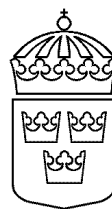

Riksdagens protokoll

2000/01:59

Torsdagen den 1 februari

Kl. 12.00 – 17.45

Protokoll
2000/01:59

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 januari.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:208

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:208 av Margareta Wiklund (kd) om skydd mot diskriminering.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att riksdagen ej hade tid för fler interpellationssvar den 25 januari och statsrådet var på tjänsteresa den 26 januari. Stockholm den 30 januari 2001

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:200

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:200 av Kent Olsson (m) om arbetsmarknadsstatistiken.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det har varit svårt att hitta en debattdag som passat både interpellanten och statsrådet.

Stockholm den 29 januari 2001

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:204

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:204 av Inger Lundberg om designinsatser i företag.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 29 januari 2001

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:209

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:209 av Ola Karlsson (m) om färre strömavbrott.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 29 januari 2001

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:213

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:213 av Maria Larsson (kd) om framtiden för IUC.

Interpellationen kommer att besvaras den 6 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det har varit svårt att hitta en debattdag som passar både interpellanten och statsrådet.

Stockholm den 30 januari 2001

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:224

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:224 av Magda Ayoub (kd) om vård för gömda flyktingar.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är förberedelser och deltagande i minister-
rådsmötet (Rätts- och Inrikes frågor) i Stockholm vecka 6.
Stockholm den 29 januari 2001
Utrikesdepartementet
Maj-Inger Klingvall

Prot. 2000/01:59
1 februari

Interpellation 2000/01:218

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:218 av Lars Lindblad (m) om politiskt fri ra-
dio.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte har kunnat hitta någon tidigare de-
battdag på grund av fulltecknad almanacka.

Stockholm den 29 januari 2001

Kulturdepartementet

Marita Ulvskog

Interpellation 2000/01:222

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:222 av Birger Schlaug om diskriminering av
flyktingar i skattelagstiftningen.

Interpellationen kommer att besvaras den 6 mars 2001.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som innebär att det
inte finns någon annan tid som passar mig.

Stockholm den 30 januari 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:223

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:223 av Mikael Oscarsson om gåvor till ideella
organisationer.

Interpellationen kommer att besvaras den 6 mars 2001.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som innebär att det
inte finns någon annan tid som passar mig.

Stockholm den 30 januari 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

**3 § Svar på interpellation 2000/01:116 om sanktioner och bomb-
ningar i Irak**

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Murad Artin har frågat vice statsminister Lena Hjelm-
Wallén om sanktioner och bombningar i Irak. Arbetet inom regeringen är
så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag delar Murad Artins oro inför den humanitära situationen i Irak och tar del av inkommande rapporter om civilbefolkningens situation. Särskilt utsatta grupper, såsom barn, äldre och funktionshindrade, lider svårt. Klyftan mellan de välbärgade och den växande grupp som lever på existensminimum har ökat. I sin senaste utvärdering av det humanitära programmet för Irak, presenterad i december förra året, noterar generalsekreteraren att en del av orsaken till den försämrade humanitära situationen i Irak kan tillskrivas sanktionerna, men att det yttersta ansvaret åvilar den irakiska regimen.

Det är centralt att hålla i minnet att sanktionerna mot Irak infördes av FN:s säkerhetsråd som en följd av Iraks invasion av Kuwait. Syftet med de krav som formulerades i säkerhetsrådets resolutioner var, och fortsätter att vara, att hindra Irak från att utveckla massförelsevapen och utgöra ett hot mot sina grannländer. Om den irakiska regimen valt att samarbeta med FN hade sanktionerna kunnat vara hävda i dag. Den resolution som säkerhetsrådet antog i december 1999 öppnar för en suspension av sanktionerna så tidigt som 120 dagar efter det att FN:s vapeninspektörer kunnat inleda sitt arbete i Irak och framsteg kan inrapporteras. Det är därför djupt beklagligt att den irakiska regimen hittills valt att inte samarbeta med Unmovic, FN:s nya organisation för vapeninspektion i Irak.

Det är också viktigt att understryka att mat och mediciner aldrig varit föremål för sanktioner. Det humanitära programmet för Irak, det s.k. olja-för-mat-programmet, har dessutom klart förbättrat situationen för folket. Sverige hör till de största bilaterala humanitära biståndsgivarna till Irak: Under år 2000 uppgick stödet till drygt 60 miljoner kronor. Huvudorsaken till det bekymmersamma läge som i dag råder för civilbefolkningen måste sägas vara den irakiska regimen ovilja att fördela resurserna utifrån de humanitära behoven.

Murad Artin ställer sig vidare kritisk till de bombningar som genomförs av USA och Storbritannien i Irak. Aktionerna riktas mot militära mål som bedöms hota USA:s och Storbritanniens patrullering av de s.k. flygförbudszonerna. Det saknas dock ett klart folkrättsligt mandat, ett problem som Sverige påtalat vid upprepade tillfällen. Vi har tagit avstånd från bombningarna, både under den tid som Sverige var medlem av FN:s säkerhetsråd och senare.

Regeringen stöder fortsatt generalsekreterarens ansträngningar och de resolutioner om Irak som FN:s säkerhetsråd har beslutat om. Vägen till ett hävande av sanktionerna är för Irak att samarbeta med FN:s vapeninspektion, och vi ger Unmovic, som leds av Hans Blix, vårt fulla stöd. Regeringen välkomnar den avsikt som Irak nyligen tillkännagav att inleda en dialog på hög nivå med FN, och vi hyser förhoppningar om att detta är ett tecken på ett begynnande – och högst angeläget – samarbete.

Inom EU diskuteras för närvarande möjligheter för unionen att genomföra humanitära aktiviteter i Irak, inom ramen för de befintliga FN-programmen.

Slutligen kan sägas att regeringen också känner frustration över trubbiga sanktioner. Sanktionerna mot Irak är omfattande och saknar motstycke. Ingen hade heller trott att de skulle vara i kraft i över tio år. I syfte att utveckla sanktionsinstrumentet till ett mer verkningsfullt och ändamålsenligt verktyg har Sverige deltagit aktivt i FN:s diskussioner om

detta, och inom kort kommer en särskild FN-arbetsgrupp att presentera sina rekommendationer för hur sanktioner kan effektiviseras. Som ett ytterligare exempel på den vikt regeringen fäster vid denna fråga vill jag nämna att Sverige erbjudit sig att senare under året påta sig en ledande roll i ett internationellt projekt som syftar till att utveckla bättre riktade sanktioner, med medverkan av en bred krets andra engagerade länder, forskare och organisationer.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det absurda när det gäller sanktionerna mot Irak är följande:

Utrikesministern säger att det är centralt att hålla i minnet att sanktionerna mot Irak infördes av FN:s säkerhetsråd som en följd av Iraks invasion av Kuwait. Jag tror inte att utrikesministern behöver påminna oss om detta faktum. Men utrikesministern säger också att det yttersta ansvaret åvilar den irakiska regimen. Detta känner vi också väl till. Men vilka är det som drabbas av sanktionerna? Är det den irakiska regimen? Nej, det är det inte alls. De som drabbas av sanktionerna är den irakiska befolkningen.

Vi vet att Irak inte är någon demokratisk stat. Folket hade ingen möjlighet att säga sin mening om angreppet på Kuwait, om uppbyggnaden av massförstörelsevapen eller om Saddam Husseins politik över huvud taget. Vi vet att Saddam Hussein förtrycker sitt folk. De sanktioner som infördes drabbar inte de skyldiga; de drabbar dem som inte haft någon möjlighet att säga något om den politik som förs i Irak. De drabbar oskyldiga, allra hårdast kvinnor och barn. Enligt FN har en och en halv miljon människor dött. En halv miljon barn har dött just till följd av sanktionerna. De skyldiga går fria.

När det gäller USA:s och Storbritanniens bombningar hänvisar utrikesministern till den version av förhållandena som USA och Storbritannien, bombkrigets utövare, redovisar, dvs. att aktionerna riktas mot militära mål som bedöms hota USA:s och Storbritanniens patrullering av de s.k. flygförbudszonerna, vilka syftar till att skydda norra Irak, irakiska Kurdistan.

Det torde vara väl känt att Vänsterpartiet anser att det är viktigt att skyddet av irakiska Kurdistan upprätthålls. Men det kommer alltför uppgifter om att det inte bara är denna specifika typ av militära mål som bombas. Infrastruktur bombas så att vattenförsörjningen i delar av landet förstörs och sjukdomar sprids. Det vittnar också väldigt många frivilligorganisationer som är i Irak om, t.ex. Caritas och Röda korset, som själva har blivit drabbade av dessa sjukdomar.

Det mest upprörande är att USA och Storbritannien håller sig med sina egna tolkningar av FN:s resolutioner. FN:s resolutioner ska tolkas av FN och inte av enskilda stormakter. Här har utrikesministern och jag samma uppfattning. FN har sökt mildra sanktionerna genom det s.k. oljaförmatprogrammet. Detta fungerar hyggligt i de kurdiska delarna i irakiska Kurdistan, men sämre i övriga Irak, till stor del beroende på att förnödenheter som levereras dit hamnar på en svart marknad som till övervägande del behärskas av Saddam Husseins söner. Det är uppenbart att vi måste konstatera att den sanktionspolitik som förs mot Irak inte alls uppnått avsett resultat.

Anf. 3 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Tack för den här debatten. Jag tycker att det är mycket bra att frågorna om Kurdistan diskuteras här i kammaren.

Jag vill ta upp en lite annan dimension på sanktionerna. Jag delar uppfattningen att sanktionerna så fort som möjligt bör hävas på grund av civilbefolkningens lidande. Men samtidigt finns det en grupp som fruktar den dag sanktionerna hävs. Det är befolkningen i irakiska Kurdistan. De fruktar den dag Iraks regering åter fritt kan få styra över samtliga delar av landet.

Det innebär stor rädsla och osäkerhet bland civilbefolkningen, som omfattar 3,5 miljoner människor i de delar av irakiska Kurdistan som sedan åtta år administreras av ett folkvalt parlament och en administration bestående av kurder, assyrier och turkmener. Det är ingen perfekt demokrati på något sätt, men det är ändå ett unikt demokratiskt experiment i det här området och det är intressant.

Det är naturligtvis oerhört stor skillnad på respekten för demokrati och demokratiska metoder i irakiska Kurdistan jämfört med resten av landet. Därför är det viktigt att Sverige som ledamot i trojkan och nu som ordförandeland i EU kan ta initiativ till skydd för befolkningen i irakiska Kurdistan, så att man är beredd på den här frågan.

Det är viktigt att tiden efter sanktionernas upphörande planeras. Det bör också vara förknippat med särskilda åtaganden till skydd för irakiska Kurdistan. Det måste finnas beslut och även en försvarsberedskap innan sanktionerna hävs. Det är naturligtvis viktigt inte minst för de flyktingar som skulle kunna återvända. De ska också kunna känna trygghet.

Detta är naturligtvis inte bara en fråga för kurderna, den har betydelse för hela den omgivande regionen. Om Irak skulle uppfylla FN:s krav på insyn i vapenprogram och sådant – som vi inte har sett ännu, men som vi kan hoppas – betyder det inte att man förändrat sin syn på kurderna. Det har vi inga garantier för. Att Iraks regering får rätt att bestämma över kurderna igen är ingen lösning.

En lösning som kurderna själva förordar är att det internationella samfundet skulle kräva att irakiska Kurdistan får en federativ status med definierad maktfördelning inom ramen för Iraks gränser. Det kan ju vara en form av lösning som skulle kunna gå att jobba utifrån.

Jag vill gärna ha utrikesministerns syn på de här frågorna.

Anf. 4 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Till att börja med är det tydligt att Murad Artin och jag är överens om själva problembilden när det gäller sanktionerna. Saddam Hussein har klarat sig alldeles för bra. Civilbefolkningen har farit illa.

Det finns i och för sig ett område där man ändå ska erkänna att sanktionerna har varit effektiva. Det är att de har försvagat krigsmakten. Men bilden kvarstår, civilbefolkningen har farit alldeles för illa.

Sedan är det klart att Saddam Hussein-regimen ändå bär huvudansvaret. Frågan är vad vi trots det kan göra för att se till att civilbefolkningen får en bättre situation.

Som jag sade i mitt svar har den svenska regeringen försökt hjälpa till. Vi har gett ett stöd på 16 miljoner det senaste året. Totalt har hela programmet handlat om 37 miljarder dollar, vilket är omfattande summor.

Murad Artin tar också upp flygbombningarna och flygförbudszonerna. Man ska även här komma ihåg att bakgrunden var att civilbefolkningen utsattes för grova övergrepp och att man skulle skydda den.

Jag vet också att det har förekommit uppgifter om att det inte bara är militära mål som bombas. Att framför allt organisationer har gett de uppgifter som Murad Artin nämner tar vi mycket allvarligt på. Det är ytterligare ett skäl, förutom det rent folkrättsliga, till att vi också har tagit avstånd från de här bombningarna.

Till syvende och sist, fru talman, tror jag att det handlar om sanktionsinstrumentet som sådant, ett väldigt viktigt instrument som kan användas förebyggande om man använder det tillräckligt riktat och tillräckligt preciserat för att det verkligen ska drabba den ledning som man ju vill komma åt med sanktionerna.

Marianne Anderssons frågor om irakiska Kurdistan och vad som kan hända efter sanktionerna skulle i och för sig ge en mycket intressant debatt. Där ser jag dock en risk med att försöka föra ett resonemang i dag om vad som kan tänkas hända efter det att man slutat använda sanktionsinstrumentet. Det är i första hand en fråga som också säkerhetsrådet och andra måste vara med och initiera. Därför vill jag undvika att gå in på och diskutera vad som eventuellt kan ske efteråt. Här tror jag att vi alla är överens om att vi måste hitta en lämplig lösning. Hur den ska se ut vill jag inte precisera i dag.

Anf. 5 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag tror inte att utrikesministern vill se ytterligare barn dö av svält och andra umbäranden i Irak. Jag tror säkert att utrikesministern känner stark frustration inför sanktionerna mot Irak, precis som utrikesministern har sagt.

Det gläder mig också när utrikesministern förklarar att regeringen erbjudit sig att påta sig en ledande roll när det gäller att utveckla riktade sanktioner. Här kan Sverige göra en betydelsefull insats. Här har Sverige, regeringen och utrikesministern möjlighet att rädda många kvinnors och barns liv. Utrikesministern har faktiskt den chansen nu, eftersom Sverige är ordförandeland i EU. Men det är faktiskt bråttom. Människors liv rinner som sand mellan våra fingrar.

Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag förstår naturligtvis att det är svårt att gå in på några detaljer i exakt hur det här skulle se ut. Vad som är viktigt i dagens läge är att inte glömma bort frågan, att lyfta upp den så att den inte glöms bort och att den finns med hos EU-länderna och i FN:s säkerhetsråd när tiden är inne.

Vi var några som träffade generalsekreteraren i tisdags, och vi förstod att han är mycket väl medveten om frågan också. Det är viktigt att lyfta upp den. Det får sedan bli ett resonemang om hur detaljerna ska se ut. Det viktiga är att man är medveten om frågan.

Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag instämmer med Marianne Andersson att det är viktigt att vi inte glömmar bort frågan om irakiska Kurdistan. Det är också viktigt att stryka under när det gäller sanktionerna att det är FN som har

huvudansvaret. Därmed kan inte heller enskilda länder, eller för den delen EU, vända sig bort från sanktionsinstrumentet när det finns ett FN-beslut.

Vi ser nu fram emot att Irak har sagt sig vilja återuppta en dialog med FN. De preliminära uppgifter vi har är att det ska ske i slutet av februari. Vi hoppas att det kommer att ge resultat så att vi kommer att så snart som möjligt se en väg ur situationen. Då måste vi, återigen, markera för Irak att det är viktigt att de faktiskt gör några åtaganden i dialogen med FN.

Anf. 8 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag håller med utrikesministern att det är FN som ska häva sanktionerna, inte enskilda länder. Jag menar att det är viktigt, som det framgick i svaret, att Sverige ska vara aktivt i arbetet för att kunna häva sanktionerna. Just i dagarna kommer flera NGO:er att säga att sanktionerna inte har nått sitt syfte, och de vill att sanktionerna gentemot Irak ska hävas just för att de drabbar civilbefolkningen. Jag hoppas att regeringen kommer att vara aktiv i frågan, både inom EU och inom FN.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2000/01:117 om den islamistiska reaktionen i Iran

Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Murad Artin har i en interpellation frågat vice statsminister Lena Hjelm-Wallén vad regeringen avser att göra för att stoppa de nu aktuella rättegångarna mot oliktankande i Iran och vad regeringen avser att göra för att förbättra situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Iran.

Frågeställaren undrar även vad regeringen avser att göra för att situationen tas upp inom FN-systemet.

Om jag förstår Murad Artins sista fråga anser han att svenska myndigheter under senare år har blivit mer restriktiva med att ge asylsökande från Iran skydd i Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Först och främst: Jag delar frågeställarens oro för de personer som åtalats och i vissa fall nu även dömts i olika rättegångar i Iran. En av de för närvarande mest uppmärksammade juridiska processerna gäller de 17 iranska medborgare som inbjöds av tyska Heinrich Böll-stiftelsen att delta i en konferens i Berlin i april förra året om det iranska parlamentsvalet. Dessa har anklagats för brott mot landets säkerhet samt skymfande av Islamiska republiken Iran. Rättegången i revolutionsdomstolen är nu avslutad. Enligt pressuppgifter har tio av de åtalade fällts medan sex har frikänts. Den 16 januari 2001 genomförde Sverige på EU:s vägnar ett ordförandeskapsuttalande till förmån för de åtalade i rättegången.

Den offentliga insynen i revolutionsdomstolarna är begränsad, och det är svårt att få vetskap om de åtalades situation. Regeringen är därför

oroad över de personer som har dömts i den s.k. Berlinrättegången. Vi kommer att tillsammans med övriga EU-länder att fortsätta att nära bevaka frågan och de dömdas situation.

Sveriges åsikter i dessa sammanhang är väl kända. Tidigare ärenden har vi vid upprepade tillfällen tagit upp med den iranska regeringen och dess företrädare, t.ex. såsom fallet med de iranska medborgare som anklagades för spioneri under 1999 och de studentledare som arresterades och åtalades i samband med studentoroligheterna under 1999. Så har också skett i den s.k. Berlinrättegången. Vi kommer att fortsätta att uppmärksamma de personer som åtalas under liknande omständigheter.

Regeringen fäster stor vikt vid främjande av respekt för de mänskliga rättigheterna. Denna politik har avspeglats i både de bilaterala relationerna med Iran och i Europeiska unionens relationer med Iran. Denna uppfattning står givetvis fast under vår tid som ordförandeland i EU, och vi kommer att tillsammans med övriga medlemsstater att fortsätta en dialog med den iranska regeringen och där påminna om respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

EU har under de senaste åren varit initiativtagare till resolutioner som uppmärksammar situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i generalförsamlingen. Det är EU:s ambition att FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna även under sin kommande session i mars–april på ett konstruktivt sätt ska uppmärksamma situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. Under det svenska ordförandeskapet åligger det Sverige att samordna EU:s initiativ i kommissionen. Vi kommer att göra vad vi kan för att uppfylla EU:s mål.

Migrationsverket och Utlänningsnämnden prövar alla asylärenden från fall till fall efter omständigheterna i det enskilda ärendet och beaktar förhållandena i den asylsökandes hemland. Myndigheterna har inte blivit mer restriktiva under senare år med att bevilja skydd till asylsökande från Iran. Självklart ska vi i Sverige ge skydd och fristad till alla som flyr från förföljelse eller riskerar dödsstraff eller tortyr oavsett ursprungsland. Det framgår av den svenska utlänningslagen.

Anf. 10 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Jag uppskattar också att utrikesministern säger att man på olika sätt har försökt att påverka den iranska regeringen och dess företrädare i olika sammanhang. Sannolikt har den internationella opinionen påverkat den iranska regeringen.

Men här föreligger ett problem. I fallet Iran är regeringen inte densamma som regimen. I Iran är religionen överordnad politiken, och alla statsorgan är underordnade den andlige ledaren ayatolla Khamenei. Irans nuvarande president Mohammad Khatami är vald till president av det iranska folket. Det var visserligen i ett val som vi knappast kan kalla demokratiskt, men folket hade ändå valt Khatami för att markera sitt missnöje med regimen. Det skulle dock inte hjälpa hur demokratiskt vald en president än var. Han skulle i detta system i alla fall ha varit underordnad den andlige ledaren, den verkliga diktatorn. Därför räcker det inte med att man enbart riktar sig till regeringen. Det krävs därför starkare

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

medel för att få inte bara regeringen utan också regimens ledare att lyssna.

Sedan parlamentsvalet har bakåtsträvarna, med Khamenei i spetsen, gått till angrepp mot Khatami. De har kommit att i första hand utnyttja rättsväsendet, som de har kontroll över, för att angripa regimkritikerna och undergräva presidentens och parlamentets ställning. Samtidigt har läget när det gäller mänskliga rättigheter allvarligt försämrats. Antalet dödsdomar har enligt Amnesty International ökat och fler har verkställts. Flera kvinnor har stenats till döds. Kritiska journalister och intellektuella har arresterats, misshandlats och dömts till långa fängelsestraff. Alldeles särskilt vidrig är den behandling som den cancersjuka kvinnliga forskaren Mehrengiz Kar har utsatts för. Regimens behandling av henne torde närmast betraktas inte bara som illasinnad utan även sadistisk.

Detta sätt att undergräva parlamentets makt har dock inte stärkt bakåtsträvarnas ställning i folkets ögon. De har visserligen makt i kraft av sina resurser att utöva våld, men de åtnjuter än mindre respekt och anseende bland den iranska befolkningen. De domar som har avkunnats har varit så orättfärdiga att rättsväsendet har förlorat all trovärdighet och respekt. Bakåtsträvarnas anseende minskar alltmer, och de tvingas att tillgripa allt större våld för att hålla sig kvar vid makten samtidigt som folkets medvetenhet om regimens orättfärdighet ökar. Därför krävs det i dag än starkare medel för att få de verkliga makthavarna – regimen – att lyssna.

Anf. 11 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är en väldigt allvarlig situation. Vi kan se att det har varit två grupper som har slagits om makten i Iran, dels de reformvänliga, dels de konservativa. För något år sedan hade vi en ganska positiv bild av att utvecklingen var på väg i rätt riktning. Därefter har tyvärr, precis som Murad Artin här beskriver, läget försämrats. Det har varit enskilda fall, exempel från medier och exempel på hur parlamentet har behandlats m.m. som har gett oss en oroande bild av att läget tyvärr är på väg att försämras igen och att de konservativa stärker sin makt.

Vi är i och för sig väl medvetna om att på grund av den här maktfördelningen har regeringen inte full kontroll över situationen. Men det är ju den iranska regeringen som den svenska regeringen och EU har tillgång till och kan tala med, och därför kommer vi att fortsätta att göra allt vad vi kan för att stryka under att reformarbetet måste fortsätta och att demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna måste stärkas.

Anf. 12 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! När jag talar om starka medel tänker jag på någon form av sanktioner, men inte av den grova och brutala typ som riktas mot Iraks befolkning. Det har vi diskuterat förut. Det är ju inte befolkningen som ska straffas utan regimen.

Sanktioner kan vara av många olika slag. De kan vara av diplomatisk karaktär, och de kan vara av ekonomisk art utan att de behöver drabba hela fältet av ekonomiska verksamheter i ett land. Det finns punktsanktioner att ta till. Jag tänker då på att utrikesministern även kan kalla till sig den iranske ambassadören och framföra Sveriges och EU:s syn på brotten mot mänskliga och demokratiska fri- och rättigheter i Iran. Utrikes-

ministern skulle även kunna uppmana andra länders utrikesministrar inom EU att göra på samma sätt.

Något likartat inträffade för några år sedan, som utrikesministern sade i sitt svar, då domen i den s.k. Mykonosrättegången föll. Då kallade EU-länderna hem sina ambassadörer. I det mörka skede som Iran nu gått in i kunde en liknande åtgärd vara på sin plats.

Jag hoppas att utrikesministern har något svar om hon avser att kalla till sig den iranske ambassadören för att till honom lämna de kritiska synpunkter som också finns i svaret.

Anf. 13 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi har redan gett våra protester till den iranske ambassadören. Vi har dessutom reagerat inte bara på Sveriges vägnar utan också på EU:s vägnar som EU-ordförande. Jag har dessutom vid flera tillfällen vid tidigare övergrepp tagit upp det med den iranske utrikesministern, bl.a. i generalförsamlingen i New York. Vi har alltså vid ett flertal tillfällen direkt till den iranske utrikesministern och till Irans ambassadör och i EU-sammanhang tagit upp vår kritik och protesterat när det gäller brotten mot mänskliga rättigheter.

När det däremot gäller idén om sanktionerna, som vi precis har diskuterat när det gäller Irak, är det en svår fråga. Risken är att man återigen genomför sanktioner som inte drabbar dem som är föremålet för vår vrede utan tvärtom drabbar andra grupper. Särskilt i det här fallet, när stora delar av de reformvänliga krafterna finns inom politiken, inom parlamentet och inom regeringen, är det inte genom åtgärder mot dem som vi kan demonstrera vår avsky mot vad som just nu händer i Iran. Jag tror att vi måste fortsätta att ha en dialog med de politiska reformkrafterna samtidigt som vi markerar vår avsky mot den försämring av mänskliga rättigheter som vi just nu ser.

Anf. 14 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Det är bra att utrikesministern följer denna fråga och också fortsätter med den s.k. kritiska dialogen – det är de ord som utrikesministern använder. Det är väldigt viktigt att följa upp detta och kalla till sig ambassadören för att lämna den kritiken. Det ska vara en stark kritik gentemot Iran eftersom det är väldigt många organisationer, både från FN och NGO-organisationer som Amnesty International, som dagligen rapporterar att det inte bara är journalister och intellektuella – t.o.m. en parlamentsledamot blev fängslad för några dagar sedan – utan också en massa annat folk som avrättas utan rättegång och utan att ha fått rättslig hjälp.

Jag tycker att det är viktigt att utrikesministern fortsätter med sin bevakning i denna fråga och kallar till sig ambassadören för att ge den kritik som Sverige ska ge mot bristen på mänskliga rättigheter och demokratiska rättigheter.

Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det verkar som om Murad Artin och jag är överens, och jag tror inte att jag behöver tid för något avslutande inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2000/01:167 om Vitryssland

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Anders Ygeman tar upp brotten mot de mänskliga rättigheterna i Vitryssland och ett antal medborgares spårlösa försvinnanden de senaste två åren. Han frågar vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att sätta press på de vitryska myndigheterna och bringa klarhet i situationen.

Låt mig först säga att jag självklart delar Anders Ygemans upprördhet. Det är mycket oroväckande att vi trots påtryckningar fortfarande inte har fått någon information om vad som har hänt f.d. ordföranden för valkommittén Viktor Gontjar, affärsmannen Anatolij Krasivoskij, förre inrikesministern Jurij Zacharenko och filmfotografen Dimitrij Zavadskij.

Sverige och EU har kontinuerligt tagit upp och kritiserat försvinnandena och andra brott mot de mänskliga rättigheterna i Vitryssland. På årsdagen av Gontjars försvinnande den 16 september förra året publicerade EU en deklaration som vädjade till myndigheterna att utreda de ouppklarade försvinnandena. Vi kommer även fortsättningsvis att direkt till de vitryska myndigheterna påtala vår oro över den politiska situationen och kräva klarhet om Gontjars och de andras öden.

Sverige kommer även fortsättningsvis att agera för att de vitryska överträdelserna tas upp i FN, OSSE och Europarådet. Sverige och EU stöder också OSSE:s stödgrupp i Minsk, som bl.a. bevakar situationen för de mänskliga rättigheterna i Vitryssland, och Europarådets samarbete med det civila samhället i landet.

Svenskt bistånd går delvis till vitryska människorättsorganisationer som arbetar med att bringa klarhet i olika typer av rättsövergrepp. För att stödja en fri debatt i Vitryssland är det också viktigt att vi agerar långsiktigt med projekt som stöder utvecklingen mot demokrati och uppbyggnaden av det civila samhället. Förutom att öka kunskapen om demokrati och mänskliga rättigheter syftar det svenska biståndet till att minska befolkningens isolering från omvärlden. Genom svenskt stöd har mer än 40 svenska enskilda organisationer inlett samarbete med sina vitryska, från regimen oberoende, motparter, och omkring ett hundratal vitryska journalister har utbildats i Sverige. Det är särskilt viktigt att stödja de få oberoende medierna i Vitryssland, inte minst inför det presidentval som förhoppningsvis äger rum senare i år. Sida bidrar därför under våren till ett projekt som gör att tidningar kan distribueras gratis till skolor och arbetsplatser.

För närvarande har Sverige ett honorärkonsulat i Minsk som främst sysslar med viseringar och konsulära ärenden. Vi överväger nu att stärka vår diplomatiska närvaro för att öka vår tillgång till information, underlätta vårt stöd till det civila samhället och förhoppningsvis öka tryggheten för oppositionen i landet. På plats kan vi lättare uppmärksamma rättsövergrepp och ge stöd till organisationer som kämpar för att bringa klarhet i försvinnandena.

Situationen i Vitryssland tas upp kontinuerligt i kontakterna mellan Sverige och Ryssland. Eftersom Ryssland är det land som har störst möjlighet att påverka utvecklingen i landet är det viktigt att vi i våra samtal med ryssarna klart uttalar vår oro över brotten mot de mänskliga rättigheterna och bristen på demokratisk utveckling i Vitryssland.

Det presidentval som förhoppningsvis kommer att äga rum i Vitryssland senare i år är mycket viktigt för det vitryska folkets framtid. EU, OSSE och Europarådet har ställt upp fyra kriterier där vi vill se framsteg före valet. Vi vill således se för det första att vallagen förändras, för det andra att oppositionen kan använda sig av medierna, för det tredje att oppositionen får verka i fred och för det fjärde att parlamentet får ökade befogenheter. Sverige kommer som EU:s ordförande under våren att pressa på för att de fyra kriterierna ska realiseras. Vi kommer också att stödja OSSE:s uppbyggnad av ett nationellt valövervakningssystem och agera för att EU fortsätter att uppmärksamma brotten mot de mänskliga rättigheterna i Vitryssland.

Anf. 17 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret. Sverige har en stolt utrikespolitisk tradition. Vi har hjälpt motståndsrörelserna i Sydafrika och Polen och kämpat mot politiskt förtryck. Nu finns det en diktatur vars huvudstad ligger närmare vår huvudstad än landshövdingeresidenset i Luleå. På mindre än 50 minuter kan man flyga Stockholm–Minsk eller Minsk–Stockholm.

Även om förtrycket är väl känt uppmärksammas det väldigt lite i svenska medier och kommer kanske därför ibland lite i kläm i svensk utrikespolitik.

Jag har i min interpellation försökt ta upp de försvinnanden som har skett i Vitryssland. Det är journalister, riksbankschefen och vice talmanen i parlamentet som har misshandlats eller försvunnit. Vi kan för en stund tänka oss hur det hade varit om detta hade skett i Sverige och om Erik Fichtelius hade försvunnit efter att ha åkt till flygplatsen och fortfarande saknades ett år senare, om Urban Bäckström hade försatts i husarrest och inte tillåtits kommunicera med omvärlden och om vice talman Anders Björck hade misshandlats och släppts utanför staden. Då kan man också tänka sig vilken önskan vi hade haft om omvärldens stöd. Det är det som jag tycker ska vara vägledande för den svenska Vitrysslandspolitiken.

Anna Lindh tar upp den diplomatiska närvaron i Vitryssland – ett honorärkonsulat – och säger att regeringen överväger att stärka den diplomatiska närvaron. Det är naturligtvis en positiv signal. Jag undrar ändå när Vitryssland kan räkna med en svensk ambassad som fortlöpande kan informera hem. När kan Vitryssland räkna med att Sverige engagerar sig hårdare för den vitryska saken?

Anf. 18 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Fru utrikesminister! Interpellanten Anders Ygeman! Jag vill också be att få tacka för svaret, men jag måste ärligt säga att jag faktiskt blir lite besviken när jag läser detta. Med tanke på den tradition och historia som socialdemokratiska regeringar har när det gäller att kämpa för demokrati och mänskliga rättigheter över världen – på senare år väldigt framgångsrikt i vårt närmaste område, t.ex. i Baltikum och Polen – hade jag nog förväntat mig ett lite tydligare svar från den socialdemokratiska regeringen om vad man avser att göra i Vitryssland.

Jag ska peka på en punkt. Det är Anders Ygemans sista fråga i interpellationen. Han undrar om utrikesministern avser att aktualisera förhål-

landena i Vitryssland under det svenska ordförandeskapet i den europeiska unionen.

Varför är det så oerhört viktigt att Sverige nu tar ledningen i den europeiska unionen och arbetar med Vitryssland? Jo, därför att vi har unika möjligheter att påverka situationen.

Vi är ordförande under detta halvår. Under detta halvår kommer besluten att tas om det kommande presidentvalet i Vitryssland. Det måste ske senast i september. Vi har unikt goda relationer med Ryssland, som har ett oerhört stort inflytande över vitrysk politik. Vi har mycket bra relationer med USA. Dessutom hyser det vitryska folket ett stort förtroende för Sverige. Sverige har för det vitryska folket alltid varit ett militärt alliansfritt land, ett land med välfärd och ett land där man inte haft någon *hidden agenda* när man agerat i utrikespolitiken.

I interpellationssvaret står det att Sverige ska ta upp frågan, stödja och följa. Det är fel. Sverige är ordförande i EU. Sverige ska leda arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter i Vitryssland. Vi ska samordna de insatser som görs i OSSE och i EU, det som amerikanare gör och det som ryssar gör. Det är dags att sluta följa och ta upp. Det är dags att ta ledningen.

Anf. 19 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är möjligt att Urban Ahlin hade velat se mer retorik i svaret. När det däremot gäller handlingen tror jag inte att Urban Ahlin har någon anledning att vara missnöjd. Har han några ytterligare konkreta förslag, utöver allt det som svenska regeringen redan gör, skulle vi vara tacksamma om vi fick del av dem.

När det gäller protesterna vill jag säga att den svenska regeringen så sent som i går i EU:s namn och för EU genom utrikesrådet direkt framförde kritik när det gäller försvinnandena och frågor och krav på att få veta vad som har skett till vice utrikesministern i Vitryssland. Vi kommer senare att hålla en offentlig diskussion om när vi kan förstärka den diplomatiska närvaron. Det kan jag däremot inte säga i kammaren innan det färdiga regeringsförslaget finns framme. Vi kommer så tidigt som nästa vecka att ha den första EU-trojkan på plats i Vitryssland för samtal med oppositionen, samtal med myndigheterna och samtal med fackföreningsledarna. Vi kommer därför självklart att framföra EU:s protester mot den politik som förs.

Det är uppenbart att det är Sverige, både under den inledande perioden i trojkan under hösten och nu, som leder arbetet inom EU när det gäller att sätta Vitryssland på dagordningen och arbeta för en förändrad situation i Vitryssland. Det är också svenska regeringen som har lett arbetet med att se till att vi får bistånd till utbildning av journalister, till civila organisationer och till människorättsorganisationer för att förbättra förhållandena i Vitryssland.

Det är möjligt att retoriken hade kunnat vara tydligare i svaret, Urban Ahlin, men jag tror inte att handlingarna hade kunnat vara tydligare.

Anf. 20 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Det är klart att det finns åtgärder som skulle kunna göras som i dag inte görs. Det är bara att titta på de åtgärder som Sverige har vidtagit i andra länder. Det finns naturligtvis gradskillnader när det gäller

det stöd som vi i dag ger till Vitryssland och den vitryska demokratiörelsen och det stöd vi tidigare har gett till ANC eller till Solidaritet.

Det är också så att den vitryska situationen som tur är blir mer och mer unik. Det är faktiskt den sista diktaturen vi har i Europa efter det att Milošević har fallit.

Jag lämnar några förslag till åtgärder, slutligen. Ett sätt vore att öppna stipendier för vitryska ungdomar, så att de kan komma till Sverige och studera. Det finns sådana, men de är få och de är små. Om man jämför med de möjligheter som finns för t.ex. portugisiska ungdomar att komma till Sverige är det en skärva.

Öppna Youth for Europe-programmen i EU för ungdomar från Östeuropa, så att de kan studera i EU-länder! Det vore bra för de andra östeuropeiska länderna, men det vore speciellt bra för länder som Vitryssland, där det inte finns någon demokrati.

Vi kan kanske utöka biståndsramen för Vitryssland, så att man kan få till stånd oberoende medier i Vitryssland. I dag är det endast regimens TV-kanal och regimens radiokanal som kan tas in ute på landsbygden. Det gör att oppositionen är hyfsat stark i städerna, där man själv kan distribuera sitt material, men i praktiken obefintlig ute på landsbygden. Se till och stöd oberoende medier, så att radio och TV som kan följas av den vitryska befolkningen också kan få tillgång till saklig information.

Jag antar att jag kommer att få återvända till Vitrysslandsfrågan framöver i kammaren. Jag hoppas att både jag och Urban Ahlin kan se fram emot nya åtgärder från den svenska regeringen när det gäller att leda utvecklingen för ett demokratiskt Vitryssland.

Anf. 21 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Jag måste säga att utrikesministern spottade upp sig mellan det skriftliga svaret och det muntliga svaret. Replikens efteråt var betydligt bättre. Mer av de takterna vill vi se.

Jag ska ge några förslag på handlingar – det blir inte bara retorik – som jag tror skulle kunna vara alldeles utmärkt. Det första gäller ett ganska snabbt beslut från den svenska regeringen om att vi ska upprätta en ambassad i Minsk. Jag tycker att avsaknaden av en ambassad faktiskt visar på det som Anders Ygeman var inne på, nämligen att det mentala avståndet till Minsk är betydligt längre än det faktiska avståndet. Jag tror att det vore bra om regeringen ganska tydligt och klart kunde tala om att vi snart ska öppna en ambassad där.

Sedan gäller det oberoende medier. Det som står i Anna Lindhs svar om att vi ska ge pengar till de oberoende tidningarna, så att de kan komma ut, är utmärkt. Problemet är bara att papperstillgången är högst begränsad och styrs av Lukasjenko. Papperspriserna styrs av Lukasjenko. Tryckeripressarna låses in och bommas igen osv. Därför är det oerhört svårt för oberoende medier att verka även om vi ger dem pengar för att tidningar ska komma ut och delas ut gratis. Jag tycker att det vore ännu bättre om Sverige skulle stödja exempelvis Radio Racyja som sänder ut radio från Polen och också Baltic Wave som sänder från Litauen. En stor del av den vitryska befolkningen bor ute i landsbygden och har faktiskt svårt att ta sig till de områden där de oberoende medierna finns. De finns nämligen främst i de stora städerna.

Prot. 2000/01:59

1 februari

Svar på
interpellationer

Det ska alltså ges stöd till Radio Racyja och till Baltic Wave. Det ska också vara ett ökat stöd från svenska NGO:er. Det är visserligen 40 organisationer som är involverade, men det är fortfarande på en väldigt låg nivå. Svenska institutets stipendier för studenter, som Anders Ygeman var inne på, går till dem som finns i Östersjöländerna. Där har vi ett fantastiskt utbyte av stipendier. Se till att inlemma även Vitryssland i detta.

Slutligen vill jag säga att det är ett mycket gott initiativ med EU-trojkans besök i Vitryssland.

Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tycker att det var flera bra förslag kring vad som bör göras och kan göras.

En del av det här arbetar vi redan med. När det t.ex. gäller förslagen kring stipendier kan jag säga att EU:s högskoleprogram nu öppnas. Visbysamarbetet öppnas, och i linje med det öppnas också Tacisprogrammet för Vitryssland. Vi har, som jag också har sagt, haft 17 miljoner kronor från Sverige, men vi har också 5 miljoner euro som används för Vitryssland.

Det är ett bra förslag och en intressant idé när det gäller diskussionen kring papperstillgång och annat som Urban Ahlin tar upp. Vi har dessutom stöd till radiokanalen under övervägande.

Men jag tror också att den väldigt viktiga diskussionen handlar om hur man får en större diskussion, en större uppmärksamhet och en större press på Vitryssland. Det som jag och regeringen kan göra både i Sverige och i EU är naturligtvis viktigt, men vad de folkliga organisationerna kan göra och gör tror jag kanske i ännu högre grad hjälper till att sätta Vitryssland i mediernas och allmänhetens fokus. Det är därmed också ett väldigt effektivt sätt att försöka belysa problemen i Vitryssland och förbättra förhållandena i Vitryssland.

Jag vill bara uttrycka min tacksamhet gentemot alla de organisationer som gör ett väldigt viktigt arbete. De två frågeställarna här, Anders Ygeman och Urban Ahlin, är i högsta grad involverade själva. Vi har också Forum Syd. Det har tagits andra initiativ, som t.ex. när Aftonbladet samlade in datorer till kvinnor i Vitryssland. Det är väldigt många bra exempel, tycker jag, på hur man kan engagera sig för ett land som ligger så pass nära men som ändå känns så oerhört långt borta när det gäller det politiska systemet.

Anf. 23 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att beklaga att den här vitryska debatten har varit en intern socialdemokratisk angelägenhet, att det inte har varit några företrädare för de andra politiska partierna som har velat diskutera förtrycket i Vitryssland.

Jag och Urban Ahlin är otåliga därför att den politiska situationen i Vitryssland förvärras. Saker som vi tar för givna i Sverige kan inte tas för givna i Vitryssland. Där blir människor slagna för sina politiska åsikter.

Nästa gång som vi ses här i kammaren och diskuterar Vitryssland hoppas jag att den utlovade ambassaden finns på plats och att en ambasadör är utnämnd. Då hoppas jag att Youth for Europe-projektet är öppet för vitryska ungdomar, så att de svenska och vitryska NGO:erna kan ha

utbyte över Östersjön med finansiering från den svenska staten och från EU. Vi får hoppas att det verkligen blir så. Tack för debatten!

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan bara instämma i Anders Ygemans önskemål på slutet.

*Svar på
interpellationer*

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:207 om förföljelse av religiösa grupper i Vietnam

Anf. 25 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Ingvar Svensson har frågat mig på vilket sätt jag ämnar påtala kränkningar av religionsfriheten i Vietnam för den vietnamesiska regeringen.

Jag håller med om att mycket återstår att göra för att förbättra de mänskliga rättigheterna i Vietnam. Godtyckliga frihetsberövanden förekommer. Det är stora begränsningar i organisations- och religionsfriheten, och dödsstraff tillämpas. Samtidigt har vissa framsteg gjorts det senaste decenniet, och det finns tecken på att utvecklingen kommer att fortsätta i denna riktning. Vietnam har t.ex. anslutit sig till flertalet MR-konventioner. Tyvärr är tillämpningen bristfällig, bl.a. på grund av myndigheternas bristande kännedom om och förståelse för konventionernas innehåll. På ett djupare plan sätter enpartistaten gränser för vad som kan göras. Det är viktigt att dessa gränser vidgas, och Sverige deltar sedan länge aktivt i den processen genom att t.ex. ge stöd till reformer av rättsväsendet.

Sverige för en kontinuerlig dialog med Vietnam där vi lyfter fram bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna i landet. I Sveriges utvecklingssamarbete med Vietnam är främjandet av de mänskliga rättigheterna en hörnsten. Vi anordnar utbildningar om de internationella MR-konventionerna för centrala beslutsfattare. Tanken är att ökad kunskap om dessa konventioner på sikt kan främja de mänskliga rättigheterna, bl.a. religionsfrihet. Vi stöder också reformeringen av rättsväsendet genom utbildningsprogram i folkrätt, rättsutbildning och mänskliga rättigheter. Ett annat projekt planeras för att ge rättshjälp till fattiga. Seminarier för åklagare och lokala polischefer har anordnats där de får diskutera MR-perspektivet på sitt arbete. Det civila samhället ges stöd direkt och genom svenska frivilligorganisationer som Rädda Barnen.

Vietnam har nyligen valts in i FN:s kommission för mänskliga rättigheter i Genève. Detta kan ge en ny öppning för en fördjupad dialog med Vietnam. En vietnamesisk delegation har just besökt Sverige för att i Raoul Wallenberg-institutets regi förbereda sig för uppgiften.

Sverige samarbetar också med övriga EU-länder i MR-frågor. Sedan 1995 för EU en dialog med Vietnam där enskilda fall tas upp. Bl.a. har EU tagit upp Vietnams behandling av flera präster och munkar. Under ordförandeskapet kommer Sverige fortsätta att aktivt främja de mänsk-

liga rättigheterna i Vietnam, både bilateralt och i EU-kretsen. I denna dialog kommer vi självfallet också att bevaka religionsfriheten.

Anf. 26 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det är förstås bra att det går att peka på vissa förbättringar under det senaste decenniet, men det förekommer tyvärr alltför många signaler om hot, trakasserier, arresteringar, nedbrända samlingslokaler, beslagtagna egendom, övervakning, avlyssning, smutskastning och andra övergrepp. Speciellt utsatta för denna brutalitet tycks de religiösa grupperna vara. Det är kanske främst kristna och buddister som utsätts. Det är självfallet oacceptabelt.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt och bra att utrikesministern har ambitionen att föra en kontinuerlig dialog med Vietnam om de mänskliga rättigheterna. Och den ska ju också innefatta religionsfrihet. Jag hoppas att utrikesministern ska tala klarspråk om de här frågorna när de olika tillfällena ges. Jag tror att tydlighet är A och O i sammanhanget. Var alltså inte alltför diplomatisk!

Fru talman! Sverige har en nyckelroll här, inte bara för att vi nu har ordförandeskapet för EU utan också för att Sverige har en lång tradition av bistånd till Vietnam. Vietnam är ett av de länder som har mottagit mest bistånd från Sverige. Det bilaterala biståndet uppgick under perioden 1999 till 2001 till 510 miljoner kronor, och i landstrategin finns kraven på utveckling av demokratin och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Och kanske är det nu dags att skärpa tonen en aning i de här frågorna. Det räcker ju inte enbart med att man hyser respekt för de mänskliga rättigheterna. Respekten ska ju också leda över i tillämpning. Annars är den tämligen meningslös. Kanske bör man också lämna decennieperspektiven och ställa krav på en omvandling i lite snabbare takt.

Fru talman! I interpellationen räknar jag upp ett antal aktiviteter som de vietnamesiska myndigheterna ägnar sig åt och som borde leda till ett engagemang från den svenska regeringens sida. När nu nästa utvecklingsavtal ska skrivas är det kanske dags att man lägger tonvikt även på religionsfriheten. I nuvarande landstrategi talas det om kvinnors, barns och minoriteters rättigheter. Det är över huvud taget, fru talman, märkligt att just religiös förföljelse så sällan skapar uppmärksamhet här i Sverige. Så sekulariserade får vi väl ändå inte bli att vi blundar för övergrepp på religiösa grupper i andra länder.

Jag vet att landstrategin för utvecklingsbistånd inte ligger direkt under utrikesministern, men regeringen agerar ju som en enhet och utrikesministern har ansvar för frågorna om de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Jag hoppas alltså på ett kraftfullt agerande från utrikesministerns och regeringens sida i de här frågorna till försvar för religionsfriheten.

Anf. 27 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag har vid flera tillfällen själv tagit upp de mänskliga rättigheterna med den vietnamesiska utrikesministern. Även Lena Hjelm-Wallén har, inte bara som tidigare utrikesminister utan också som biträdande statsminister, tagit upp det här när hon har besökt Vietnam under det senaste året.

Förutom att vi har tagit upp det direkt med företrädare för den vietnamesiska regeringen kan vi se att flera av de projekt vi har i biståndssamarbetet är väldigt viktiga. Dels har ju den svenska riksdagen ett viktigt samarbete med Vietnams nationalförsamling, bl.a. för att ta upp och öka respekten för mänskliga rättigheter och för att se till att lagar och regler verkligen följs. Dels har också Raoul Wallenberg-institutet olika MR-utbildningar för polischefer och åklagare. Vi har också haft seminarier om MR-frågor för vietnamesiska politiker. När vi tar upp MR-frågorna ingår självklart också religionsfriheten i detta.

Det handlar också väldigt mycket om att öka förståelsen för och kunskapen om de konventioner som Vietnam faktiskt har skrivit under och att inse att religionsfriheten är en del av dessa. Vi försöker öka kompetensen bland jurister och myndighetsutövare så att man blir mer medveten om, och också på ett annat sätt respekterar, de konventioner som man har skrivit under. Det gäller även religionsfriheten.

Jag kan hålla med om att situationen när det gäller religionsfrihet inte är acceptabel. Det kan tyckas extra tydligt i dag eftersom vi kan se att det finns ett nytt, mycket stort, religionsintresse i Vietnam. Trots att regimen inte accepterar religionsfriheten kan vi se att religionerna växer och blomstrar mer än de kanske har gjort någon gång tidigare.

Anf. 28 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag vill bara tacka för de här uppgifterna och önska utrikesministern lycka till i arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:215 om mänskliga rättigheter i Turkiet

Anf. 29 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Lars Ohly har frågat mig vad regeringen avser göra under det svenska ordförandeskapet i EU för att förmå Turkiet att respektera minoriteters rättigheter. Han har dessutom frågat mig vad regeringen avser göra för att tortyr och omänskliga förhållanden i Turkiet ska upphöra.

Jag håller med om att situationen för de mänskliga rättigheterna i Turkiet är långt ifrån tillfredsställande. Detta har både den svenska regeringen och EU vid ett flertal tillfällen tagit upp med den turkiska regeringen. Samtidigt anser jag att Turkiets status som kandidatland skapat en god grund att bygga vidare på. För att Turkiet ska kunna inleda förhandlingar måste landet först komma till rätta med de problem som lyfts fram i bl.a. EU-kommissionens översynsrapport. Det pågår just nu en intensiv debatt i Turkiet om hur man ska klara av att uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna.

Regeringen representerar under ordförandeskapet hela EU i relationerna med Turkiet. Både EU och Sverige kommer att fortsätta ha en rak och öppriktig dialog med den turkiska regeringen om olika frågor, särskilt då mänskliga rättigheter. Som ordförandeland kommer Sverige att

fortsätta att uppmuntra Turkiet att uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna.

Respekt för och skydd av personer som tillhör minoriteter är centralt och ingår i Köpenhamnskriterierna, liksom i EU-kommissionens översynsrapport och förslaget till partnerskapsdokument. I partnerskapsdokumentet återfinns tydliga krav på vilka prioriteringar den turkiska regeringen bör göra i sitt arbete med att uppfylla Köpenhamnskriterierna. Avskaffande av dödsstraff, förbättring av fängelseförhållanden, TV- och radiosändningar på andra språk än turkiska, t.ex. kurdiska, förbättringar av yttrandefriheten, icke-diskriminering, ratificering av FN-konventioner och respekt för kulturella rättigheter, inklusive utbildning, är några av de prioriteringar som återfinns i förslaget till partnerskap.

Den turkiska regeringen kommer inom kort att presentera sitt nationella program för anpassning till EU:s regelverk och då även de åtaganden man gjort för att uppfylla de politiska kriterierna för medlemskap. Då får vi en indikation på hur den turkiska regeringen avser att fortsätta sin reformprocess. Den politiska dialogen mellan EU och Turkiet ger också möjligheter att ta upp frågor som rör personer som tillhör nationella eller etniska, språkliga och religiösa minoriteter och deras rättigheter.

Den turkiska regeringen säger sig vilja komma till rätta med förekomsten av tortyr och omänsklig behandling. Sverige, EU, FN, OSSE och Europarådet kan bidra till att ändra de attityder som ligger bakom de allvarliga bristerna på MR-området. Sverige har under många år, genom bistånd från Sida, stött turkiska frivilligorganisationer i deras kamp mot tortyr. Regeringen stöder också genom Sida ett samarbete mellan Raoul Wallenberg-institutet och Bilgiuniversitetet i Istanbul i syfte att skapa ett centrum för studier i folkrätt och mänskliga rättigheter.

Anf. 30 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Trots ett instämmande i sak med min interpellations beskrivning av förhållandena i Turkiet andas det en sorts optimism om möjligheterna att förändra förhållandena i Turkiet. Här talas om att situationen för mänskliga rättigheter visserligen är långt ifrån tillfredsställande men att Turkiets status som kandidatland till EU har skapat en god grund att bygga vidare på. Man säger att landet måste komma till rätta med de problem som bl.a. lyfts fram av EU-kommissionen. Man säger att Sverige kommer att fortsätta ha en rak och uppriktig dialog och fortsätta uppmuntra Turkiet att uppfylla Köpenhamnskriterierna för medlemskap.

Man säger också att den turkiska regeringen avser att fortsätta sin reformprocess, att den turkiska regeringen säger sig vilja komma till rätta med förekomsten av tortyr och omänsklig behandling och att vi därför ska bidra till att ändra de attityder som ligger bakom de allvarliga bristerna på människorättsområdet.

Det är, för att nu tala retorik, ganska milda ord. Det som pågår i Turkiet är systematiska och långtgående inskränkningar av mänskliga och demokratiska rättigheter och friheter.

Det som är mest uppseendeväckande nu efter Nicetoppmötet är kanske att kurderna över huvud taget inte nämns. I den rapport om kurdernas rättigheter som presenterades i Nice, och som ska ligga till grund för fortsatta förhandlingar, talar man över huvud taget inte om den del,

nästan en tredjedel, av befolkningen som har kurdiskt ursprung och har kurdiska som sitt modersmål. I stället talar man om minoriteter på ett sätt som Turkiet alltid självt har gjort. Man förnekar egentligen kurderna deras rättighet att bli erkända som en språklig och kulturell minoritet. Den här allmänna formuleringen om kulturella rättigheter till alla turkiska medborgare brukar Turkiet skriva under på utan problem. Men om man nämner det kurdiska folket och dess rättigheter brukar det vara svårare att få med Turkiet på skrivningarna.

Det är nämligen så att i Turkiet är det förbjudet att t.ex. föreslå förändringar av grundlagens skrivningar om statens och nationens odelbara enhet. Det är alltså t.o.m. så att man inte får *föreslå* förändringar. Det är straffbart att föreslå att grundlagen i den meningen förändras. I författningen står det i § 42 att inget annat språk än turkiska får användas av och undervisas till turkiska medborgare i Turkiets undervisnings- och skolväsende. Lagen om politiska partier innehåller en § 8 där det står: Politiska partier får ej påstå existensen av minoritetsgrupper grundat på nationella, religiösa, kulturella, språkliga eller andra olikheter i Turkiska republikens territorium.

Turkiet har alltså en mycket lång och avskyvärd historia av förtryck mot såväl kurderna, assyrierna och syrianerna som andra minoriteter. Det som beskrivs i interpellationen om brott mot mänskliga rättigheter och demokratiska rättigheter var alltså sådant som skedde mellan januari och augusti förra året – efter det att processen om Turkiets medlemskap hade påbörjats. Därför tycker jag att utrikesministern borde kunna gå längre i sin kritik av Turkiet just i dag.

Anf. 31 PER LAGER (mp):

Fru talman! Marianne Andersson och jag ingår i en grupp som kallas för den svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Vi kommer inom kort att överlämna en rapport till utrikesministern om vårt besök i Turkiet i november.

Sammanfattningsvis väldigt kort kan jag säga att situationen inte blir bättre. Den blir sämre. Det allra senaste som hände i december visar på den tendensen. Det är mycket allvarligt med de hungerstrejker som pågår, de dödsfaster som pågår. Så sent som i går fick jag reda på att det är 2 000 som hungerstrejkar, 300 av dessa är dödsfastare. Det är oerhört allvarligt. Varför gör de på det här viset? Jo, därför att man i Turkiet har byggt s.k. *F-type*-fängelser. Det är isoleringsceller. Man flyttar de politiska fångarna till isoleringsceller. Där kan vad som helst ske, det finns ingen insyn. Detta är man livrädd för. Där kan ske tortyr och trakasserier, något som vi vänder oss emot. Mänskliga rättigheter vill vi försvara så långt vi någonsin kan.

Det pågår alltså trakasserier, en dödsfasta som är oerhört allvarlig. Ett tag såg det ut som att utrikesministern var på väg att diskutera hur man skulle lösa de här problemen, fram till den 14 december. Sedan avbröts det. Den 19–23 december skedde stormningen av 20 fängelser. I dag kan vi se resultatet: 32 döda, ca 140 mer eller mindre svårt skadade. Det är ett resultat som talar sitt eget språk.

Nu gäller det för Sverige som ordförandeland att på allvar ta upp dessa frågor. Köpenhamnskriterierna måste man leva upp till. Man måste ställa de ansvariga inför rätta för stormningarna av fängelserna. Dialog

måste upprättas mellan fångarna, fängelsemyndigheterna och justitieministern. En oberoende kommitté måste tillsättas för att se vad som är orsaken till detta, om man använder kemiska ämnen och annat. Det förekommer en massa underliga rykten och informationer som jag inte alls är säker på inte är sanna. Därför måste man undersöka detta.

Man måste upphöra med de s.k. legala trakasserier som pågår. Sådant där får inte förekomma. MR-avdelningar stängs i dag i Turkiet. Det måste man också ingripa mot. Det får inte vara på det viset. Det är MR-avdelningar som Sverige bl.a. stöder.

Situationen är tyvärr oerhört allvarlig. Jag ska inte säga att jag kräver det, utan jag utgår ifrån att utrikesministern handlar så långt det över huvud taget är möjligt, utan att för den delen slå igen dörren till Turkiet.

Anf. 32 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret på interpellationen.

Jag instämmer naturligtvis i allt det som Lars Ohly och Per Lager har sagt här. Vi i vår kommitté som jobbar med dessa frågor är överens om att det är viktigt att ha en positiv och konstruktiv syn i dialogen med Turkiet för att inte måla in dem i något hörn och för att föra processen framåt.

Samtidigt måste vi i det läget vara medvetna om att Turkiet nästan jämt talar med dubbla tungor. Ofta blir man så besviken. Ibland kan man tro att det finns en ärligt vilja till förbättringar. Jag tror att det finns det hos väldigt många människor. Det finns många bra människor, forskare och många andra som vi träffar, som verkligen vill göra någonting för att förbättra situationen för kurderna i första hand. Sedan hör man allt det här dubbelspelet, situationen går i verkligheten åt ett annat håll. Man blir så besviken.

Exempel på detta är fängelserna. När nu fängelserna byggs om för 60 miljoner till moderna fängelser av europeisk typ undrar man varför folk hungerstrejkar. Varför gör de det? Jo, de vill ha fängelser som är som fängelser i Europa. Det får vi höra från Turkiet. Men då ska man veta att i deras lagstiftning, i antiterroristlagens artikel 16, står det tydligt att fängelserna inte kommer att vara öppna för besökare och att det inte ska finnas några möjligheter till kontakter eller relationer på något sätt mellan fångarna. Det är detta man är livrädd för. Om cellerna sedan skulle råka vara bättre och modernare är en annan sak, men det är detta man är livrädd för. Med tanke på hur det har varit i Turkiet förstår man detta. Det var överläggningar på gång mellan fångarna och regeringen. Helt plötsligt avbröt man dem, gick in och använde maskiner och grävskepp. En fånge fick armen avsliten i den här stormningen. Det var ett regelrätt krig som vi kunde se, anhöriga som släpades bort på gatorna.

Efter de rapporter som vi har fått är det mycket svårare för MR-organisationerna att arbeta i Turkiet. Det finns olika sofistikerade sätt att försöka att tysta dem som vill protestera. Det är viktigt att EU och regeringen är medvetna om det dubbelspel som bedrivs. Jag vet att utrikesministern har varit i Turkiet och vet vad som hände dagen efter – man fängslade borgmästaren. Det är ganska utmanande beteende.

Informationen är en sak, men det måste vara möjligt att på plats se vad som händer. Därför är det så viktigt med en expertgrupp som åker ned, får se just de fängelser där stormningarna äger rum och där hunger-

strejkerna pågår, får ställa de ansvariga till svars. Det sker ingenting av detta. Det behöver Sverige driva på, på ett konstruktivt sätt. Det kan inte vara så att det gäller att ställa Turkiet mot väggen så att allting går så att säga baklänges. Men sådana här saker kan vi inte acceptera helt enkelt, utan vi måste driva på saken. Jag skulle vilja ha svar på den frågan.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 33 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan instämma med alla de tre föregående talarna och i att det finns långtgående och systematiska missförhållanden, som Lars Ohly säger. Vi ser problemen när det gäller grundlagen och övrig lagstiftning. Jag kan instämma med Per Lager och Marianne Andersson när det gäller missförhållandena för organisationer, för kurder och inte minst när det gäller situationen i fångelserna och vad som har hänt kring det.

Frågan är vilken utgångspunkt man sedan har när man diskuterar Turkiet och de oerhörda missförhållanden som vi ser. På Lars Ohly låter det som att det var fel att vi försökte ha en positiv utgångspunkt, att vi ändå vill uppmuntra Turkiet att reformera.

Jag tror att det är en viktig signal till Turkiet att det ändå är utifrån en positiv vilja till förändring och att vi positivt skulle vilja se Turkiet som medlem i EU den dag man uppfyller Köpenhamnskriterierna. Skälet till att jag tror att det är viktigt att vi ger Turkiet den positiva signalen är att det ibland finns i debatten – inte i Sverige men i andra länder – en underliggande ström av att ett land som har en majoritet med muslimer inte kommer att accepteras i EU. Det leder naturligtvis till en väldigt stor misstro och reaktion i Turkiet. Därför tror jag att det är viktigt att vi talar med *en* tunga och säger att självklart kräver vi att Turkiet ska uppfylla Köpenhamnskriterierna. Vi kommer att protestera mot alla de missförhållanden som vi ser, och vi anser att det är grava missförhållanden. Men vi välkomnar Turkiet att vara med i EU, vi välkomnar Turkiet att fortsätta reformprocessen. Den dag man uppfyller Köpenhamnskriterierna ser vi också det som någonting positivt för EU att ett land med en majoritet av muslimer kan bli medlem i EU.

När det sedan gäller dagens situation kan jag som sagt återigen instämma i beskrivningen av kanske inte dubbelspelet men av att vi ser ett dubbelt agerande, för det är olika krafter som agerar. Vi har i en tidigare interpellationsdebatt varit inne på att vi å ena sidan har dem som faktiskt vill genomföra förändringar och som bl.a. ligger bakom förändringarna av lagstiftningen. Å andra sidan ser vi andra krafter som väldigt tydligt motsätter sig att man faktiskt fortsätter reformerna, som gör en lagförändring ena dagen på nationell nivå och nästa dag genomför på lokal nivå massarresteringar, tortyr och gripanden som inte alls står i överensstämmelse med det som de just politiskt har åtagit sig.

Här är det naturligtvis viktigt att vi fortsätter att följa att man genomför en bra lagstiftning och att man faktiskt också genomför den i praktiken.

Vi räknar med att när EU har fattat det formella beslutet om partnerskapet så kommer vi att få Turkiets svar. Och det blir ju mycket intressant att se hur svaret utformas, därför att det också är avgörande för hur snabbt Turkiet kommer att kunna uppfylla Köpenhamnskriterierna och därmed också kommer att kunna komma närmare EU.

Anf. 34 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag är övertygad om att vi har gemensamma utgångspunkter, och jag är övertygad om att det i denna riksdag finns en oerhört stor enighet om vikten av ett Turkiet som reformeras och ett Turkiet som kan leva i harmoni med resten av Europa med respekt för mänskliga och demokratiska rättigheter.

Det som bekymrar mig är att det som hittills har kommit ut av den process som nu har pågått under ett antal år – man kan säga att den sköt fart ordentligt i och med tullunionsavtalet 1995 – inte har lett till några väsentliga förbättringar. Tvärtom ser vi på vissa områden försämringar. Vi ser svårare förhållanden för människor och svårare förhållanden för minoriteter. Vi ser att yttrandefriheten kläms åt ytterligare. Vi ser hur Yusuf Akbulut, den assyriske prästen, ställdes inför rätta strax före jul, och rättegången kommer att fortsätta den 21 februari. Han ställdes inför rätta enbart därför att han sade att folkmordet 1915 omfattade både armenier och assyrier/syrianer. Så lågt i tak är det för yttrandefriheten i Turkiet i dag.

Turkiets strategi tycks grunda sig på att vi inte riktigt menar allvar från svensk sida eller från EU:s sida med kraven på respekt för mänskliga rättigheter. Turkiet har fått tullunionsavtalet. Man har i dag en omfattande rörelsefrihet för kapital och tjänster. Och turkiska företag har kunnat etablera sig i en rad länder. Och det finns en risk att vi bara går vidare och ser det positiva utan att ställa krav på reella förändringar. Fortfarande sitter Leyla Zana fängslad i Ankara. Fortfarande pågår förtrycket dagligen i Turkiet. Detta berör också svenska medborgare. De politiska fångar som har hungerstrejkat och vilkas uppror sedan brutalt har slagits ned har flera anhöriga i Sverige, människor som i dag är oroliga över vad som nu sker i det tysta men som uppmärksammades strax före jul.

Just då, den 20 december, sade utrikesministern enligt TT med anledning av den hårda nedslagningen av fångarnas hungerstrejk: Även om situationen är svår så finns en politisk vilja hos regeringen att förbättra den. Men de lokala och regionala myndigheterna lever inte upp till vad regeringen lovar.

Det är en väl positiv syn på en regim som faktiskt gång efter annan visar att mänskliga rättigheter är något som är försumbart och något som inte står på agendan som en prioriterad fråga.

Därför har jag några förslag som inte minst gäller kurdernas rättigheter, att man verkar för att ett dokument om partnerskap för anslutning från Turkiets sida till EU faktiskt innehåller skrivningar om kurdernas rättigheter i uttalad form, att kurdernas representanter i turkiska Kurdistan och i Europa får möjligheter att åtminstone delta som observatörer i olika sammanhang i anslutningsprocessen och att de bidrag som Turkiet får från EU reserveras för investeringar i turkiska Kurdistan och för kurderna. På det sättet skulle vi visa att vi menar allvar med våra krav på respekt för mänskliga fri- och rättigheter och för minoriteters rättigheter.

Anf. 35 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag ska börja där jag slutade. Det gäller alltså inte att sparka igen en dörr, men det gäller att tala oerhört rakt. Att tala med dubbla tungor eller att måla en vacker färg över en ruttan vägg, osv. –

man har olika bilder för detta – är något som turkarna är mästare på för att förklara sig. Det har jag och vår grupp upplevt. De hade väldigt många fina beskrivningar, bl.a. från justitieministern, av hur systemet fungerar och av de nya paragrafer som man har infört i brottslagstiftningen. Det är bara det att de används på ett annat sätt än vad man förväntar sig att de ska. De döljer samtidigt en verklighet som är oerhört rå och hänsynslös och som inte alls har med mänskliga rättigheter att göra.

Jag menar därför att Sverige, särskilt nu som ordförandeland i EU, måste visa på ett initiativ till att hjälpa till när det gäller att få förändringarna att bli praktisk verklighet. Man kan strunta i detta vackra tal och säga: Nu går vi till handling, nu måste vi se resultat. Det hjälper inte att utbilda eller att ha särskilda studieordningar för människor som jobbar inom fängelsemyndigheten. Det är nämligen ofta fel människor som man utbildar. Det fick vi också klart för oss när vi var där.

Beträffande utrikesministerns svar skulle jag vilja säga att det turkiska nationella programmet är oerhört viktigt, inte bara att de säger att de ska ha det, utan man måste ta reda på när det kommer och hur det kommer att se ut i verkligheten med det programmet.

Enligt utrikesministern säger den turkiska regeringen också att den säger sig vilja komma till rätta med förekomsten av tortyr och omänsklighet. Men det har den sagt i alla tider, under alla år. Därför måste vi ha en tidsplan för det, rakt upp och ned.

Anf. 36 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag ser också fram emot Turkiets svar. Det är naturligtvis väldigt intressant att se vad man åstadkommer och skriver där. Men då är det också viktigt att se vad som döljs bakom orden. Det är viktigt att visa att vi inte bara tar till oss allt gott som sägs utan att vi också tittar på vad man egentligen menar. Jag tror att det är oerhört viktigt att tydligt visa det för Turkiet. Och vi vill verkligen hjälpa Turkiet, men då kan man där inte tala på ett sätt och göra någonting annat, eftersom man då förlorar i trovärdighet.

Jag vet att det är oerhört svårt för regeringen i Turkiet. Det ska vi erkänna. Bland befolkningen finns ju denna nationalism som har odlats under så många år. Det finns ingen folklig resning bland turkarna för att ge kurderna möjlighet att tala sitt språk. Vi ska veta att situationen är sådan. Men det får inte innebära att vi på något sätt ger efter i fråga om detta krav. Vi måste försöka att få dem att hjälpa till med någon form av opinionsbildning och få dem att förstå att detta är sådana saker som Europa verkligen kräver för att man ska kunna gå med i EU och att det inte har någonting med deras religion att göra. Det är ju väldigt viktigt att visa på denna skillnad.

Man skulle ju önska att medierna i Turkiet kunde få vara så pass öppna att de verkligen skrev om detta, därför att det kanske egentligen behövs en folkbildningskampanj i Turkiet för att få befolkningen att inse detta. Många är mycket medvetna. Men jag tror att det är ett visst skikt. Det vore bra om man kunde sprida detta i hela befolkningen.

Att frivilligorganisationerna inte får lämna stöd till sydöstra Turkiet är ytterligare en fråga som jag skulle vilja att utrikesministern tar upp under ordförandeskapet och i samband med svaret. Vi har stött på detta under vår resa.

Prot. 2000/01:59

1 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 37 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Självklart kommer den svenska regeringen att fortsätta att ta upp de allvarliga missförhållanden som vi ser. Det kan vara alltifrån den assyriske prästen som fängslades till övergreppen mot kurder. Nyligen åtalades en borgmästare därför att hon hade gett en intervju för en svensk tidning. Vi har också hanterandet av organisationerna, där man har beslagtagit *Human Rights Associations* arkiv, och man har stängt kontor i flera delar av landet.

Vi ska komma ihåg att diskussionen mellan EU och Turkiet egentligen bara har förts i ett år. Efter Helsingforsöverenskommelsen började den politiska dialogen på allvar med Turkiet.

Samtidigt som vi ser totalt oacceptabla övergrepp har man en ny president som gör uttalanden som man som privatperson för fem år sedan hade kunnat fängslas för. Jag kan se en skillnad när det gäller den turkiske utrikesministern. När jag som svensk utrikesminister träffade honom första gången vägrade han att ta ordet kurd i sin mun. Nästa gång han kom till Sverige överlämnade han en stor bunt böcker på kurdiska som exempel på att det gick att trycka kurdiska böcker. Sedan beslagtogs i och för sig en del av de böckerna i Turkiet.

När han kom tillbaka till Turkiet sade han att han tyckte att det var riktigt att man borde kunna ha TV- och radioutsändningar på kurdiska – som utrikesminister. Någon annan gick då ut och krävde hans avgång och menade att han borde fängslas för att han hade uttryckt detta förbudna krav. Vi ser verkligen en dubbel situation både med försök och, tror jag, en ärlig reformvilja och med människor som fortsätter att vilja att förtrycket lever kvar.

Jag tror ändå att den politiska dialog som har börjat – det partnerskap där EU på kort, medellång och lång sikt har uttryckt vilka krav man ställer på Turkiet och där Turkiet ska svara, inte bara allmänt utan på alla exemplifierade krav, vad man avser att göra och när man avser att göra det – blir ett viktigt steg framåt. Vi kommer naturligtvis som EU-ordförande att fortsätta att försöka se till att Turkiet tar steg framåt när det gäller både lagstiftning och att faktiskt implementera lagstiftningen.

Till Lars Ohly vill jag säga att i kommissionens översynsrapport nämner man uttryckligen kurder. Där tar man upp situationen för kurder. Man väjer inte för att ta upp just kurder och kurdernas situation. Det samma görs i alla överläggningar som vi i dag har med Turkiet. Skillnaden är att i dag svarar man faktiskt också på frågor om kurder. Man försöker inte längre göra omskrivningar från den turkiska sidan.

Anf. 38 LARS OHLY (v):

Fru talman! Det dokument man beslutade om vid EU-toppmötet i Nice den 10 december innehåller inget krav om kurdernas rättigheter. Det nämner över huvud taget inte kurderna som grupp. I EU-kommissionens rapport däremot nämns kurderna.

Då frågar man sig: Vad är det som har skett från det att EU-kommissionen publicerade sin rapport till det att EU-toppmötet fattade sitt beslut? Varför nämner man inte i anslutningsfördraget eller partnerskapsavtalet kurdernas speciella situation som en minoritet bestående av nästan en tredjedel av Turkiets befolkning – en minoritet som förvägras rätten att tala sitt eget språk och att organisera sig politiskt?

Sedan interpellationen skrevs har det också uppmärksamats att en svensk medborgare som för till Turkiet för att se på fotboll greps och hölls fängslad. Det finns uppgifter om tortyr i fängelset. Det har skett på ett sätt som säkert är vanligt för många människor som dagligdags utsätts för övergrepp i Turkiet. Det blir inte värre för att det är en svensk medborgare som utsätts för det, men det gör naturligtvis att vi uppmärksammar det lite speciellt.

I dag tar också ordföranden i EU-parlamentets jämställdhetsutskott, utrikesministerns partikamrat Maj-Britt Theorin, upp kvinnors rättigheter i en debattartikel i Aftonbladet. Hon menar att det är orimligt att inte ställa krav på Turkiet att respektera kvinnors mänskliga rättigheter innan man går vidare i förhandlingar om medlemskap.

Som avslutning på den här interpellationsdebatten, som ändå har visat på en ganska stor enighet i frågan om vikten av mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter, skulle jag vilja föreslå utrikesministern att gå vidare med att framhäva kurdernas särskilda ställning, assyriernas ställning och demokratiska och mänskliga rättigheter i klartext i förhandlingar med Turkiet.

Anf. 39 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! När det gäller EU:s partnerskap med Turkiet tar man upp rätten till utbildning på andra språk än turkiska. Man tar upp rätten till radio- och TV-utsändningar på modersmålet, dvs. kurdiska. Man tar upp kulturella rättigheter för minoriteter, dvs. både kurder och assyrier. Kurdernas rättigheter är tillgodosedda i partnerskapet. Hur det sedan följs upp i praktiken kommer man att visa i varje års översynsrapport.

Avslutningsvis tror jag att det är viktigt att vi har en gemensam hållning i den svenska riksdagen. Jag tror att Sverige har spelat en viktig roll. Hade inte vi och andra, som jag har sagt tidigare, reagerat när det gäller mänskliga rättigheter i Turkiet när man första gången sade att Turkiet skulle bli ett kandidatland bland andra kandidatländer hade vi inte fått en debatt i Turkiet om mänskliga rättigheter. Även om vi är helt överens om att det fortfarande finns oerhört stora och oacceptabla brister i den turkiska verkligheten har man åtminstone i Turkiet börjat få i gång en öppen debatt om bristerna. Det hade man inte för några år sedan, och det tycker jag ändå är ett viktigt steg framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2000/01:208 om skydd mot diskriminering

Anf. 40 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat mig om regeringen har några konkreta planer på hur diskriminering och brott mot mänskliga rättigheter kan åtgärdas och förebyggas på ett mer effektivt sätt.

Som Margareta Viklund nämner i sin interpellation har inom Regeringskansliet en arbetsgrupp jobbat med att utarbeta ett förslag till en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter. Arbetsgruppen ska den 30 september 2001 presentera ett förslag till handlingsprogram i form av

konkreta åtgärder och uppföljningsmekanismer. Man ska även föreslå hur FN:s årtionde för utbildning om mänskliga rättigheter kan uppmärksammas i Sverige. Gruppen ska också genomföra en kartläggning avseende hur svenska myndigheter i dag arbetar för att förbättra skyddet för mänskliga rättigheter.

För närvarande finns det inget mer att säga om detta arbete som alltså pågår med full kraft.

Jag vill säga att jag delar Margareta Viklunds bild av att den svenska lagstiftningen på diskrimineringsområdet är splittrad. De gällande förbud mot diskriminering finns i olika regelsystem för olika samhällsområden och olika diskrimineringsgrunder. Som Margareta Viklund påpekar finns det skäl att ifrågasätta om den svenska lagstiftningen inte borde garantera samma skyddsnivå oavsett diskrimineringsgrund och samhällsområde.

Jag anser att vi nu befinner oss i något av en principiell vägvalsdiskussion när det gäller hur vi i Sverige ska gå vidare med dessa frågor. Ett arbete har bedrivits för att ta fram en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Den är ett försök att, mot bakgrund av de senaste årens samhällsutveckling och tidigare erfarenheter i arbetet mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering, effektivisera de samlade insatserna. I handlingsplanen identifieras olika nyckelområden och brister som bör tillgodoses. Bland de områden som uppmärksammas i detta sammanhang återfinns de brister som Margareta Viklund berör.

Regeringen kommer inom kort – i nästa vecka – att överlämna handlingsplanen till riksdagen. Konkreta initiativ på det aktuella området presenteras där. Jag vill mot denna bakgrund inte i dag gå in närmare på detaljerna utan får hänvisa till den information jag kommer att lämna till riksdagen på torsdag i nästa vecka. Jag fortsätter gärna diskussionen i det sammanhanget.

Anf. 41 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag kan konstatera att jag har fått svar på den ena av mina två frågor. Det får jag tacka för.

Ordet diskriminering kan man enligt synonymordboken byta ut mot missgynnande, fördom, orättvis behandling. Känner man lite på de orden kan man se hur nära det är att diskriminering är motsatsen till mänskliga rättigheter och alla människors lika värde.

Vi svenskar har i olika internationella sammanhang blivit ganska bra på att tala om, peka på och arbeta för de mänskliga rättigheterna. Och det är bra. Men när det gäller mänskliga rättigheter i vårt eget land är vi inte lika bra på att vare sig se bristerna eller tala om dem.

Precis som statsrådet säger finns det lagar som borde skydda människor mot diskriminering. Men det finns ingen samordning mellan de olika lagarna, vilket jag också ger exempel på i min interpellation. I stället för att betrakta rätten till lika behandling som en grundläggande mänsklig rättighet ses det som en förhandlingsbar förmån, och det är väl inte riktigt så det ska vara.

Mänskliga rättigheter är ingen förhandlingsbar förmån. Det handlar om alla människors lika värde, och att alla ska behandlas lika. En person ska inte nekas att på grund av sitt handikapp, sin ålder, sitt kön eller sin

hudfärg t.ex. komma in på en restaurang. Homosexuella ska inte nekas rättigheten att skriva på kontrakt till en bostad.

Till detta kommer hela diskriminerings- och mobbningssituationen i skolor och på arbetsplatser. Hela den problematiken hör ju också till det här området.

Inom utrikespolitiken finns sedan 1988 en policy för mänskliga rättigheter. Men i Sverige har vi ingen handlingsplan för mänskliga rättigheter, även om vi nu ska få en nästa vecka, kanske. Men av de få ord jag kan uttolla i statsrådets svar är den ändå inte heltäckande. Trots statsrådets hänvisning till ett par pågående utredningar som syftar till att stärka det lagliga skyddet mot diskriminering, är jag inte övertygad om att det kommer att finnas ett samlat grepp i den här frågan, där olika slags diskriminering ges skydd på samma nivå och med samma grundsyn.

I den arbetsgrupp som regeringen tillsatt för att utarbeta en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna i Sverige betonas i direktiven exempelvis att kränkningar av mänskliga rättigheter inte skulle vara vanliga i Sverige. Enbart det påståendet ger mig vissa betänkligheter redan nu, innan jag har sett något av handlingsplanen.

Ombudsmännen för mänskliga rättigheter, JämO, HO, DO och HomO, rapporterar ju gång på gång om beteenden som är diskriminerande och som innebär att de mänskliga rättigheterna kränks. Det handlar om mäklare som utan att tveka uppfyller säljarens önskemål om att inte sälja sin bostadsrätt till invandrare, om homosexuella par som inte får skriva bostadskontrakt tillsammans, om rullstolsbundna som inte kan rösta för att de inte kommer in i vallokalen och om kvinnor som tjänar mindre än män för likvärdigt arbete.

Kan det möjligen vara så att ombudsmännens synpunkter inte väger lika tungt i dag som tidigare?

Jag anser att frågan om hur de mänskliga rättigheterna ska säkerställas är en fråga av en sådan tyngd att den inte lämpar sig för att utredas enbart inom Regeringskansliet. Därför anser jag att det bör tillsättas en parlamentarisk utredning för att ta ett samlat grepp på frågan om hur skyddet mot diskriminering ska vara utformat. I det arbetet bör också formerna för ombudsmännens arbete tas upp. Hur ställer sig statsrådet till en sådan utredning?

Anf. 42 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag ska försöka göra det här väldigt kort, eftersom jag som sagt ber att få återkomma på torsdag i nästa vecka.

För det första vill jag upprepa att jag instämmer i mycket av den beskrivning som Margareta Wiklund ger.

För det andra vill jag betona att det är två handlingsplaner som jag relaterar till i mitt svar. Den ena leds av Justitiedepartementet och ska vara klar i september i år. Den andra är en nationell handlingsplan mot rasism, homofobi, främlingsfientlighet och diskriminering. Jag vill betona att där kan även funktionshinder komma in.

Jag återkommer, som sagt, med behovet av ett samlat grepp och hur det ska se ut. Jag är inte alls negativ – för att uttrycka mig milt – till att den delen också ska vara i parlamentarisk form.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:59

1 februari

Svar på
interpellationer

9 § Svar på interpellation 2000/01:190 om räddningsverksamheten vid översvämningar

Anf. 43 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder som underlättar offensiv räddningstjänst över länsgränserna, om myndighetskontrollen är tydligt påbjuden genom att bl.a. följa upp gällande vattendomar samt om regeringen är beredd att vidta förberedande insatser som höjer säkerheten vid höga vattenflöden som nu råder i Värmland, Dalsland och Göta älvdalen.

Frågan är ställd mot bakgrund av översvämningarna förra hösten. Elver Jonsson uttrycker uppfattningen att alla inblandade blir tagna på sängen vid varje översvämningstillfälle.

Jag kan för egen del inte instämma i den bedömningen. De rapporter som lämnats i samband med översvämningarna både i somras och under hösten tyder på en mycket effektiv och väl fungerande räddningstjänst.

Enligt räddningstjänstlagen är kommuner och statliga myndigheter som svarar för räddningstjänst skyldiga att samarbeta med varandra. Det finns numera också exempel på länsöverskridande kommunalförbund för räddningstjänst.

När det fordras omfattande insatser i kommunal räddningstjänst ska länsstyrelsen överta ansvaret för räddningstjänsten i den eller de kommuner som berörs av insatserna. Ett sådant övertagande kan, som det vid översvämningarna i höstas visade sig, också bidra till en effektivare samordning av insatserna mellan flera län.

Insatserna med anledning av de nyligen inträffade översvämningarna i Värmlands och Västra Götalands län är exempel på detta.

Ytterst kan regeringen utse en statlig myndighet med uppgift att ta över ansvaret för räddningstjänsten i flera län.

Vidare hålls numera regionala räddningstjänstövningar inom flera län samtidigt, något som kan ha bidragit till att underlätta insatserna i samband med översvämningarna i södra Norrland under förra sommaren.

Som svar på frågan om myndighetskontroll för att följa upp gällande vattendomar kan jag nämna att det inom Miljödepartementet för närvarande övervägs tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén med inriktning på att kommittén på grundval av relevanta vattendomar ska utreda behovet av ändringar i miljöbalken.

Elver Jonsson tar till sist upp frågan om att vidta förberedande insatser vid de höga vattenflöden som råder i de av översvämningarna berörda områdena. Jag kan här nämna att Boverket i samråd med Räddningsverket och SMHI har uppdragits att undersöka i vilken omfattning risken för översvämningar behandlas i kommunernas översiktsplaner.

Vidare ska undersökas om det planeringsunderlag kommunerna har tillgång till är tillräckligt för att risken ska kunna redovisas på ett sådant sätt att det är möjligt att beakta den i tillräcklig omfattning vid efterföljande beslut om användningen av mark- och vattenområden.

Utöver detta har SMHI uppdragits att se över träffsäkerheten och kvaliteten på prognoser och varningar som lämnades under sommaren 2000.

Elver Jonsson nämner även riskerna för skred. Jag vill här erinra om att det finns möjlighet för kommunerna att söka statliga bidrag för ras-

och skredförebyggande åtgärder. Staten avsätter varje år 25 miljoner kronor för att bekosta åtgärder för att förebygga ras och skred.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis framhålla att även om räddningsarbetet har fungerat väl vid de stora översvämningarna under förra året finns det all anledning att samla erfarenheter och dra lärdomar av den verksamhet som då utfördes. Ett sådant arbete pågår för närvarande hos Räddningsverket och andra myndigheter liksom inom Regeringskansliet.

I sammanhanget vill jag också nämna att Räddningsverket i regeringsbrevet för 2001 har fått i uppdrag att bygga upp och underhålla resursdepåer för att minska konsekvenserna av översvämningar.

Tack, fru talman.

Anf. 44 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret på min interpellation.

Höstens långkörare i nyhetsmedierna var ju de väldiga översvämningarna som drabbade de tre landskapen Dalsland, Värmland och Västergötland. En föraning hade vi fått på detta område då dalgångarna i Hälsingland och Ångermanland tidigare under året hade råkat ut för påfrestningar som gav stora skador.

Nu var det ett höstregn som envist pågick i dagar och veckor och som gick långt över bräddarna på de alltför höga vattenmagasinen. Det var ett flöde som startade långt uppe i svenska och norska skogs- och höjdområden och som slog till mot sjön Glafs fjorden. Det dränkte vägar och kyrkogårdar och tvingade människor att evakuera från vattennära områden.

Vänerns alla tre landskap fick stora jordbruksområden under vatten, och genom Trollhätte kanals slussar och fall störtade 1 200 kubikmeter vatten varje sekund.

Det gav varje timme en påfyllning med miljontals kubikmeter, och miljarder liter vatten forsade varje timme utför rännbanan.

Statsrådet svarar att det är att ta i för mycket att säga att det kom som en överraskning och att brister i räddningsverksamheten skulle vara uppenbara. Att det återstår mycket av praktik och ekonomi i den svåra översvämningens spår är oomtvistligt.

I svaret används formuleringar som att regeringen överväger tilläggsdirektiv, att man givit uppdrag att undersöka osv. Jag menar, fru talman, att om det skulle stanna vid detta, är det alltför passiva slutsatser som regeringen drar. Penningmässigt behöver ett stort antal miljoner sättas in, och det är oklart vem som har betalningsansvaret. Statsministern synes för sin del sätta stor tro till att man skulle klara detta försäkringsvägen, men därmed torde man inte täcka de kostnader som statsmakten själv drabbas av. En rad offentliga aktörer har fått vidkännas skador på materiel och på stora delar av farlederna.

Jag tror att det kommer att kosta mycket tid och pengar att reparera detta. Oklarheten gäller inte bara beloppens storlek utan också vem som har ansvaret. Det skulle vara välgörande om försvarsministern kunde bli tydligare än han varit i sitt interpellationssvar när det gäller vem som rimligtvis har detta ansvar.

Mycket arbete måste nu utföras på de skadade slussarna. Turistsäsongen kan komma att äventyras, eftersom det är oklart om vattenlederna kan användas. De företag som driver turistverksamheten har en bräcklig

ekonomi och har redan tvingats till uppsägningar. Det är alltså inte några små uppgifter som ligger och väntar på åtgärder.

Länsstyrelserna i länen runt Vänern har varit mycket bekymrade över de skador som har uppstått kring Sveriges största insjö. Det har i flera kommuner varnats för att markområden har blivit underminerade. I Vassbotten, Vänersborg, har man satt upp skyltar med information om att området är underminerat. Också i Lidköping och Mariestad har man bedömt att det blir problem när vattnet sjunker undan.

Jag skulle önska att försvarsministern lät göra en genomgång av vilken kontroll man har över dagsläget. Detta behöver inte stå i motsatsförhållande till att utreda inträffade förändringar. Man kan inte nöja sig med att grubbla över tilläggsdirektiv så här veckorna efter en av de riktigt stora katastroferna. Det är en katastrof som inte bara har att göra med rikliga höstregn utan också med att kraftaktörerna – statliga och privata – för att maximera kraftuttaget har bedömt vattennivåerna alltför optimistiskt.

Jag förväntar mig att försvarsministern gör en komplettering.

Anf. 45 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Interpellanten valde att lägga tonvikten vid ersättningsfrågor, och jag tolkar det så att interpellanten i stort instämmer i den bedömning som jag har gjort, nämligen att räddningstjänsten väsentligen har fungerat bra även under den besvärliga situationen i Västra Götaland.

När det gäller ersättningsfrågorna har vi en praxis med å ena sidan anslag under Försvarsdepartementet som hanteras av Statens räddningsverk, där praxis är under viss förskjutning genom ställningstaganden i våra förvaltningsdomstolar. Å andra sidan kan Finansdepartementet och statsrådet Lövdén föreslå regeringen att anslå speciella statliga bidrag till kommuner som blir utsatta för särskilda problem i samband med översvämningar.

Dock gäller den regeln, baserad på regeringsformen, att ersättning i det här sammanhanget icke utgår till enskilda för deras förluster. Där är det fortfarande och bör enligt regeringens mening vara en fråga för den enskilde att skydda sig t.ex. genom försäkring.

Anf. 46 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Försäkringsfrågorna här är, som försvarsministern antyder, ett stort komplex. När han sade att berörd minister kan föreslå stöd i ersättningsfrågorna lade han tyngdpunkten på ordet *kan*. Det är inte möjligt att bedöma. Det är inte heller rimligt att t.ex. ett kommunalt turistföretag i anslutning till Dalslands kanal ska kunna klara sådana här påfrestningar. Även under reguljära förhållanden har det en mycket trång ekonomi.

Statsrådet säger att räddningstjänsten har fungerat bra. Jag tror att det i väsentliga delar är riktigt, men den fick otvivelaktigt arbeta under hårt tryck. Jag tror att den intrimning kommuner och län emellan som det nu talas om är nödvändig. Där finns en hel del att göra.

Till sist vill jag ta upp frågan om ifall myndighetskontrollen är tillräcklig när det gäller att upprätthålla gällande vattendomar. Statsrådet begränsar sitt svar till att man överväger att ge Miljöbalkskommittén tilläggsdirektiv, men det var inte riktigt det som jag frågade om. Jag

undrade om man upprätthåller kontrollen enligt dagens bestämmelser. Frågan är föranledd av att jag har nåtts av besked att man i någon länsstyrelse hänvisat till allmänt försämrade statsbidrag för länsmyndighetens verksamhet, något som har lett till att man har underlåtit att följa upp gällande bestämmelse. Också därvidlag skulle ett klarläggande från statsrådet i hans replik i slutomgången kunna vara välgörande.

Likaväl som vi bör skapa ett nytt och bättre regelsystem är det viktigt att inte försumma det som i dag gäller, så att vi kan upprätthålla en god ordning. Det behövs både ett bättre regelsystem och en intrimning, och så småningom behövs också besked om på vilket sätt statsmakten kan bidra med ekonomiskt stöd. Jag tror, fru talman, att man inte kommer ifrån den frågan. Detta bör övervägas noga, herr statsråd, och i en mycket generös anda.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

10 § Frågestund

Frågestund

Anf. 47 TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas nu för riksdagens frågestund. Följande statsråd deltar: Jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Ulrica Messing, näringsminister Björn Rosengren och finansminister Bosse Ringholm.

Jordbruksministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden. Jag lämnar omedelbart ordet fritt.

Konsulter i Telia–Telenor-affären

Anf. 48 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsministern. Det gäller konsulterna och Telia–Telenor-affären, kanske föga överraskande.

Jag har respekt för att näringsministern vill ha kompetenta konsulter inför en mycket stor affär. Men det jag har väldigt svårt att förstå är varför svenska folket ska behöva betala detta två gånger.

Telia hade vid samma tillfälle för stora pengar upphandlat internationella konsulter, vilkas resultat vi för all del inte fick ta del av i näringsutskottet i och med att regeringen inte ville släppa fram informationen.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

Dessutom hade man på departementet upphandlat egna konsulter för mycket stora belopp.

Jag skulle därför vilja fråga näringsministern om han inte litar på Telias ledning och styrelse och deras upphandling av konsulter och kunde ha dragit nytta av dessa i stället för att med stora pengar upphandla konsulter ännu en gång för skattebetalarnas pengar. Svenska folket har fått betala dubbelt för konsulterna.

Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har faktiskt väldigt svårt att föra denna diskussion. Först och främst har jag läst i medierna vad som eventuellt kommer att hända när det gäller Riksdagens revisorer. Det är svårt för mig att föra en diskussion när jag inte vet vilken kritik som har riktats mot mig. Som jag förstår av medierna är den personligt riktad, men vi får se vad revisorerna sedan säger.

Per Westerberg har lika god erfarenhet av detta som jag. Jag har gått igenom vad Per Westerberg gjorde som näringsminister när Per Westerberg använde, om man så vill, skattebetalarnas pengar. Skillnaden här är att vi tog in 62 miljarder till statens kassa. Det tycker jag är en viss skillnad.

Om man tittar på den här affären vill jag först tala om vad som sägs i dag i Morgonekot. T.ex. säger professorn i revisionsrätt Ulf Gometz att om upphandlingslagen ska tolkas på det sätt som revisorerna har gjort är det knappast möjligt för staten att uppträda på finansmarknaden.

Anf. 50 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Nu svarade näringsministern på helt andra frågor. Jag berörde inte Riksdagens revisorer och upphandlingen, utan jag berörde att svenska folket, skattebetalarna, får betala dubbelt med konsultarvoden. Det gäller de mycket framstående internationella konsulter som har hjälpt Telia, helstatligt vid det tillfället, och dessutom de konsulter som upphandlats till Näringsdepartementet för närmare 100 miljoner kronor.

Dessutom visade det sig att värderingarna inte var så där väldigt bra. Det har visat sig att det skulle ha varit större svensk ägarandel vid fusionen. För att använda näringsministerns egna värderingar skulle man därmed ha kunnat förlora tiotusentals miljoner kronor i felvärdering.

Jag frågar med andra ord ånyo: Varför måste man ha dubbla betalningar för konsulter, både i Telia – hundra procentigt ägt av svenska folket – och i Näringsdepartementet?

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag tycker att det är en viktig regel att ägaren använder sina konsulter och gör bedömningen, och det är vad vi gjorde. Att Telia, som är ett aktiebolag, gjorde sin bedömning att det skulle använda sina konsulter tycker jag är rimligt.

Jag har använt statens pengar med samma noggrannhet och gjort samma bedömningar som Per Westerberg gjorde när han hanterade en stor affär. Skillnaden var den att jag tillsåg att staten fick in 62 miljarder. Det kan man tyvärr inte säga att Per Westerberg lyckades med. Det var inte en krona.

Anf. 52 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Min fråga handlar om dubbla konsulter. Vid ett tillfälle använde jag konsulter för att kontrollera bolagens konsulter. Det rörde sig om några hundratusen kronor. Det var inte fråga om att sätta in uppåt 100 miljoner. Det var aldrig fråga om dubbla konsulter.

Jag skulle vilja ställa frågan till näringsministern: Varför hade det inte räckt med Telias konsulter, eller Näringsdepartementets, och att man möjligen haft några mindre konsultupphandlingar för att kunna ställa de kritiska frågorna?

Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Än en gång: Detta handlade om en affär på 340 miljarder. Ingen, om ni frågar alla inom näringslivet som kan bedöma detta, skulle våga ge sig in i denna affär utan att använda dessa konsulter. Det vet alla, och det vet också Per Westerberg.

Per Westerberg använde av statens kassa ungefär 40 miljoner för en affär som handlade om 15 miljarder. Vi som ägare ville – och det kommer vi att fortsätta att göra om vi gör den här typen av utförsäljningar – kontrollera att detta gick rätt till.

Det går inte att göra den här typen av internationella affärer om man inte använder dessa konsulter, och det vet Per Westerberg.

Hormonpreparat i djurfoder

Anf. 54 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksminister Margareta Winberg.

En sak som är starkt förknippad med god djuretik, människors hälsa och miljön i övrigt är hormoner och hormonpreparat när de används i tillväxtbefrämjande syfte i djuruppfödningen.

Centerpartiets EU-parlamentariker Karl Erik Olsson har efter hårt arbete under hösten fått EU-parlamentets miljöutskott med sig på ett betänkande som syftar till ett förbud för några hormonpreparat och för en tillfällig förlängning av förbudet att använda sådana preparat för andra.

Nu är min fråga till jordbruksministern: Hur kommer Sverige att agera när vi har vårt jordbruksministermöte här under våren? Kommer Sverige att anamma dessa tankegångar, eller hur blir det?

Anf. 55 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att frågan nu har legat i EU-parlamentet. Jag vet också att Karl Erik Olsson har gjort ett väldigt bra jobb med betänkandet. Det är en fråga som många människor oroar sig för. Jag vill inte värdera om det är rätt eller fel, men oron finns. Vi vill inte ha hormoner som tillväxtbefrämjare.

Det gör att jag hoppas att vi under våren ska kunna fatta ett beslut i den här frågan. Jag delar parlamentets uppfattning såsom den har kommit till uttryck och därmed också Karl Erik Olssons.

Anf. 56 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det var glädjande.

Nu kommer jag till nästa fråga. Vi har haft en rad matskandaler inom den europeiska unionen. Är det inte dags att vi tillsätter en livsmedelsmyndighet med tänder, dvs. en myndighet som kan se till att de förbud och liknande som vi får till stånd på olika områden verkligen efterlevs inom hela unionen?

Anf. 57 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Också här kan jag säga att jag till stora delar delar Eskil Erlandssons uppfattning. Jag vet också att EU-parlamentarikerna här har haft medbeslutande och varit inne i frågan. Jag var i parlamentet i förra veckan och hade en debatt med bl.a. Karl Erik Olsson om det.

Jag tycker att vi ska ha en myndighet på EU-nivå. Det var för övrigt ett av de förslag som Sverige lade fram för två år sedan. Jag är väldigt glad för att vi nu tror att vi kan fatta beslut om den här myndigheten under det svenska ordförandeskapet, dvs. innan den 1 juli.

Vad vi har lite olika meningar om är: Vilka befogenheter ska myndigheten ha? Vilken roll ska de nationella myndigheterna – i vårt fall Livsmedelsverket – ha gentemot EU-myndigheten? Här är vi inte färdiga, utan det är någonting vi arbetar med.

Min uppfattning är att det förslag som kommissionen har lagt fram betyder att myndigheten inte ska gå in på gårdsnivå och kontrollera. Det ska mer vara ett institut där man samlar kunskap och varnar tidigt för att undvika sådana saker som t.ex. galna ko-sjukan. Det skulle vara en lämplig uppgift. Vi har nämligen ett kontor på Irland som fungerar som kontrollant och som kontrollerar kontrollanterna i de olika medlemsländerna.

Tanzania

Anf. 58 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Min fråga vill jag ställa till utrikesministern. I helgen har vi fått rapporter från Zanzibar och Tanzania. Det talas om 280 döda i konfrontation med polisen i demonstrationer. Bakgrunden är de orättvisa val som ägde rum förra året. Det är val som betecknades som mycket dåliga. De var hårt kritiserade, och det förekom mycket fusk. Nu säger den svenska ambassadören där nere om massakrerna: Jag har aldrig sett något liknande.

Vad gör Sverige i den här situationen?

Anf. 59 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Sverige har reagerat snabbt, inte bara som land utan också som EU-ordförande. Vi har fördömt det våld som vi nu har sett i Tanzania. Vi har fördömt våldet som har riktats mot de civila. Vi har sagt att det oundvikligen kommer att få konsekvenser för EU:s och Tanzanias relationer om man inte genast kommer till rätta med det här. Vi har uppmanat Tanzanias regering att omedelbart sätta stopp för säkerhetsstyrkornas framfart.

Vi är uppriktigt sagt ganska chockerade över denna snabba, våldsamma utveckling i ett land som annars har varit förhållandevis lugnt. Vi ser alltså med stor oro på det inträffade och kommer naturligtvis att se

vad vi kan göra både från svensk sida och vad Sverige kan och bör göra som EU-ordförande.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 60 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Tanzania har haft två val på 40 år. Båda valen har varit hårt kritiserade. Vid det förra valet, 1995, drog EU tillbaka sitt bistånd till Tanzania. Är det inte dags att Sverige också omprövar sitt bistånd? Det räcker inte bara med att fördöma, och med ord säga någonting, utan det måste till annan kraft bakom.

Jag vill fråga utrikesministern om hon är beredd att verka för att även göra indragningar i biståndet för att lägga tryck på vad vi menar med mänskliga rättigheter och demokrati.

Jag har liberala vänner där nere i det parti som nu har fått sina medlemmar både dödade och fångslade. Det är ett parti som tillhör den liberala internationalen. Det gör naturligtvis otroligt ont att se hur man trampar på demokratin i Tanzania – ett land som har fått så mycket bistånd genom åren från Sverige. Är det inte dags att göra en kraftfull markering?

Anf. 61 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det framförs i de protester som har gjorts både från Sverige och från Sverige som EU-ordförande att vi kommer att se över biståndet från Sverige och även från EU om man inte omedelbart hittar en lösning på situationen. Det måste till ett ordentligt uppförande, en ordentlig förklaring och en garanti om en dialog med oppositionen från den tanzaniska regeringen.

Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag skulle bara vilja göra ytterligare en markering när det gäller det här. Jag talar om stat-till-stat-bistånd. Jag menar också att det är viktigt att vi fortsätter med kontakterna via de enskilda organisationer som har kontakt med gräsrotsfolk som driver opposition och som vill ha ett fritt partiväsende och fria val i Tanzania. Där kan vi med biståndsmedel effektivt arbeta för demokratiutveckling.

Jag vädjar till statsrådet att verka i den riktningen.

Anf. 63 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är ett viktigt påpekande som K-G Biörsmark gör. Vi vet ju att en stor del av det svenska biståndet i dag används just för att uppmuntra mänskliga rättigheter, en demokratisk utveckling och civila organisationer. Den typen av bistånd är det nästan alltid viktigt och riktigt att ha kvar. Annars riskerar man nämligen att göra demokratin och de mänskliga rättigheterna en otjänst. Jag kan bara instämma i det resonemanget.

Förändrade a-kasseregler

Anf. 64 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till näringsminister Björn Rosengren.

Vi har ett beslut om förändrade a-kasseregler. Vi har också infört en ny åtgärd – aktivitetsgarantin. Detta kommer att tillämpas fr.o.m. den 5 februari. Riksdagsbeslutet innebar att man sköt upp tillämpningen på a-kasseförändringen. Återkvalifikationsvillkoret försvinner i form av åtgärder.

Det finns en stor otydlighet i AMS information till de arbetslösa. Jag ser folk som slutar sina kurser, komvuxutbildningar och arbetsmarknadsutbildningar därför att man uppfattar det så att man kvar efter den 31 mars så gäller inte återkvalifikationsreglerna, och man blir utförsäkrad.

Riksdagens beslut innebar att man skulle ha en förlängning med 300 dagar i den situationen. Vill Björn Rosengren deklarerat att han är överens med riksdagens beslut i den frågan?

Anf. 65 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vilket statsråd skulle inte vara överens med riksdagens beslut?

Jag vill ändå säga att detta är en fråga som vi nu bereder i Regeringskansliet. Jag vet att det förs en diskussion om den och jag känner till problemet. Jag ska be att få återkomma till detta.

Anf. 66 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Det finns många oklarheter när det gäller övergångsregler och en del annat i relationen mellan a-kassan och aktivitetsgarantin. Men denna fråga är akut. Den 5 februari är på måndag!

Vi ser folkhögskoleelever, komvuxelever och folk i arbetsmarknadsutbildning som slutar för att vara tillförsäkrade om att återkvalificera sig på det gamla sättet till en ny ersättningsperiod. Den modell som riksdagsbeslutet innehåller innebär förlängning om det inte är på det sättet att man bör in i aktivitetsgarantin – men det bör sannerligen inte alla. Därför hastar ett beslut och ett konkret besked till de arbetslösa. Det är arbetslinjen som ska gälla. Folk ska inte välja att vara passivt arbetslösa på grund av otydlighet, näringsministern!

Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som jag sade bereds detta ärende. Jag ska ta i det omgående.

Själva poängen med kopplingen mellan a-kassan och aktivitetsgarantin är att ingen ska utförsäkras. Tanken är i stället att man är i aktivitet och aktivitetsgarantin fram till dess att man får ett jobb eller en reguljär utbildning. Därav följer att ingen kommer att utförsäkras.

Mänskliga rättigheter i Iran

Anf. 68 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till utrikesminister Anna Lindh angående förtrycket i Iran.

Jag tycker att det är viktigt att Sverige under EU-ordförandeskapet verkar för en öppen attityd mot omvärlden. Sverige ska bidra till större frihet för de människor som bor i diktaturer utanför EU.

Ett exempel på detta är Iran. Där pågår för närvarande en maktkamp mellan fundamentalistiska mullor och mer demokratiska krafter. Jag tycker att det är viktigt att EU kan lägga sig i de demokratiska krafternas vågskål i den här frågan.

Situationen i Iran är bedrövlig för närvarande. Bara under den första veckan på det här året piskades 262 kvinnor och män offentligt. Biografer utsattes för stenkastning. Händer och fingrar högs av. Unga män och kvinnor avrättades för påstådda sexuella förbindelser utanför äktenskapet. Nu har man infört nolltolerans för sociala förtappelser, vilket innebär att avvikelser i form av klädsel och beteende ska kunna leda till spöstraff eller avrättning.

Planerar regeringen några utspel på det här området, t.ex. inom ramen för EU-ordförandeskapet?

Anf. 69 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi både har tagit upp och kommer vid flera tillfällen att ta upp den allvarliga utveckling vi ser när det gäller de mänskliga rättigheterna i Iran.

Precis som Hillevi Larsson säger pågår lite grann av en maktkamp mellan de reformvänliga och de konservativa krafterna i Iran. För något år sedan såg det ganska positivt ut, men nu har vi sett en rad exempel under den senaste tiden på att läget för de mänskliga rättigheterna tvärtom har försämrats.

Vi har kallat upp den iranska ambassadören – inte bara som Sveriges regering utan också som EU-ordförande – för att ta emot vår protest mot detta och tala om hur allvarligt vi ser på det hela. Det gäller bl.a. den s.k. Berlinrättegång som nu pågår.

Vi kommer att, både direkt med den iranska regeringen och i olika internationella organisationer, fortsätta att framföra kravet på att man verkligen respekterar mänskliga rättigheter. Vi försöker också stödja de reformkrafter som finns i landet.

Anf. 70 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det låter som om regeringen verkligen arbetar på det här området.

Den här frågan har två aspekter. Det handlar om situationen i Iran och att vi måste trycka på för att utvecklingen ska gå i rätt riktning. Sedan handlar det även om de flyktingströmmar som kommer. Nu är det ju inte så många som slipper ur landet. Det finns tragiska exempel på människor som riskerar tortyr, fängelsestraff och att bli mördade av regeringen och av sina våldsamma män i de fall det handlar om kvinnor.

Jag hoppas att regeringen uppmärksammar detta i fortsättningen och arbetar på båda fronterna för att förmå EU att hjälpa till och rädda människoliv när människor lyckas fly och för att situationen blir mer demokratisk.

Anf. 71 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi kommer naturligtvis att tillämpa en generös flyktingpolitik. Men det kanske allra viktigaste i det här fallet är att bekämpa orsakerna till flyktingströmmarna och förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran.

Frågestund

Anf. 72 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsministern. På senare tid har statliga Vattenfall genomfört köp av kraftverk i Polen och Tyskland. Det här har skapat stor oro i Norrbotten där man misstänker att aviserade avyttringar av nätverksamheten kan vara ett led i finansieringen av kraftverksförvärven på kontinenten.

Vidare oroas man också över att de kraftverk som finns i Norrland finns på en utförsäljningslista. Den energi som produceras i Norrland kommer från miljövänlig vattenkraft. Att den typen av energiproduktion skulle stryka på foten för den smutsiga kolkraften som ger stora koldioxidutsläpp verkar vara en omvänd miljöpolitik. Man borde kunna förut-sätta att staten inte skulle ägna sig åt sådan köp-och-sälj-verksamhet. Det är ytterst angeläget att skingra oron i Norrland om Vattenfall och dess strategi.

Min fråga till näringsministern är därför: På vilket sätt tar staten sitt ägaransvar för att Vattenfall inte ska byta miljövänlig energiproduktion mot miljöskadlig sådan?

Anf. 73 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som Erling Wälivaara mycket väl vet kommer staten inte att sälja ut någon vattenkraft för att köpa någonting annat. Regeringens uppfattning är att ingen privatisering av Vattenfall ska ske. Däri ligger också att ingenting ska säljas ut för att finansiera någonting annat i världen. Det ska förbli statligt.

Anf. 74 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret, men jag är inte riktigt nöjd med det. Det var egentligen inget svar på min fråga. Frågan löd: På vilket sätt tar staten sitt ägaransvar för att Vattenfall inte ska byta ut miljövänlig energiproduktion mot miljöskadlig sådan? Det var den egentliga frågan.

Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig än en gång säga att staten tar sitt ägaransvar på så vis att vi inte säljer ut vattenkraft för att köpa någon annan energi någon annanstans i världen. Det är väl ett tydligt svar.

Vattenfalls expansion har sin grund i den avreglering av elmarknaden som har skett i Sverige och Norden. Den utökas nu till övriga Europa. Då har Vattenfall behov av att få en expansion för att vara med i den utvecklingen och kontrollera prisutvecklingen. Detta kommer att gynna Sverige.

Än en gång: Vi tar ett ägaransvar. Ingenting säljs ut för att man någon annanstans ska köpa en energi som inte är lika miljövänlig. Vattenkraft och dess kraft är, om jag får använda det uttrycket, helig för regeringen.

Anf. 76 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsministern om det svenska näringsklimatet. Enligt Världsbankens lista över BNP per capita ligger Sverige på 22:a plats av 30 jämförda länder. För att Sverige ska komma upp i nivå med de tio rikaste länderna måste vi under 17 års tid ha en tillväxt som i genomsnitt är en procentenhet högre än genomsnittet för de jämförbara länderna.

I förra veckan presenterade en internationell konsultfirma, Artur Andersen, en rapport. Rapportens syfte var att analysera miljön för entreprenörer i Europa och uppmuntra förändringar i framtiden. Den granskar skatter, lagar och regler i nio länder i Europa plus USA. Rapporten menar att Sverige misslyckats drastiskt med att uppmuntra ekonomiskt välstånd och sysselsättning genom tillkomst av nya näringar och utveckling av tillväxtföretag. Sverige ligger lågt i alla kategorier men är allra sämst inom människor på grund av skattesystemet som överlag, enligt Andersen, är sämre för dem som vill starta nya företag i Sverige än i andra länder.

Det är värt att notera att Österrike, Frankrike och Sverige inte tycks inrikta sig på att främja tillväxt genom fördelaktiga villkor för människor, heter det.

Mot den här bakgrunden skulle jag vilja fråga näringsministern: Vad gör näringsministern för att stimulera utbildning och arbetsutbud i Sverige så att vi kan få ett bättre näringsklimat, vilket vi inte har enligt den här rapporten?

Anf. 77 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det finns olika konsulter. Jag vet inte om man ska lita på dem. Merrill Lynch är ju en av de största. De har gjort en bedömning av Sverige och konstaterat att Sverige har den största potentialen i OECD-länderna när det gäller tillväxt. Det finns en annan rapport, en svensk rapport, som SNS Konjunkturråd nyligen har tagit fram där de redovisar att Sverige på alla områden, både när det gäller den traditionella industrin och när det gäller den nya ekonomin, ligger mycket längre fram än de flesta andra länder.

Jag är inte orolig över näringsklimatet i Sverige. Men det kan självfallet bli bättre, och jag deltar i det arbetet och hoppas att ni här i kammaren också gör det.

Anf. 78 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är oroande att näringsministern inte är orolig över näringsklimatet i Sverige. Man kan i och för sig ta fram ett antal olika rapporter, och man kan se att dessa rapporter entydigt talar om att vi har dåligt entreprenörskap osv. Jag kan mycket väl förstå att ministern inte är orolig. Om man tittar i propositionslistan kan man se att det inte finns någonting med som kan göra klimatet bättre. Regeringen har gjort väldigt lite av Småföretagsdelegationens förslag.

Min fråga är: Tänker ministern göra någonting eller tänker han bara sitta och vänta på att situationen ska förändras? Vi ser inga förslag från näringsministern.

Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Utländska företag och investerare investerar ungefär 225 miljarder i Sverige per år. Det gör de därför att Sverige har ett bra företagsklimat. Jag tycker att det är ett väldigt bra mått på detta.

Vi har gjort en hel del för små och medelstora företag. Tiden förbjuder mig att ta upp det nu. Vi kommer också att göra en hel del på det området när det gäller regelförenklingar etc. Det kommer vi att lägga förslag om så småningom.

Upphandlingskrav

Anf. 80 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Min fråga riktar sig till finansministern. Den upphandling som stat, kommun och landsting ägnar sig åt omfattar 400 miljarder om året. Det är en ofantlig summa. Den offentliga sektorn är därmed den största köparen i Sverige. Därför är det ju väldigt betydelsefullt hur upphandlingskraven ställs och följs upp, speciellt som man ofta tecknar långsiktiga avtal med företagen.

Inom Regeringskansliet pågår ett beredningsarbete för att vidga gränserna för de krav som får ställas vid upphandling. Men redan i februari ska ländernas synpunkter på kommissionens tolkningsmeddelande av nuvarande upphandlingsdirektiv vara inlämnade. Vid ett rådsmöte i februari ska EU behandla de synpunkter som länderna lämnat. Finansdepartementet kommer där att föra fram Sveriges svar. Vad kommer Sverige att svara? Ska det t.ex. gå att ställa krav på hur en vara producerats?

Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Nuvarande upphandlingslagstiftning ger staten och statliga myndigheter stora möjligheter att ställa krav vid upphandlingen. Så sker också regelmässigt. Vi har dessutom ett omfattande arbete i gång i en särskild upphandlingskommitté som för närvarande ser över lagstiftningen. Jag förutser att när den kommittén inom kort kommer med sina förslag kommer vi att få en intressant diskussion om hur vi ytterligare kan skärpa reglerna och villkoren kring upphandlingen.

Det är också riktigt, som frågeställaren säger, att det oerhört stora antal miljarder kronor som vi använder för statlig upphandling kan användas på ett sätt som t.ex. främjar miljöintressen och andra viktiga intressen.

Anf. 82 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det är sant att det pågår en mängd arbeten på det här området. Men problemet är att Sverige och Finansdepartementet måste lämna svar till kommissionen redan i februari. I utkastet till tolkningsmeddelande står det t.ex. att krav på grön el inte får ställas, och då kan man ju fundera. Det här är självklart någonting som vi tycker borde vara möjligt.

En annan sak som absolut borde vara möjlig är att en kommun kan ställa krav när det gäller hur livsmedel har producerats, exempelvis ställa som villkor att djuren inte har fått lida under uppfödning, transporter och

slakt. Sådana saker måste framföras till EU. Jag undrar: Hur kommer departementet att göra?

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 83 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Att Finansdepartementet och regeringen ska lämna svar i olika sammanhang till Europeiska unionen när det gäller dess arbete ser jag inte som något problem. Det är snarast en möjlighet att beskriva den ambitiösa lagstiftning och de ambitioner vi har på området. När det gäller den här typen av upphandlingskriterier handlar det ofta om målkonflikter mellan olika saker och ting, och vi är oerhört intresserade av att få till stånd en diskussion om hur man kan lösa sådana målkonflikter. Då måste naturligtvis våra oerhört höga ambitioner när det gäller miljölagstiftning, energilagstiftning och annat stå i förgrunden.

Frågestund

Arbetslösheten bland invandrare

Anf. 84 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Min fråga vänder sig till näringsministern.

Vi hade en debatt för en tid sedan där vi diskuterade bekämpningen av arbetslöshet. Vi var då helt överens om att invandrargrupper som har egna initiativ och egna förslag ska få möjlighet att pröva dessa. Men sedan har ingenting inträffat på området. Jag har väldigt många kontakter med folk i arbetslöshetsmassan, och vad jag vet finns det inga direkta praktiska kontakter mellan arbetsförmedlingar, länsarbetsnämnder, olika kommunala projekt etc. och invandrargrupper. Jag vill veta om näringsministern har praktiska idéer om hur den här bristen på kommunikation kan åtgärdas.

Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det görs väldigt mycket för invandrare när det gäller arbetslösheten. Jag vill börja med att säga det. Ett av de bättre exemplen är IFS, Internationella Företagarföreningen i Sverige, som får väldigt mycket pengar från regeringen. Det är det bästa exemplet jag har sett. Många invandrare startar egna företag med utgångspunkt i sin egen erfarenhet och kompetens. Det är en oerhörd expansion i detta.

Det andra jag vill säga är att vi har flest invandrare i storstadsområdena, och det satsas ungefär 3 miljarder kronor i storstadssatsningarna. Mycket av de åtgärderna går till invandrare.

Slutligen vill jag säga att när vi tittar på arbetslösheten generellt kan vi konstatera, och det är glädjande, att invandrarna procentuellt sett minskar sin arbetslöshet snabbare än genomsnittet i landet. Det är roligt att konstatera.

Anf. 86 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men just när det gäller de här frågorna finns det fortfarande väldigt mycket att diskutera. Vi har t.ex. ett område, insatsområde 4, inom arbetet med stöd från Europeiska socialfonden, som är ägnat åt civilsamhället och små organisationer. I Stockholm får man 3 miljoner om året. Det är oerhört lite pengar jämfört med de hundratal miljoner som går till storstadssatsningen och de miljarder

som går till AMS. Jag skulle gärna vilja veta varför de här organisationerna i det civila samhället får så lite ekonomi för sina egna projekt?

Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Man måste se detta sammantaget. Det kan synas att en åtgärd för 3 miljoner är liten, men summerar man alla dessa åtgärder handlar det om miljarder. Det satsas t.ex. pengar speciellt på invandrarkvinnor. Det satsas, som jag sade, på att starta eget. Det satsas generellt när det gäller storstadsområdena.

Jag tror att det viktigaste trots allt är att invandrare som kommer hit och som har varit här en längre tid blir betraktade som en del i vårt samhälle, som en del i vår förmåga att öka vår tillväxt. Då gäller det i första hand att använda de generella åtgärder vi har. Vi måste dock dessutom föra dit åtgärder som är speciella för dessa människors situation. Men det viktiga är betraktelsesättet: De här människorna betyder mycket för Sverige. De har en avgörande betydelse för vår tillväxt, och de för med sig ny kunskap. När åtgärderna styrs åt det hållet ser vi också hur bra det går – för dessa människor och för Sverige.

Begränsningsregel för fastighetsskatt

Anf. 88 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga finansminister Bosse Ringholm om den s.k. begränsningsregeln för fastighetsskatt.

I en debatt här i kammaren den 21 november förra året sade finansministern att en begränsningsregel var under utarbetande i departementet och skulle komma att föreläggas riksdagen under våren. Det som Fastighetskattekommittén inte hade klarat på två år hoppades regeringen klara av samtidigt som man var ordförande i EU.

Jag uttryckte vid samma tillfälle oro över att riksdagen fattade ett beslut om en upptining av taxeringsvärdena med kraftiga skattehöjningar som följd utan att samtidigt ha något konkret förslag om en begränsning av fastighetsskatten. Tyvärr har mina farhågor besannats. När vi i tisdags i skatteutskottet fick vår ärendeplan föredragen fanns inget förslag om en s.k. begränsningsregel med.

Fru talman! Min fråga till finansministern blir därför om och när ett förslag kan väntas och vilka besked ministern har att ge alla de småhusägare som i dag är oroliga för sin boendekonomi.

Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Först vill jag gärna säga att Fastighetsbeskattningskommittén gjorde ett utomordentligt bra jobb och förra våren lade fram ett förslag som ligger till grund för det arbete som nu pågår i Finansdepartementet.

Vi har ambitionen att inom kort kunna presentera ett förslag som handlar just om en begränsningsregel som gör att vanliga fastighetsägare, vanliga småhusägare, maximalt behöver betala 6 % av sin inkomst i fastighetsskatt. Det är det förslag som regeringen hela tiden har talat om. Vi har ambitionen att det ska kunna gälla från den 1 januari i år, eftersom

man kan införa en sådan här regel retroaktivt. På den punkten kan jag alltså ge ett mycket tydligt besked.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 90 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Jag får tacka för svaret men samtidigt uttrycka en viss besvikelse. Finansministern säger att han har en ambition att inom kort presentera ett förslag. Om det nu är så att det är 6 % som gäller blir min följdfråga varför ett förslag inte kan presenteras nu i vår.

Orimligheten i att inte ha alla bitar på plats när man genomför förändringar som påverkar så många så tydligt står i tydlig dager när nu alla fastighetsägare i vår ska skattedeclarera. De kommer då inte att kunna räkna ut sin fastighetsskatt. Man kommer alltså inte att veta vilka kostnader man har för sitt boende. En regel kan man måhända införa retroaktivt, men boendekostnaderna är svåra att påverka retroaktivt.

Min följdfråga blir alltså varför man inte redan nu kan presentera ett förslag så att alla fastighetsägare kan få besked i god tid innan det blir deklaraionsdags.

Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Helena Höij konstaterade i sin förra fråga att det var ett komplicerat område och att Fastighetsskattekommittén hade behövt två år på sig för att diskutera bl.a. det här problemet. Då tycker jag kanske att det är ganska rimligt att regeringen i varje fall får några månader på sig att bearbeta detta och lägga fram ett sådant förslag.

Det här är komplicerat, eftersom det är ett delvis nytt inslag i vårt skattesystem. Vi är dock helt övertygade om att det förslag som vi inom kort lägger fram också uppfyller de krav som vi hela tiden har ställt på att skydda låginkomsttagare, inte minst pensionärer, från stora höjningar av fastighetsskatten genom begränsningsregeln om att maximalt betala 6 % av inkomsten i fastighetsskatt.

Mänskliga rättigheter i Turkiet

Anf. 92 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesministern.

Vi diskuterade tidigare bristen på mänskliga rättigheter i Turkiet och det på många sätt dubbla agerandet från Turkiets sida för att förespegla att stora förändringar är på gång samtidigt som verkligheten just nu verkar gå åt motsatt håll, särskilt när det gäller MR-organisationernas möjligheter att arbeta. Jag skulle vilja ta upp en fråga som jag inte berörde i den debatten.

Turkiet är ju en viktig Natomedlem på grund av det geografiska läget. Det kommer signaler om att Turkiet skulle använda Natomedlemskapet som någon sorts bräckjärn när det gäller dess deltagandet i EU:s krishantering, liksom inför kraven från EU att uppfylla Köpenhamnskriterierna för mänskliga rättigheter. De har ju en maktposition där.

Jag skulle vilja veta hur det ser ut med detta och hur regeringen avser att agera i den frågan. Det får inte bli så att man kan idka utpressning mot EU.

Frågestund

Anf. 93 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det här är två olika debatter, som Marianne Andersson också säger. Den ena handlar om att Turkiet, som vill bli medlem i EU, för att ens få börja förhandla om sitt medlemskap måste uppfylla det som kallas Köpenhamnskriterierna, kraven på politiska och mänskliga rättigheter samt demokrati. Det måste Turkiet göra. De förhandlingarna pågår hela tiden. Den diskussionen driver bl.a. Sverige, nu som EU-ordförande, med Turkiet.

Den andra frågan handlar om EU:s s.k. krishantering, när vi ska sätta in gemensamma fredsbevarande styrkor, när vi ska kunna agera civilt eller militärt för att hjälpa till. I sådana aktioner ska Turkiet som Nato-medlem ibland också vara med. Det ser vi t.ex. i Kosovo, där EU-länder, USA och bl.a. Turkiet agerar gemensamt under FN-mandat, under Natoflagg.

I de sammanhangen har Turkiet krävt att man ska få ett större inflytande på EU:s krishantering. EU har sagt: Vi samarbetar gärna med Turkiet, men det går en gräns vid inflytandet. Det kan bara EU:s medlemmar ha.

Anf. 94 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är som sagt två debatter, och det var inte riktigt svar på min fråga.

Farhågorna kan vara att EU på något vis påverkas av Turkiet som har den här nyckelpositionen. Jag förstår att Sverige inte avser att över huvud taget ge efter för sådana påtryckningar, men jag skulle kunna tänka mig att det kan finnas andra länder ute i Europa som har en något mjukare syn på Turkiet. Jag hoppas att Sverige i så fall står emot mycket starkt.

Det är viktigt att man inte kan idka utpressning när det gäller mänskliga rättigheter. Det är det som kommer absolut först. Jag vet att vi är överens om det, men det är viktigt att vi också agerar hårt i den frågan.

Anf. 95 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag skulle vilja säga att det inte bara är Sverige som säger att det är omöjligt att blanda ihop de här två debatterna. Det är omöjligt för Turkiet att så att säga få rabatt när det gäller mänskliga rättigheter därför att man bidrar till krishanteringen. Det är samma uppfattning i alla EU-länder.

Nedsättning av sociala avgifter

Anf. 96 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Frågan är mest riktad till Ulrica Messing, men eftersom den berör Björn Rosengren också får ni själva avgöra vem som ska svara.

Det gäller nedsättningen av de sociala avgifterna i Norrlands inland, en lång och segdragen diskussion, utan svar, tyvärr. Skatteupproret i Tornedalen är bara ett exempel, som Björn Rosengren väl känner.

Vid en uppvaktning i april föregående år sade Rosengren: Skulle EU fatta beslut om att vi får fortsätta med den reducerade arbetsgivaravgiften kommer vi självfallet att skaffa fram de pengar som behövs.

Jag har i dag fått ett brev från kommissionen, där man något överraskande säger att den svenska regeringen för det första faktiskt aldrig har ansökt om att få någon nedsättning av sociala avgifter annat än för ett mycket begränsat antal tjänster.

För det andra sägs det att man kan lämna transportbidrag till tillverkningsindustrin.

För det tredje säger man att det inte är något hinder för den svenska regeringen att fortsätta med nedsatta sociala avgifter i mindre skala om det finns en särskild regel.

Jag vill få en kommentar till dels uttalandena, dels kommissionens besked.

Anf. 97 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det brev från kommissionen som Åke Sandström refererar till känner jag inte till. Däremot känner jag till de diskussioner som jag själv har fört med kommissionär Monti och representanter för kommissionen och dem kan jag gärna återberätta.

När jag tog över ansvaret för frågorna i oktober var vi i ett läge där regeringen hade fryst bidragen till de företag i vårt land som redan tidigare hade haft en nedsättning av de sociala avgifterna. Det var en del tjänsteföretag i framför allt Norrlands inland. Vi hade fryst dem just därför att kommissionen tittade över avgifterna. De var kritiska till det systemet och menade att det inte var riktigt ur ett konkurrensperspektiv.

Nu har kommissionen lämnat ett besked till oss. Jag var själv nere före jul och träffade kommissionär Monti. Då underströk jag att det var viktigt för Sverige, både för regeringen och riksdagen, men framför allt för alla de företagare som hade haft stödet att få ett klart och tydligt besked. Det fick vi strax innan jul från kommissionär Monti. Han slog fast att kommissionen inte accepterade det system för nedsättning av sociala avgifter som vi tidigare hade haft.

Anf. 98 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Då står uppgift mot uppgift. I brevet står att den svenska regeringen för det första inte har gjort någon framställan om nedsättning för tillverkande företag, utan för en liten grupp av tjänsteföretag.

För det andra är det inget hinder att man tillåter nedsatta sociala avgifter upp till minimigränsen, alltså 100 000 ecu på en treårsperiod. Det är märkligt att vi får motstridiga uppgifter på den här punkten.

Anf. 99 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att alla de representanter från de företag som har haft nedsättningen här i Sverige delar min uppfattning när jag säger att det är just nedsättningen som kommissionen har granskat och varit kritisk mot. Jag tror inte att det finns något tvivel om att det är just nedsättningen av sociala avgifter som man har varit emot.

Nu finns det andra sätt. Man kan titta på olika former av stöd, just därför att vi har avsatt pengarna för förra året, 200 miljoner. Vi har avsatt beloppet i årets budget, 200 miljoner. Vi har en vilja att diskutera med de företag som har haft nedsättningen om hur de nu önskar att vi gemensamt ska agera. Därför har jag bjudit in representanter för de företagen till Näringsdepartementet den 13 februari. Då får vi gemensamt diskutera

hur vi, mot bakgrund av de beslut som regeringen har fått från kommissionen, vill gå vidare med de pengar som har funnits budgeterade och de nya villkor som vi nu ser gäller.

Sveriges energifrågor i EU

Anf. 100 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Ministerråden är bland de viktigaste mötena i EU för att kunna driva svenska politiska intressen. Avsikten är just att det är ministrarna som ska mötas.

När det gäller energifrågor har det sedan förra valet varit fyra ministerråd. Inte vid något enda av dessa ministerråd har Sverige representerats på ministernivå, enligt de uppgifter jag har fått. Jag vill därför fråga näringsministern hur han i fortsättningen tänker bevaka och driva Sveriges energipolitiska intressen i EU.

Anf. 101 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vi har gjort den uppdelningen inom regeringen att energifrågorna hanteras av statssekreterare Lars Rekke. Det är inte ovanligt att man gör så i EU-sammanhang, inte minst när det gäller detta råd.

Jag vill också säga att jag nu är ordförande i Transportrådet och i Telekområdet, som numera är ett sammanslaget råd. Det innebär att jag hanterar både transportfrågor och telekomfrågor. Under ordförandeåret har vi gjort så att Lars Rekke hanterar energifrågorna. Det gör han på ett utomordentligt bra sätt.

Anf. 102 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag tvivlar inte ett ögonblick på att det är bättre för Sverige att Lars Rekke representerar Sverige i det ministerråd som hanterar energifrågor. Men jag tror att det är beklagligt att det inte är på ministernivå som våra intressen drivs. Det finns ett antal viktiga frågor när det gäller uppföljningen av elavreglering, gasavreglering och direktivet för förnybar el.

Jag vill därför fråga: Kommer Björn Rosengren att fortsätta att prioritera bort energiråden inom EU även efter ordförandeskapsperioden?

Anf. 103 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det får vi se då. Normalt är det så att jag är ordförande i rådet för arbetsmarknad och sociala frågor. Vi har ändrat detta för att få högsta möjliga effektivitet under de sex månaderna. Vad det blir för fördelning efteråt får vi återkomma till.

Som energiminister följer jag frågorna väldigt nog, även när det gäller den utveckling som sker inom EU. Det gör jag tillsammans med statssekreterare Lars Rekke. Detta sköts på ett utomordentligt bra sätt.

Sveriges export av kalvar

Anf. 104 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksminister Margareta Winberg.

Djurskyddsfrågorna och djurhanteringen har ju hamnat i fokus. Det är bra. Sverige måste sopa rent framför egen dörr. Därför har jag en fråga som rör Sveriges export av tusentals kalvar till bl.a. Holland och övriga EU-länder. Hur tänker jordbruksministern agera för att vi ska få ett slut på det som jag tycker är djurplågeri?

Prot. 2000/01:59
1 februari

Frågestund

Anf. 105 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag kan delvis dela Anne Ludvigssons syn på detta. Det handlar om kalvar som är två veckor gamla. Naveln är läkt vid två veckors ålder. Då är det enligt EU:s nuvarande regelverk tillåtet att exportera dem. Då anses de vara så stora att de kan åka till andra länder. Det görs framför allt från södra Sverige till Holland. Det beror på att svenska folket uppenbarligen inte är så förtjust i kalvkött som man är på andra håll i världen. Då blir det lönsamt att exportera små kalvar, som sedan växer upp och slaktas.

Jag har tidigare lovat riksdagen att se över detta. Jag ska se om det går att ändra EU:s regelverk så att det går att säga att två veckor är för ungt, att de ska vara äldre när de ska exporteras.

Vi tänker också inleda ett arbete i den svenska regeringen, som innebär att vi ska se vilka incitament som finns för att exportera djur över huvud taget, om det går att få till en ordning där djuren slaktas närmare uppfödningplatsen. Det arbetet ska vi precis nu inleda.

Anf. 106 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Det låter ändå ganska optimistiskt.

Jag menar också att det naturligtvis vore bättre om kalvarna kunde konsumeras i Sverige och att våra svenska jordbrukare skulle kunna få avsättning här. Som det nu ser ut kanske det blir en helt motsatt situation, dvs. att färre människor kommer att vilja äta kött. Jag tänker också på ungdomarna. De vill kanske inte äta kött i framtiden. Det är viktigt att vi driver frågan klart och tydligt, så att vi alla kan konsumera kött med gott samvete.

Anf. 107 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det Anne Ludvigsson nu tar upp är en lite större debatt, nämligen den om våra matvanor nu och i framtiden. Det är svårt att sia någonting om det, möjligen kan man tro att i framtiden kommer inte bara unga utan alla människor kanske att äta lite mindre kött än i dag. Det får vi se. I så fall måste vi också få ned vår produktion. Det är inte meningsfullt som det ser ut just nu att ha en produktion av kött utan att det finns någon avsättning för den. I Tyskland har konsumtionen gått ned med nästan 80 %. Då får köttet lagras eller djuren brännas upp. Det är inte etiskt försvarbart att göra det.

När det gäller kalvexporten har näringen gått in med 5 miljoner kronor för att stötta jordbrukarna på gårdarna, för att de den vägen ska finna det lönsamt att behålla kalvarna längre i Sverige.

Frågestund

Anf. 108 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesministern om Turkiet och de mänskliga rättigheterna.

Just nu pågår en omfattande hungerstrejk och dödsfasta i ett antal fängelser. Det sker i protest mot fängelseförhållandena. Det handlar om politiska fångar, och det handlar i huvudsak om kurdiska kvinnor och män.

Den 19–23 december stormades 20 fängelser av de turkiska säkerhetsstyrkorna. Resultatet av detta var 32 döda och ca 140 skadade. Så sent som i går fick jag reda på att de hungerstrejkande uppgår till 2 000, och 300 av dem är dödsfastare.

Vad tänker ministern ta för initiativ i samtalen med Turkiet, just med anledning av ordförandeskapet och med anledning av att Turkiet är kandidatland?

Anf. 109 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! EU har redan tagit upp situationen i de turkiska fängelserna. Dels gäller det den akuta situationen med anledning av det vi nu har sett i de turkiska fängelserna, dels är det det långsiktiga arbetet med Turkiet för att Turkiet bättre ska motsvara våra krav på mänskliga rättigheter. Där har vi i det långsiktiga samarbetet med Turkiet tagit upp just de usla fängelseförhållandena och vikten av att Turkiet förbättrar förhållandena i fängelserna i det s.k. partnerskap som EU nu föreslår Turkiet.

Vi räknar med att få ett svar av Turkiet där Turkiet också svarar på vilka åtgärder man avser att vidta för att förbättra förhållandena i fängelserna och när man avser att förbättra förhållandena i fängelserna.

Anf. 110 PER LAGER (mp):

Fru talman! Då skulle jag vilja fråga utrikesministern om ministern är beredd att kräva t.ex. en oberoende kommission när det gäller förhållandena och händelsen med stormningen av fängelserna, så att de ansvariga kan ställas inför rätta. Dialogen mellan de politiska fångarna och myndigheterna måste återupptas. Är ministern beredd att föra fram de kraven?

Anf. 111 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Såvitt jag känner till finns det i dag representanter från både Europarådet och Europaparlamentet som tittar på förhållandena i de turkiska fängelserna. Det är också en fråga som vi naturligtvis fortsätter att följa och där våra olika EU-ambassader också väldigt noga följer utvecklingen. I det ingår också att de måste ha en dialog med de politiskt oppositionella för att tillsammans med dem diskutera hur man kan förbättra förhållandena i fängelserna. Vi ser det som att både göra någonting åt den akuta situationen men också att på längre sikt få mer respektabla förhållanden i fängelserna som uppfyller de internationella krav och rekommendationer som finns.

Anf. 112 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! *Min bok 2001* ska öka ungas intresse för EU. ”Enkelt, lättfattligt och användbart om EU – nu presenteras elevkalendern ’Min bok 2001’ för svenska ungdomar.” Så står det i ett pressmeddelande från Skolverket.

Ungdomar som vill ha ett exemplar av *Min bok 2001* kan få den på flera sätt. Landets skolor har erbjudits att köpa boken till ett subventionerat pris. På arbetsförmedlingar finns boken tillgänglig för unga arbetslösa.

Ursprunglig initiativtagare till *Min bok 2001* är en ideell organisation med säte i Bryssel, som bl.a. ska bidra till att stärka en gemensam europeisk identitet.

Min fråga får riktas till statsrådet Winberg. Hur ser statsrådet på myndigheters, t.ex. Skolverkets, sätt att medverka i alster som *Min bok 2001*?

Anf. 113 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Den frågan borde riktas till statsrådet Wärnersson. Men hon är inte här. Jag skulle föreslå att Lennart Gustavsson antingen skriver en skriftlig fråga eller tar upp den när hon är här på en frågestund.

Eftersom jag inte har läst *Min bok 2001* har jag lite svårt att ha några synpunkter på den. Det gäller även det principiella. Jag vet inte vilka diskussioner som har varit mellan författarna av boken och i det här fallet Skolverket. Jag har svårt att ge något bra svar.

Anf. 114 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Statsrådet har ju en viss kännedom om hur arbetsmarknadspolitik fungerar. AMS har köpt in *Min bok 2001* till landets arbetsförmedlingar, eftersom de har bedömt boken som pedagogisk och användbar. Boken ska distribueras till arbetslösa ungdomar.

Av boken framgår under kapitlet *Ett Europa, en valuta* inte alls någon diskussion om EMU:s betydelse för den ekonomiska politiken. Det viktiga med euron är att man ska veta vad ett frimärke kostar i euro.

Det finns en mycket bra beskrivning av länkar till olika organisationer. Bland de politiska partierna finns Centerpartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Moderaterna och Socialdemokraterna. Jag finner inte Vänsterpartiet på den här listan över länkar.

Min fråga till statsrådet blir då, kanske mot bakgrund av den debatt om betyg som vi nu för: Vilket betyg eller skriftligt omdöme skulle statsrådet Winberg vilja ge Skolverket i fråga om detta agerande?

Anf. 115 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Visserligen är jag lärare till professionen, men det var drygt 20 år sedan jag var i skolan senast. Det har hänt mycket i betygsvärlden sedan dess, och jag tror inte att jag är rätt person att avge den typen av omdömen – särskilt inte när jag inte har läst boken. Jag avstår nog från det.

Frågestund

Frågestund

Anf. 116 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsminister Rosingren.

Vi hade en bra interpellationsdebatt här i kammaren för ett tag sedan angående tågtrafiken i Mälardalen. Vardagen måste ju fungera för människor, och vi var överens om att arbetsresorna då också måste fungera. Det gör de inte i dag i Mälardalen, på sträckorna Stockholm–Uppsala och Uppsala–Enköping.

Näringsministern lovade att ta direktkontakt med SJ, och jag är naturligtvis väldigt nyfiken på om det har varit några sådana kontakter och vad resultatet i så fall blev.

Anf. 117 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har talat med SJ:s ledning och har kallat den till departementet för att bli informerad i denna fråga och många andra frågor som berör SJ. Jag ska be att få återkomma.

Anf. 118 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Efter den debatten hade jag ett resonemang med kommunledningen i Uppsala. Det visade sig då att Banverket är mycket försenat och att man helt enkelt inte har några pengar för att åtgärda resecentrum i Uppsala. Det måste ju finnas både järnvägsräls att åka på och vagnar för folk att sitta i. Folket finns, men det andra saknas. Jag undrar om näringsministern också tog upp den frågan.

Anf. 119 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har daglig kontakt även med Banverket när det gäller planeringen. Jag vill säga till kammaren att vi lägger ned ungefär 25 miljarder per år i vår infrastruktur. Som kammaren också vet bereder vi nu inom Regeringskansliet och på annat sätt frågan om infrastrukturen. Det är en fråga som vi ska be att få återkomma till i höst när det gäller resurser och en längre planering.

Anf. 120 TALMANNEN:

Därmed är denna veckas frågestund avslutad.

Jag tackar regeringens företrädare och kammarens ledamöter för deras medverkan.

*Information från
regeringen*

11 § Information från regeringen om utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet

Anf. 121 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill i dag presentera regeringens skrivelse *Brott kan förebyggas*. Bakgrunden till skrivelsen är det nationella brottsförebyggande program, *Allas vårt ansvar*, som regeringen presenterade 1996. I skrivelsen beskrivs utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet i

Sverige. Det här är den första samlade beskrivningen av hur detta arbete har utvecklats.

Regeringen har alltså under ett antal år medvetet satsat på att utveckla det brottsförebyggande arbetet. Det finns flera skäl till detta. Ett av de viktigaste skälen är naturligtvis att brottsligheten är ett stort samhällsproblem, även om den inte längre ökar på samma sätt som tidigare.

För att man ska kunna förklara brottsutvecklingen måste den sättas i relation till samhällsutvecklingen i övrigt.

I dag bor en långt större andel av befolkningen i storstäder. Här är anonymiteten större och den informella kontrollen mindre.

Samhällsutvecklingen och den ekonomiska tillväxten har också inneburit ett ökat välbefinnande, som i sin tur fört med sig att vi äger fler stöldbegärliga varor.

Missbruk av narkotika är en starkt bidragande orsak till förekomsten av brott och otrygghet i samhället.

De flesta västlänningar har en liknande utveckling.

Polisen och andra delar av rättsväsendet kan inte och kommer inte att ensamma kunna bemästra brottsligheten. Hur brottsligheten utvecklas beror i första hand på samhällsförändringar och beslut som ligger utanför rättsväsendet. Medvetenheten om detta växer såväl i Sverige som i de flesta jämförbara länder.

Även om vi självfallet måste bli bättre på att utreda och klara upp redan begångna brott måste de brottsförebyggande insatserna öka för att brottsligheten på lång sikt ska minska. Detta arbete kräver samverkan, kunskap och engagemang – kunskap om brottsligheten och dess orsaker, samverkan och engagemang från hela samhället.

En utgångspunkt för regeringens skrivelse är att brottsligheten alltid ska angripas lokalt, där problemen finns. Vardagsbrottsligheten upplever de flesta av oss som det stora problemet, och den brottsligheten måste förebyggas och bekämpas lokalt. De som bor och verkar i ett område har ofta stor kunskap om den lokala brottsligheten och andra sociala problem som finns där. Många vill också engagera sig i förebyggande arbete mot brott.

Vid en kartläggning som gjordes 1996 fanns det omkring 30 lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande organisationer. I dag kan vi i skrivelsen redovisa att antalet är uppe i 196 och att många verksamheter pågår för att förebygga brott. Det är självklart en stor framgång, och det visar också att ett mer strukturerat brottsförebyggande arbete kan inrättas på frivillig grund.

I skrivelsen redovisas också den bredd med vilken de olika råden är sammansatta. Alla som bor och verkar i ett område, grannar, barnomsorg, skola, frivilligorganisationer, kyrkan, vårdcentraler, polisen och näringslivet har en naturlig och viktig roll i det brottsförebyggande arbetet.

Så gott som alltid ingår polis och kommunala företrädare, ofta skolan, socialtjänsten och kulturen i de olika råden. Kommunala bostadsbolag, landsting och stadsarkitekten är med i flera råd. I flera råd finns också en eller flera representanter för lokala organisationer och föreningar, t.ex. idrottsföreningar, hyresgästföreningar och pensionärsföreningar.

I det brottsförebyggande arbetet måste vi alla vara delaktiga. Jag tänkte belysa vad jag har sagt med ett exempel.

Prot. 2000/01:59

1 februari

*Information från
regeringen*

I stadsdelen Hjällbo i Göteborg inleddes en omfattande satsning för att öka säkerheten med en detaljerad kartläggning, vilken visade att många var otrygga i området, framför allt på kvällarna. Därför bildades Hjällbo trygghetsgrupp. Till gruppen rekryterades åtta tidigare arbetslösa med olika ålder, kön och etnisk bakgrund som bor i området. De fick särskild utbildning och anställdes av bostadsbolaget för att utöva tillsyn, medla i konflikter, eskortera boende, förbättra kontakterna i området och hålla kontakt med polisen och andra myndigheter. Trygghetsgruppens uppgift är inte minst att etablera en vuxennärvaro och skapa positiv social kontroll.

Statistiken över anmälda brott liksom den utvärdering som gjorts av Handelshögskolan i Göteborg visar att brottsligheten i området har gått ned. Den positiva bilden bekräftas i bostadsbolagets boendeundersökning. Av allt att döma har trygghetsgruppen bidragit till att Hjällbo i dag är och uppfattas som en lugnare plats än tidigare.

Men verksamheten inom de olika brottsförebyggande råden har, som beskrivs i skrivelsen, kommit olika långt. Det lokala arbetet befinner sig i ett intensivt uppbyggnadsarbete. Ett av skrivelsens huvudbudskap är att det lokala arbetet ska få fortsatt stöd.

En annan utgångspunkt för regeringens skrivelse är att de samhällsproblem som brottsligheten utgör måste angripas utifrån en bred kriminalpolitisk ansats. Regeringen, statliga myndigheter, landsting och kommuner måste i större utsträckning vara uppmärksamma på hur samhällsutvecklingen och politiska beslut på andra områden än det kriminalpolitiska påverkar brottsligheten.

Det handlar t.ex. om utvecklingen på arbetsmarknaden, beslut inom social- och utbildningspolitiken och möjligheten till en meningsfull fritid. För att denna helhetssyn ska få genomslag har regeringen bl.a. ålagt samtliga kommittéer och särskilda utredare att analysera och redovisa eventuella effekter på brottsligheten i de olika utredningsförslag som läggs fram.

Boendemiljön är ett annat exempel, där det är betydelsefullt att uppmärksamma det brottsförebyggande perspektivet. Genom planering och förändring av boendemiljön kan brott förhindras och tryggheten öka. Skrivelsen beskriver hur detta kan genomföras utifrån en kunskapsinventering som Boverket gjort på uppdrag av regeringen.

Regeringen ger också ett nytt uppdrag till Brottsförebyggande rådet att ytterligare utveckla arbetet med bebyggelseinriktade åtgärder för att öka tryggheten och förebygga brott. Uppdraget kommer att genomföras i samverkan med Boverket, Rikspolisstyrelsen och Svenska kommunförbundet.

Vi vet att brottsligheten är högre i storstadsområden än i övriga landet. Därför är det glädjande att vi i skrivelsen kunde göra bedömningen att det direkt brottsförebyggande arbetet får alltmer plats i de lokala utvecklingsavtal som sluts inom ramen för storstadssatsningen.

För att nämna ett ytterligare exempel kan jag säga att stadsdelen Hyllie i Malmö avser att bilda ett lokalt brottsförebyggande råd med fyra heltidsanställda. Rådets verksamhet ska baseras på samverkan och ha fokus på ungdomsbrottslighet.

Det ankommer alltså inte bara på rättsväsendet att förebygga brott. Tvärtom är en lång rad samhällssektorer berörda. Men även inom rätts-

väsendet måste arbetet för att förebygga brott utvecklas. Av erfarenheter som redovisas i skrivelsen framgår att polisen är en viktig del i ett effektivt lokalt brottsförebyggande arbete. Polisen har en pådrivande roll. Koncentrationen av den lokala polisverksamheten till närpolisområden ska enligt regeringen fullföljas, och verksamheten ska präglas av ett långsiktigt problemorienterat arbetssätt för att förebygga brott.

Regeringen kommer också att tillföra rättsväsendet ytterligare medel kommande år för fortsatt modernisering av rättsväsendet. I detta arbete är utvecklingen av polisverksamheten central.

Regeringens målsättning är att de brottsförebyggande aspekterna ska beaktas i varje insats eller åtgärd som planeras och genomförs inom alla samhällsområden. Det är ett långsiktigt arbete som kräver politisk vilja och ett systematiskt och tålmodigt arbete.

Sammantaget har de verksamheter som beskrivs i skrivelsen lett till en ökad bredd, kunskap och medvetenhet om det brottsförebyggande arbetet. Detta har i sin tur enligt regeringens bedömning bidragit till framsteg i kampen mot brottsligheten, även om dessa framsteg på kort sikt inte alltid går att mäta i statistiska eller andra termer.

Att prioritera och stödja utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet ser jag som en av de viktigaste kriminalpolitiska åtgärderna de närmast kommande åren.

Anf. 122 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag har inga invändningar mot något av det justitieministern sade, men jag saknade något centralt. Jag har uppskattat att justitieministern i andra sammanhang har pekat på familjens och föräldrarnas betydelse, men de fanns inte med i den redovisning vi nu fick. Då skulle jag gärna vilja höra – jag utgår från att det vi har fått höra från justitieministern tidigare har varit allvarligt menat – vilka tankar som finns från justitieministerns sida när det gäller att stärka föräldrarnas roll i det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 123 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är inte lätt att vara förälder över huvud taget alla gånger, men jag tror att det är särskilt svårt att vara förälder till tonåringar som försvinner på fredag- och lördagkvällar. Man känner som förälder en frustration över vad som sker. Man vill inte vara den pinsamma föräldern som lägger sig i för mycket, samtidigt som oron naturligtvis är stor.

Jag tror att de brottsförebyggande råden, som nu skapas i två tredjedelar av våra kommuner, kommer att kunna vara instanser dit föräldrarna kan vända sig för att få hjälp i sitt arbete för att tillsammans med tonåringarna undvika att dessa hamnar i kriminalitet och drogmissbruk.

Anf. 124 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Det är inte så mycket tid som man har till sitt förfogande, så därför vill jag bara uppmana justitieministern att titta på en del av de förslag som under de senaste åren lagts fram i denna kammare. Där finns säkert en hel del som justitieministern skulle kunna plocka upp och använda sig av, och sedan ta egna initiativ för lagstiftning.

Sedan var det något annat som justitieministern sade i sin information. Han talade nämligen om ytterligare medel för modernisering av

rättsväsendet. Innebär det ytterligare medel för fler poliser, eller döljs något annat?

Slutligen, fru talman, skulle jag eftersom detta troligen är min sista debatt här i kammaren gärna vilja framföra ett tack till justitieministern. Jag har uppskattat vårt goda samarbete.

Anf. 125 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först säga att jag just nu tittar på vad som har skett bakåt i tiden. Jag tittar naturligtvis på förslagen oavsett varifrån de kommer, för att bättre kunna sätta mig in i det som har hänt tidigare.

Vad beträffar de insatser som ska göras för att få effektivare poliser vill jag ta upp det praktiska arbete som sker när det gäller polis och åklagare framför allt för att dessa ska kunna göra sina brottsutredningar snabbare och effektivare. I dag är liggtiden för en brottsutredning 97 %, och 3 % är effektivt arbete. Om man kan effektivisera det och se till att siffrorna fördubblas kommer arbetet att göras betydligt snabbare och bättre.

Sedan är det ytterligare medel som behövs. Det är också regeringens avsikt att antalet poliser ska öka. Det ska öka i år. Det ska öka nästa år. Målsättningen är att det 2003 ska vara 16 800 poliser i Sverige.

Detta är någonting som framgår av budgetpropositionen, där det också står att ytterligare medel, om det anses erforderligt, ska tillföras polisen.

Jag vill avslutningsvis tacka Gun Hellsvik för det korta men bra samarbete som vi har haft.

Anf. 126 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag tackar också för föredragningen. Det sades att antalet brott minskar, men i dag kom en rapport från BRÅ om hur det har varit år 2000. Det är tyvärr så att kurvan svänger uppåt igen. Det som mest oroar mig är att det är en kraftig ökning vad gäller grova våldsbrott mot barn och ungdomar.

Utifrån det skulle också jag vilja ta upp polisfrågan. Spindeln i nätet i allt brottsförebyggande arbete är trots allt närpolisen.

I den rapport som Polisförbundet har gett ut står det att över hälften av de tillfrågade poliserna arbetar 25 % eller mindre som närpoliser. 80 % uppger att de inte kan fullgöra sitt närpolisuppdrag på grund av arbetssituationen.

Det oroar. Det måste finnas någon som driver dessa frågor och som är den sammanhållande länken i det brottsförebyggande arbetet. Det får inte bli planer, utan det måste bli handling.

Anf. 127 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vad gäller brottsligheten kan jag säga att den inte har ökat generellt under en tioårsperiod. Däremot är det så, som Gunnel Wallin mycket riktigt säger, att den grova brottsligheten bland unga har ökat, vilket naturligtvis är mycket oroväckande och alarmerande.

Jag delar uppfattningen att närpolisen har en mycket viktig roll. När man har kartlagt de brottsförebyggande råden har det visat sig att det fungerar bäst där närpolisen har en aktiv roll. De har den samverkande och den samlande funktion som behövs där det finns olika aktörer. Det är

ett av skälen till att antalet poliser ska öka. Också antalet närpoliserna ska kunna fortsätta att öka.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 128 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag hoppas verkligen att det blir närpoliserna. Annars fungerar det inte.

Det är glädjande att höra att justitieministern tar upp boendemiljön i det förebyggande arbetet. Det är en fråga som vi har drivit länge, särskilt ur kvinnovåldsperspektivet, så det tycker jag är glädjande.

Men en fråga som jag skulle vilja ställa handlar om narkotikan. Narkotikan är ju tyvärr upphov till mycket av den kriminella verksamheten i vårt land. Är det möjligt att arbeta för att förhindra de grova narkotikabrotten samtidigt som man jobbar med det brottsförebyggande arbetet?

Anf. 129 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är självklart ingen rivalitet mellan de olika samhällsinsatserna. Det behövs naturligtvis en helhetssyn. Det handlar om att man dels i det brottsförebyggande arbetet, dels i det brottsbekämpande arbetet kan arbeta effektivt för att tillsammans kunna motverka narkotikaproblematiken, som tyvärr ökar i vårt land.

Anf. 130 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Några frågor som jag tänkte ställa har redan besvarats. Men jag kan fortsätta lite när det gäller antalet poliser.

Justitieministern nämnde siffran 16 800. Rikspolischefen bedömer ju att vi är i behov av 19 000 poliser. Anser inte ministern att rikspolischefens antal är riktigt, eller vill ni inte gå på den linjen att man ska ha 19 000 poliser? Vi moderater anser ju också att det här behovet finns. Och jag trodde att det var en myndighetschef som skulle kunna avgöra vilket antal det ska vara i den egna organisationen.

Min andra fråga gäller familjerådslag. Jag har hört att justitieministern tycker att familjerådslag är väldigt bra. Då är frågan: När tänker ministern planera för att sådan verksamhet ska komma i gång?

Anf. 131 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vad gäller antalet poliser tycker jag att det kan vara på sin plats att ligga ungefär tre år framåt i tiden. Det är alltså 16 800 för 2003. Det finns därför inte i dag anledning att ta ställning till om man därefter ska öka antalet poliser. År 2003 kanske man faktiskt anser att det i och med den tekniska utvecklingen och annan modernisering inte behövs fler. Därför anser jag i dag inte att det finns anledning att göra en annan bedömning från regeringens sida än att man ska fortsätta med det arbete med att öka antalet poliser som framgår av budgetpropositionen, vilket innebär att det ska vara förutsättningar för 16 800 poliser 2003.

Vad gäller familjerådslag är det inte riktigt så som jag har uttryckt det. Jag har sagt att det inte ska uteslutas och att vi ska titta närmare på det. För närvarande är inget sådant aktuellt. Men jag diskuterar gärna den frågan i ett annat sammanhang.

*Information från
regeringen*

Anf. 132 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Det är lite ledsamt att alltid få svaret att man ska titta närmare på det. Jag tycker att man borde ha en planering och kunna säga att det kommer i år, om ett halvår eller något annat. Vi kan ju inte alltid vänta på att man ska titta närmare på det. Har inte justitieministern något svar när det gäller en tidsplanering?

Anf. 133 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nej, just nu finns det inte någon tidsplanering vad det gäller familjerådslag. Det pågår mycket annat arbete men inte just det.

Anf. 134 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för redogörelsen. Vad jag kanske saknar är en tydlig värdegrund. Det handlar om människovärdet, om att bryta anonymitet och om informell kontroll.

Sedan vill jag ytterligare trycka på den lokala samverkan och tacka ministern för uppmärksamheten när det gäller ett engagemang för hela samhället. Jag undrar om det kommer att finnas någon parallell t.ex. med hur Hemlösekommittén arbetar, dvs. att man parallellt delar ut medel för utveckling.

Min nästa fråga gäller skolans roll i det brottsförebyggande arbetet. Vilket stöd kommer att ges till personalen i skolan? Tyvärr är utvecklingen den att den samverkan som fanns mellan skola och närpolis på många områden har brutits av ekonomiska skäl. Hur stor andel av den summa som justitieministern nämner, 16 800, tror ministern kommer att vara närpoliser som kan gå in direkt i denna samverkan?

Anf. 135 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vi synes vara helt överens just om hur viktigt det är att satsa på boendemiljön. Där man vidtar åtgärder och gör insatser kan man alltså konstatera att brottsligheten går ned. Det gäller inte minst att få folk att engagera sig, vilket då också råder bot på den rädsla som finns. Jag ska inte säga att rädslan i sig är värre, men många gånger bidrar den faktiskt till mycket lidande för människor och en begränsning i deras sätt att leva.

Vad gäller Hemlösekommittén måste den kanske vara med och samverka som alla andra. När man ser på de här brottsförebyggande råden tror jag att det är viktigt att man inte fastnar i en speciell form, utan att man tar hänsyn till förutsättningarna i de olika kommunerna.

Vad sedan gäller skolan kommer det att anslås medel, 5 miljarder inom de närmsta fem åren. Jag delar uppfattningen att skolan har en oerhört viktig roll, inte minst när det gäller att få ut informationen till ungdomarna. Det är direkt avgörande för om de ska fastna i ett drogmissbruk eller i kriminalitet. Skolan har alltså en oerhört viktig roll.

Hur många av de här 16 800 poliserna som ska vara närpoliser är inte regeringens sak att avgöra utan Rikspolisstyrelsens. Regeringen skapar förutsättningar för att antalet närpoliser ska öka. Det är det som regeringen kan göra.

Anf. 136 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tyvärr är det dock så att antalet närpolisier minskar. Jag vet att det är ett stort problem i ett område där jag själv har arbetat som lärare. Vi hade en väldigt god samverkan med närpolisen. Det här försvinner då successivt, och personalen får alltmer att arbeta med. Den satsning som görs på att öka personaltätheten i skolan är oerhört viktig, men det behövs också mer av stöd och mer av diskussion om värdegrundsfrågor när det gäller det här.

Ett område som ministern inte nämnde nu är *trafficking*-problematiken, människohandeln för sexuella ändamål. Jag undrar om detta i det förebyggande arbetet också kommer att betraktas som ett brott. Kommer det klart att uttalas att det när kunder, svenska män, köper tjänsterna är en form av våldtäkt som kränker människovärdet? Då arbetar vi också brottsförebyggande för att inte unga kvinnor ska hamna i den här situationen.

Anf. 137 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan börja med att svara på frågan om *trafficking*. Jag uppfattade det som att det var den egentliga frågan.

Det här är någonting som kommer att behandlas i samband med att Sexualbrottsutredningen kommer nu i februari, mars. Men *trafficking* är först och främst ett internationellt problem. Det är också någonting som kommer att prioriteras under vårt ordförandeskap. Jag reser i morgon till Sarajevo för att där studera problemen närmare. Det är nämligen så att det inte bara handlar om samarbetet inom EU. Det handlar inte heller bara om samarbetet mellan kandidatländerna och EU, utan det här ligger även utanför EU.

Det som förhoppningsvis kommer att kunna ske under våren är att det nås en politisk överenskommelse under ministerrådet i maj. Det viktigaste när det gäller just frågan om *trafficking*, människohandel, är att man ser på den internationellt och att man hittar gemensamma bestämmelser och definitioner, så att de internationella ligor som ägnar sig åt det här inte ska hitta en frizon i Europa. Om det är någon fråga som det behövs internationellt samarbete kring så är det just frågan om *trafficking* – det här beteendet är redan i dag straffbart i Sverige. Men exakt hur det här ska gå till tycker jag att man ska titta på internationellt.

Anf. 138 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att den här skrivelsen kommer, så att vi får en förnyad debatt om hur våldet ska bekämpas på alla nivåer. Inte minst den lokala nivån är viktig. Våldet finns ju på så många ställen, i gatulivet, på idrottsplatsen och inte minst på krogarna och i deras närhet. Tragiskt nog finns det nu också i våra skolor.

Även jag har någon synpunkt på det som inte stod i skrivelsen. Det fanns åtminstone inte med i det som justitieministern anmälde i sin beskrivning av den. Han talar om narkotika och ökningen av narkotika. Jag instämmer i vikten av att bekämpa narkotika, men justitieministern förbigår den riktigt stora missbrukargruppen. Det handlar nämligen om alkoholutbudet, som nu slår så hårt mot ungdomsgenerationen.

Vi måste väl ändå känna att det är ett fattigdomsbevis att det i Sverige knappast finns några alkoholfria nöjesplatser. Det hänvisas i hög grad till

Prot. 2000/01:59

1 februari

Information från
regeringen

krogarnas utbud. Vore inte det här någonting att ta tag i när vi nu ska bekämpa det här från grunden? Jag tror att justitieministern har ett uppslag här.

Anf. 139 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror att Sverige har en hårdare linje vad gäller åtminstone ungdomar och alkohol än vad de flesta andra länder har och därigenom visar och markerar den problematik som finns när det gäller t.ex. ungdomsbrottslighet och alkohol. Jag tror att den markering som görs på alltfler ställen om alkoholfria alternativ i samband med lucia, nyår osv. är ytterligare ett bevis för den inriktningen.

Anf. 140 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det är viktigt med sådana markeringar, men det som saknas är den praktiska uppföljningen. Vi har ju inte bara släppt loss krögarna utan det är faktiskt också så att statsmakten inte tillräckligt har givit besked till kommunerna om vad som är rimligt, nämligen att inte bara se det här som en näringspolitisk rättvisefråga. Det bör komma dit där det hör hemma. Det är fråga om en socialpolitisk insats. Jag delar justitieministerns uppfattning att det kan vara nog så frustrerande för tonårsföräldrar – inte minst de föräldrar som är i ensam-situationen – när vi har en så ensidig ungdoms-”kultur”.

Låt mig bara kommentera det som justitieministern säger om att vi har en hårdare linje, dvs. en bättre linje, i Sverige. Då ska vi också inse att de länder som har klarat det här hyggligt kanske har gjort det genom att ha ett starkare föräldrainflytande. Då tror jag att det är den delen vi skulle behöva backa upp. Jag skickar gärna med den synpunkten till det fortsatta arbetet.

Anf. 141 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill bara nämna att det gäller ju inte bara ungdomar. När ett utskänkningstillstånd beviljas ska det alltid göras utifrån socialpolitiska skäl. Det framgår också tydligt av lagstiftningen.

Anf. 142 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag tackar också ministern för redogörelsen. Det här är oerhört viktiga frågor. Vardagsbrottsligheten måste bekämpas lokalt, sade ministern. Det håller jag verkligen med om. Men det finns också en internationell aspekt på det brottsförebyggande arbetet. I mitt hemlän Blekinge finns i dag en stor oro över den växande kriminaliteten från östländerna. Det handlar om smuggling, bilstölder, inbrott m.m. Samtidigt pågår ett intensivt utbyte av kontakter. Vänorter skapas. Föreningar och skolor möter varandra mellan länderna över Östersjön. Detta är väldigt positivt. Men brottsligheten riskerar att förstöra de goda relationer som byggs. Nu undrar jag: Hur vill ministern agera för att förebygga sådan här gränsöverskridande brottslighet?

Anf. 143 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det finns ju två olika former som är framgångsrika. Det ena är det gemensamma nordiska polis- och tullsamarbetet, som omvärld-

den visat stort intresse för och imponerats av. Det andra är Östersjösam-
arbetet, som innebär att polis och åklagare i Sverige kan få bättre inform-
ation om förhållandena i t.ex. våra baltiska grannländer. Det gör det
möjligt att kontrollera uppgifter från personer som misstänks när de har
gripits i Sverige. När de påstår att ett eller annat faktum skulle föreligga
kan man kontrollera det tillsammans och i samverkan med myndigheter-
na i de baltiska länderna. Det har också visat sig vara mycket framgångs-
rikt.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Information från
regeringen*

Anf. 144 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Speciellt den sista delen om att öka
möjligheten till information. Det har jag motionerat om. Därför blev jag
särskilt glad över det beskedet.

Det handlar naturligtvis om resurser till polis, tull, kustbevakning och
sådant. Men det handlar också om att fängelsestraffen kanske inte har
den preventiva funktion som vi önskar. I dag i Blekinge läns tidning
uttalar sig en chefsåklagare om att det han önskar se är en möjlighet att
avtjäna straff i det egna hemlandet och att Sverige borde arbeta för en
sådan konvention med länderna runt Östersjön. Hur ser ministern på den
typen av förslag? Behövs det lagändringar som stärker polisens och åkla-
garnas möjligheter att lagföra den här typen av gränsöverskridande brott?

Anf. 145 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det finns ju ett antal konventioner mellan Sverige och
andra länder om möjligheten att personer ska få avtjäna straff i det egna
landet. Dock är inte detta alldeles enkelt, vare sig när det gäller svenska
medborgare, som Annika Östberg, eller när det gäller medborgare från
andra länder i Sverige. Det beror på att det inte alltid är harmoniserat när
det gäller straffskalan och att det inte kan garanteras att personen ska
sitta av ett visst antal år.

Men jag är positiv, och jag tycker att det här inom EU måste kunna
utvecklas ännu mer. Med tanke på det nära samarbete som finns inom
EU bör man i framtiden kunna sitta av sitt straff i sitt eget hemland.

Anf. 146 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! I sin redogörelse konstaterade justitieministern att det
brottsförebyggande arbetet främst bör ske lokalt för att ge bästa effekt.
Han sade att man ska vara medveten om att beslut på andra politikområ-
den påverkar det brottsförebyggande arbetet och om att det krävs ett brett
engagemang bland många – inte minst bland politiker, i näringslivet osv.
– och tålamod i arbetet.

Min fråga till justitieministern är då: Uppfattar justitieministern att
engagemanget är tillräckligt stort bland politiker lokalt? Sker det brotts-
förebyggande arbetet bäst i projektform eller inom ordinarie verksamhet,
t.ex. inom skolan, det sociala, kulturen, polisen?

Anf. 147 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror att man generellt kan säga att de lokala politiker-
na är engagerade i de här frågorna. Eftersom det just gäller att förebygga
brotten lokalt är det naturligtvis i första hand lokala politiker som kan

göra bedömningen och med sitt engagemang medverka till en bättre lösning.

Det här ska alltså ske, som jag sade, mellan olika myndigheter, frivilliga organisationer och näringslivet. Det finns inga fasta former för det. Det gäller att få alla möjliga personer, företag och myndigheter intresserade för att tillsammans i den speciella kommunen finna den bästa lösningen.

Anf. 148 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Min fråga kommer sig av att jag själv har suttit ordförande i ett lokalt brottsförebyggande råd. Jag tycker att det är ett mycket viktigt arbete. Men i och med att man skapar de här råden är det väldigt lätt att övriga politiker bara säger att det där får det lokala brottsförebyggande rådet ägna sig åt. Ganska ofta är dessutom politikerna i klar minoritet. Då kan det också vara svårt att påverka utvecklingen i den bemärkelsen att man sitter i brottsförebyggande råd och fattar vissa beslut som man vet med sannolikhet kommer att påverka brottsligheten i positiv riktning, alltså så att den kommer att minska. I nästa ögonblick går man och sätter sig i budgetberedning och fattar beslut som man borde veta har kontraproduktivt syfte, alltså att man t.ex. skär ned på skolan. Klasserna blir större. Man stänger en fritidsgård.

Den här korrelationen mellan olika politikområden tror jag behöver stärkas ytterligare, och medvetandegraden behöver höjas. Det finns ju en rad olika undersökningar som visar att det bästa brottsförebyggande arbetet faktiskt sker genom att vi upprätthåller en bra generell välfärd.

Anf. 149 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är möjligt att man på vissa håll inte tillräckligt har uppmärksammat värdet av det här. Det har ju ökat väldigt mycket på relativt kort tid. Det har alltså på fem år gått från 30 till 196. Det här tycker jag i så fall att man lokalt kan göra till en valfråga. Om man har uppfattningen att det brottsförebyggande arbetet bidrar till att minska brottsligheten tror jag att det kan vara en valfråga. Det är ju en fråga som engagerar alltfler av våra medborgare. Man kan bara ha förhoppningen att det kan få en ännu större betydelse, och även engagera de lokala politiker i en kommun som inte är tillräckligt engagerade.

Avslutningsvis vill jag bara säga som svar på frågan att generell välfärd är det allra bästa när det gäller brottsförebyggande eller minskad brottslighet. Det visar alla undersökningar om man jämför internationellt eller historiskt. Klassklyftor går alltid hand i hand med ökad brottslighet. Men det räcker inte bara i vårt moderna samhälle att ha en generell välfärdsstat. Det pågår så mycket, och det behövs institutioner som folk ska kunna vända sig till för att få hjälp och för att minska brottsligheten.

Anf. 150 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag vill också tacka för den redogörelse vi har fått här. Det jag har att fråga om handlar om den mycket unga generationen. Tidvis har justitieministern tangerat ämnet.

Ministern sade i ett svar till någon att under den senaste tioårsperioden har brottsligheten legat på en ganska jämn nivå. Det kan möjligen stämma totalt sett. Men om man ser till de riktigt unga är det faktiskt inte

så. Enligt BRÅ har antalet brott som efter brottsanmälan klarats upp genom nedläggning på grund av att den skäligen misstänkte är under 15 år ökat kraftigt under 90-talet från 10 500 år 1990 till 13 200 år 1998 – för 1999 finns ingen statistik klar ännu. Det betyder en ökning med 25 %, vilket är allvarligt. Ännu allvarligare är att minderårigas brottslighet delvis ändrat karaktär och fått nya inslag som personrån.

BRÅ har i en rapport visat att vissa brott, s.k. strategiska brott, indikerar förhöjd risk att bli kronisk brottsling. Hit hör bl.a. rån och stöld. Risker för att den som i sin debut lagförs för rån ska bli kronisk brottsling är fem gånger större än om debutbrottet är snatteri. Statistiken visar också att risken att hamna i kronisk brottslighet är högre för en ung person som debuterar med ett rånbrott än för en äldre i samma situation.

Det är av yttersta vikt att fokusera brottsförebyggande arbete på den unga generationen. Det är naturligtvis i första hand vårdnadshavarna, föräldrarna, som ska vaka över att deras barn inte hamnar på brottens bana. När det inte fungerar måste samhället gripa in.

Då vill jag fråga justitieministern vilka åtgärder han vill föreslå för att intensifiera det brottsförebyggande arbetet bland barn och ungdomar och särskilt dem som är under 15 år. Då vill jag säga att jag är mycket medveten om skolans ansvar.

Anf. 151 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det var bra att nämna skolans ansvar. Det är, vid sidan av föräldrarna, naturligtvis skolans ansvar framför allt när det gäller barn under 15 år då alltså rättsväsendet i sig inte kan komma i fråga. Vid sidan av föräldrarna, som kommer i allra första hand, och skolan har naturligtvis också socialtjänsten betydelse.

Sedan vill jag nämna att antalet brott under 90-talet inte har ökat. En viss ökning har skett vad gäller den grova brottsligheten bland ungdomar. Man ska vara lite försiktig med kanske just den statistik som redovisas när det gäller barn. Skolorna anmäler numera de bråk som sker på skolorna på ett helt annat sätt än vad som har skett tidigare. Där har man statistiskt kunnat se en fem- till sexdubbling i vissa fall, vilket naturligtvis inte är överensstämmande med det verkliga fallet.

Anf. 152 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar för det. Jag är mycket väl medveten om att barn under 15 år egentligen inte tillhör rättsväsendets område. Men å andra sidan kanske jag hade förväntat mig ett svar som skulle gå ut på att det behövs kraftiga resurser till polisen, till närpolisen, så att man i samverkan med skolan kan gå in och arbeta.

Jag skulle vilja citera ministerns företrädare på justitieministerposten Laila Freivalds som i Dagens Nyheter den 24 maj förra året sade så här: ”Diskussionerna handlar för mycket om vad vi ska göra med 17-åringarna, men de är sällan förstagångsbrytare. Diskussionen borde i stället handla om 11–15-åringarna, vad görs för dem?”

Där hoppas jag att det ska bli kraftiga polisförstärkningar så att närpolisen aktivt kan gå in i skolan och verka där. Då tror jag att vi kan åstadkomma resultat, tillsammans med allting annat som ministern nämnde.

Anf. 153 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror faktiskt att vi är överens om det frågeställaren säger. Det var bara för att jag inte ville upprepa vad jag tidigare sagt här i dag som jag inte nämnde närpolisen. Men det är precis som jag sagt tidigare att antalet poliser ska öka, varvid antalet närpoliser självklart också kommer att öka. Den exakta fördelningen är det Rikspolisstyrelsen som avgör.

Jag delar helt den uppfattningen att antalet närpoliser måste öka och att de har en oerhört viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Jag delar också uppfattningen att åtgärderna måste sättas in tidigt, ännu tidigare än så. Rapporter visar att man kan se benägenhet hos barn långt tidigare än 11–15 år. T.o.m. på dagisnivå har det kunnat konstateras.

Vi sätter självklart in alla åtgärder som någonsin ska behövas för att inte en negativ spiral ska utvecklas, som annars kanske är fallet, och absolut inte vänta tills de är 15 år. Jag delar alltså helt den uppfattningen.

Anf. 154 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Justitieministern sade att en av de viktigaste brottsförebyggande insatserna är generell välfärd. Det är väl en sanning med modifierationer. Om det hade varit så skulle vi när vi hade den högsta levnadsstandarden i världen också haft den lägsta brottsligheten. Så var det faktiskt inte. Justitieministern kanske får lite problem med de empiriska bevisen i den delen.

Justitieministern talar en hel del om strukturella åtgärder, t.ex. boendemiljö. Det är viktiga och bra åtgärder. Det förhindrar tillfället till brott. Men man kommer inte åt den grundläggande faktorn, nämligen brottsbenägenheten och därmed nyrekryteringen till brottsbanan. Det handlar i grunden om fostran och uppfostran. Om jag införlivas som barn värden som att jag ska ha respekt för min medmänniska och hennes egendom och lär mig att kontrollera min impulsivitet, då minskar också brottsbenägenheten. Det finns ingen vilja att begå brott. Det handlar i mycket hög grad om att föräldrarna måste ha tid för barnen.

Jag skulle vilja uppmana justitieministern att se föräldrarna och andra som arbetar med barn som den viktigaste målgruppen i det förebyggande arbetet. Man kan ställa sig frågan: Varför har Japan lyckats så bra med låg brottslighet?

Anf. 155 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Som jag också har sagt tidigare är föräldrar de som vi sätter allra först. Nu är det tyvärr så att alla barn inte har de föräldrar som man kanske skulle önska i fråga om att orka ge det stödet till sina barn, av en eller annan anledning. Det är just därför som ett starkt samhälle kan ge de här barnen resurser så att de också kan växa upp och utvecklas på ett sätt som vi alla önskar. Det är därför det är så viktigt att ge samhället de resurserna. På så sätt är välfärdsstaten den allra bästa garantin när inte föräldrarna orkar eller räcker till.

Anf. 156 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Det är sant att det inte finns några perfekta föräldrar, men de allra flesta har ju möjlighet att ge sina barn en god uppfostran och lära

dem att kontrollera sina impulser. Men det gäller också att samhället stöttar föräldrarna i detta arbete.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Information från
regeringen*

Anf. 157 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När man närmare tittar på förhållandena för de unga pojkar och flickor som hamnar i kriminalitet ser vi att det ofta handlar om sådana föräldrar som av en eller annan anledning inte orkar eller kan ge det stödet till sina barn. Det är en mycket stark, oroväckande och otäck samverkan mellan föräldrar som inte orkar ge stöd och barn som hamnar i kriminalitet.

Anf. 158 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka justitieministern för föredragningen. De flesta frågor har redan varit uppe.

Det jag skulle vilja lyfta upp är att det är viktigt att det brottsförebyggande arbetet bygger på forskning och kunskap om vad som fungerar. Där har utvecklingen gått framåt, och vi har sett mycket positivt de senaste åren.

Det finns ett perspektiv som man i stort sett inte har fått in i det brottsförebyggande arbetet än, fastän det sakta börjar vara på gång. Det är könsperspektivet. Vi vet att de flesta brotten begås av män, unga män. Det är också viktigt att man har kunskaper och får in det perspektivet för att få ett så bra brottsförebyggande arbete som möjligt.

Min fråga till justitieministern är om han är beredd att ytterligare förstärka könsperspektivet på det brottsförebyggande arbetet när det gäller både forskning och kunskapsöverföring.

Anf. 159 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är helt riktigt att de allra flesta som begår brott är män eller pojkar. De allra flesta som utsätts för brott är också män eller pojkar. Självklart ska det finnas ett könsperspektiv på så sätt att man tar hänsyn till de speciella förhållanden som gäller både flickor och pojkar. Där har vi kunnat konstatera att det i skolor används ett språk som är grogrunden till ett könsdiskriminerande och ett utvecklande av brott just gentemot kvinnor.

Anf. 160 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Det är positivt att justitieministern tycker det. Men det är också viktigt att den här kunskapen och könsperspektivet förs in i det brottsförebyggande arbetet i de brottsförebyggande råden. Det handlar nämligen också om vilka insatser som man behöver göra och om var man ska sätta in sina krafter för att få ett så bra brottsförebyggande arbete som möjligt. Då är könsperspektivet och kunskapen om vilka det är som begår brott en betydande del för att man ska lyckas i det brottsförebyggande arbetet. Men jag tackar justitieministern för att han anser att just könsperspektivet är viktigt. Och jag hoppas att det kommer att föras in ännu mer i framtiden.

Anf. 161 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):
Fru talman! Jag vill bara tacka för de frågor som jag har fått och för en fortsatt diskussion kring dessa oerhört viktiga frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2000/01:164 om högskoleprovet och etnisk bakgrund

Anf. 162 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att dels utvärdera högskoleprovets konstruktion i förhållande till grupper med olika etnisk bakgrund, dels studera kopplingen mellan invandrargruppens utnyttjande av högskoleprovet och antagningen till utbildningen.

Frågor om breddad rekrytering ligger mig varmt om hjärtat. Jag är därför glad att Ulla-Britt Hagström tar upp dessa för mig mycket angelägna frågor.

För mig är det av betydelse att alla oavsett kön, etnisk och social bakgrund får lika tillgång till den högre utbildningen. Detta var ett av skälen till att jag i oktober 1999 tillkallade en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till åtgärder för att öka mångfalden i högskolan. Utredaren har i maj 2000 redovisat sina förslag i betänkandet *Mångfald i högskolan – reflexioner och förslag om social och etnisk mångfald i högskolan* (SOU 2000:47). Betänkandet, som remissbehandlats, kommer bl.a. att utgöra underlag för en proposition om breddad rekrytering, som regeringen kommer att presentera för riksdagen senare i år.

I budgetpropositionen för år 2001 har regeringen angett att det långsiktiga målet för 2000-talets högskola är att hälften av en ungdomskull ska ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. I samma proposition framhålls att högskolan måste präglas av minskad snedrekrytering och ökad mångfald. För att lyckas med detta måste högskolan bli mycket bättre på att rekrytera fler till studier, bl.a. studerande med utländsk bakgrund.

Under perioden 1997–2003 tillförs universiteten och högskolorna resurser för närmare 100 000 nya permanenta platser. Antalet utbildningsplatser liksom det nya mer generösa studiestödet som införs hösten 2001 är viktiga förutsättningar för ett framgångsrikt rekryteringsarbete.

Statistiska centralbyrån har nyligen publicerat ett meddelande om högskolestuderande med utländsk bakgrund (UF 19 SM 0001). Av meddelandet framgår bl.a. att utrikes födda är underrepresenterade i högskolans grundutbildning. Representationen mellan de olika redovisningsgrupperna varierar emellertid.

Inom åldersgruppen 18–29 år av den totala befolkningen i riket fanns höstterminen 1998 14 % i högskolans grundutbildning. Bland personer som var födda i Sverige med två svenskfödda föräldrar fanns 15 % i högskolans grundutbildning. Representationen i gruppen född i Sverige med en svenskfödd och en utrikes född förälder var nästan lika hög, 14 %. I gruppen född i Sverige med två utrikes födda föräldrar studerade 10 %, medan gruppen utrikes födda hade den lägsta representationen på

9 %. I samtliga grupper hade kvinnor en högre representation, i förhållande till respektive grupp i befolkningen, än männen.

Den av Högskoleverket initierade studien, som Ulla-Britt Hagström hänvisar till, har nyligen publicerats (Högskoleverkets rapportserie 2001:3 R). Syftet med studien var att ta reda på om högskoleprovet innehåller element som försvårar genomförandet för personer med utländsk bakgrund och vad man i så fall kan göra åt det.

Jag har med stort intresse tagit del av rapporten, som bl.a. visar att personer med utländsk bakgrund får sämre resultat på högskoleprovet än traditionella svenskar. De största svårigheterna möter de som kommit till Sverige efter tio års ålder. Personer med utländsk bakgrund gör inte heller provet i samma utsträckning. Utredningens resultat tyder på att den kulturella bakgrunden har betydelse för hur bra man presterar på provet, om provet över huvud taget görs samt om provet görs flera gånger.

Jag har erfarit att Högskoleverket – med utgångspunkt i den nu publicerade rapporten – avser att initiera ytterligare studier i frågan. Bl.a. avser verket att undersöka om de observerade skillnaderna i resultat på högskoleprovet beror på att individerna har olika utbildningsbakgrund, dvs. valt olika program i gymnasieskolan. Verkets fortsatta studier ska också visa om det finns vissa slag av uppgifter i provet som möter särskilda svårigheter för dem som har utländsk bakgrund samt vad det kan vara som kännetecknar sådana uppgifter.

Det är viktigt att vi får ytterligare kunskap i frågan. Jag kommer självklart att hålla mig informerad om de fortsatta studierna. Resultaten blir en viktig grund för den framtida utvecklingen av högskoleprovet. Målet måste vara att personer med utländsk bakgrund ska ha samma möjligheter som alla andra att bli antagna till högskolan.

Högskoleprovet är emellertid endast en av de faktorer som påverkar rekryteringen till högskolan. Som jag nämnt tidigare avser regeringen att senare i år förelägga riksdagen en proposition om breddad rekrytering. Det blir då tillfälle att behandla rekryteringen av grupper med olika etnisk bakgrund i ett vidare sammanhang.

Anf. 163 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på min interpellation om högskoleprovet och etnisk bakgrund.

I oktober 2000 visade anmälningarna till högskoleprovet på en minskning med 20 %. Såvitt jag har erfarit så finns det endast begränsad kunskap om hur högskoleprovet utnyttjas av olika etniska grupper och deras resultat av provet. I samband med provtagningen samlas inte uppgifter om etnisk bakgrund in. Vid Göteborgs universitet, institutionen för pedagogik och didaktik, pågår ett försök. Och man har redan kunnat skönja resultat om att skillnader i kulturell bakgrund kan ha viss påverkan på hur man klarar högskoleprovet. Det märkliga är att detta inte gäller delproven ordförståelse och läsförståelse utan de mera matematiskt inriktade delproven.

Jag är därför glad över att utbildningsministern särskilt markerar att högskolan måste präglas av minskad snedrekrytering och ökad mångfald. Och för att klara detta måste givetvis högskolan klara att rekrytera fler studenter med utländsk bakgrund.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Svar på
interpellationer

Fru talman! Statistiska centralbyrån redovisar som ministern säger att utrikes födda har den lägsta representationen av högskolestuderande med utländsk bakgrund, vilket i sig inte är så märkligt. Högskoleverkets rapport visar också att de som kommit till Sverige efter tio års ålder möter mest svårigheter. Därför är jag tacksam för att Högskoleverket nu fortsätter att studera om det finns uppgifter i högskoleprovet som möter särskilda svårigheter för studenter med utländsk bakgrund.

Den största skillnaden som man hittills har kommit fram till handlar, såvitt jag förstår, om uppgifter som mäter förmågan att tolka diagram, tabeller och kartor. Minst skillnad är det i det engelska läsförståelseprovet, vilket ju är ganska naturligt. Högskoleverket konstaterar att det är svårt att förklara de stora skillnaderna när det gäller att begripa innehållet i diagram och tabeller. Kanske har vi kommit så långt i Sverige att vi tränar dessa färdigheter mer. I så fall är det ju positivt. Men det kan också vara så att informationen som ska läsas beskriver typiskt svenska förhållanden, så att tolkningen försvåras för studenter med annat ursprung. Fackuttryck kan också vara mycket svårförståeliga. Högskoleverket konstaterar att skillnaderna också kan bero mycket på vilket gymnasieprogram som den studerande har gått. Vi kristdemokrater anser att det är viktigt att vi skapar ett system som innebär att samma möjligheter ges till antagning till högskolan oberoende av etnisk härkomst. Jag förstår till min glädje att ministern har den uppfattningen. Detta innebär givetvis inte att vi ruckar på kunskapskraven.

Jag har ytterligare en fråga till statsrådet Östros om hur detta arbete kan drivas vidare. Sverige innehar nu ordförandeskapet i EU, och där finns *enlargement*, *environment* och *employment* med. Men det fjärde e:et, *education*, finns inte med. Varför?

Man skulle kunna göra en jämförelse. Studerande från Västeuropa, England, USA, Kanada och Australien tycks lyckas bättre med högskoleprovet än studerande från Sydeuropa och Latinamerika. Hur kan vi gå vidare och analysera detta?

Anf. 164 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är en mycket viktig frågeställning som Ulla-Britt Hagström tar upp. På vilket sätt fungerar högskoleprovet, och hur kan man fortsätta att reformera högskoleprovet?

Det är viktigt att Högskoleverket som är expertmyndigheten på området driver denna utveckling vidare. Nu har man identifierat vad man menar vara skillnader, och nu fortsätter analysarbetet med att försöka se var och varför dessa skillnader uppstår. Det är ett viktigt arbete, och vi kommer med stort intresse att ta del av resultatet.

Ulla-Britt Hagström har ett stort engagemang i dessa frågor, och det är bra, därför att vi kommer att få anledning att fortsätta diskutera dessa frågor på bredden. Vi arbetar nu med en proposition som syftar till att ytterligare öppna högskolan.

Det är ett mycket framgångsrikt arbete vi är mitt inne i. Under de senaste åren med den mycket starka utbyggnaden av högskolan har många nya grupper kommit till högskolan. Tittar vi på den sociala snedrekryteringen ser vi i dag att över hälften av studenterna, alltså mer än 150 000 studenter i den svenska högskolan, kommer från hem som inte

har någon akademisk tradition. Det är någonting fantastiskt som är på väg att ske.

Samtidigt ser vi att i proportioner är det fortfarande så att den sociala snedrekryteringen finns där. Det är större sannolikhet att man fortsätter till högre utbildning om man kommer från ett akademiskt hem än om man kommer från ett hem utan akademiska traditioner.

Det här slår också starkt igenom när man tittar på skillnader när det gäller etnisk bakgrund. Det huvudsakliga skälet är den sociala bakgrunden, föräldrarnas bakgrund. Det ser vi på svenskar och på människor som har utländsk bakgrund.

Men det är klart att den här komponenten också finns. Det är värt att analysera vidare hur vi kan förbättra högskoleprovet för att det ska vara rättvist och rättvisande.

När det gäller frågan om Europa och utbildning är det en mycket viktig europeisk diskussion som nu pågår. På Lissabontoppmötet under våren förra året lyfte man verkligen fram utbildningens och forskningens helt avgörande roll när det gäller att skapa samhällen i utveckling, moderna samhällen där medborgarna kan leva ett gott liv, samhällen där den ekonomiska tillväxten spirar. Då blir utbildning och forskning viktiga.

Samtidigt är utbildning en nationell fråga. Det är inte en fråga där vi fattar övernationella beslut. I EU arbetar vi mer med hur vi kan jämföra oss med varandra, hur vi kan ha gemensamma målsättningar, hur vi kan sporra varandra att göra större insatser på utbildningsområdet. Det är ingen tvekan om att Sverige är ett av de verkligt stora föregångsländerna i det europeiska sammanhanget. Det är vi när det gäller de resurser vi sätter in i utbildningen, de resultat vi får av detta och de ambitioner vi har på bredden. Det gäller alltifrån förskola till unga forskare.

Det finns anledning att fortsätta att diskutera hur vi kan bredda rekryteringen till högskolan. Vi arbetar hårt med att lägga fram ytterligare förslag för att förstärka den fina tendens vi nu har med allt fler som kommer in på högre utbildning – även människor som kommer från grupper som vanligtvis inte går vidare.

Anf. 165 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag har inget att säga mot detta. Men jag undrar lite över varför ett fjärde E inte är med. *Employment* är ju också en mer svensk fråga, och *Education* borde ha denna styrka.

Sedan blev jag lite förvånad när jag läste om den studieresa till USA och Kanada som Högskoleverket gjort. Jag ska citera lite av det som står i början av rapporten. Där säger man:

”Det sammanfattande intrycket, framförallt från Kanada men även från USA, är att systemen för antagning och urval till högre utbildning är mycket mer flexibla än det svenska. Ett betydligt bredare underlag av information om de sökande samlas in, betydligt fler personer är engagerade i processen och utrymme finns för bedömning av särskilda skäl i olika avseenden. I Sverige har vi, för att något hårdra det hela, en algoritm i en dator som räknar fram det mest fördelaktiga av betygsmedelvärde eller högskoleprovspoäng. I skenet av de urvalsprocesser Provrådet mötte under sin studieresa framstår den svenska lösningen som synnerligen mekanisk och instrumentell.”

De orden står Kristian Ramstedt för.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Svar på
interpellationer

Därför vill jag gå vidare och se om vi nu kan jämföra lite mer med europeiska länder när vi har EU-ordförandeskapet och se på antagnings-systemen till högskolan med syfte att skapa en bättre inhemsk situation för ungdomar med utländsk bakgrund.

Jag tycker att det svenska ordförandeskapet förpliktar till ett fjärde E. Tillsammans med *Enlargement*, *Environment* och *Employment* är *Education* viktigt. Utbildningsministern måste se till att högskolan öppnar för mer mångfald och möjligheter för ungdomar med annan etnisk bakgrund att komma in i systemet. Högskoleprovet skulle här kunna ge en god chans, kanske en bättre chans.

Då är det lite synd, när man klarar t.ex. läsförståelseprovet, att man fastnar i att tolka diagram, tabeller och kartor. Jag skulle vilja fråga utbildningsministern vilka möjligheter som finns att jämföra de europeiska systemen och få fram det här till oss, att titta lite grann på länderna närmare oss.

Jag har här uppgifter från SCB för åldersgruppen 19–29 år. Man jämför utrikes födda boende i Sverige med födda i Sverige med två svenskfödda föräldrar. 15 % av alla födda i Sverige med två svenska föräldrar – det har ministern i och för sig redan sagt – studerade på högskolans grundutbildning höstterminen 1998. Vi har säkert samma material att utgå från, vilket ju är väldigt bra. Då blir det inga missförstånd. Motsvarande siffra för utrikes födda var 9 %.

Men inom gruppen utrikes födda – det nämnde inte ministern – var det stor skillnad mellan olika länder. Bland personer från Sydkorea studerade 19 %, bland personer från Iran 11 % och bland personer från Somalia 2 %. Den största gruppen bland de utrikes födda studenterna var från Finland. De var knappt 7 000. Den näst största gruppen var från Iran med hälften så många studenter, ca 3 500.

Sedan var det också stora skillnader mellan utbildningar. Störst andel utrikes födda hade tandläkarutbildningen. Hur bär man sig åt inom den utbildningen t.ex. jämfört med utbildningar inom lantbruk och skogsbruk, som hade minst andel?

Anf. 166 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är tydligt att Ulla-Britt Hagström är väl insatt i ämnet. Det är bra. Vi kommer att fortsätta att behöva resonera om den här typen av frågeställningar.

Jag ser fram emot det fortsatta arbete som Högskoleverket har annonserat att man kommer att göra. Man kommer att analysera högskoleprovets funktionssätt vidare.

Jag ser också att den politik vi nu bedriver visar att det går att förändra verkligheten. Ta de fina exempel vi har med de två nyaste högskolorna, Malmö högskola och Södertörns högskola. Det är två mycket framstående högskolor som förenar att vara akademiskt mycket duktiga – excellenta – med att också ha ett starkt socialt engagemang och betyda något stort i de områden där de verkar.

Södertörns högskola är mycket framgångsrik i att rekrytera nya grupper i en del av Stockholm där människor geografiskt har haft, kan man tycka, ganska nära till Stockholms universitet, KTH och Karolinska Institutet. Men det är inte så det fungerar när det gäller rekrytering till högskolan. Närvaron av Södertörns högskola har betytt att nya grupper har

kommit till högre utbildning. Man har varit mycket framgångsrik i att också rekrytera studenter som inte har den genomsvenska bakgrunden.

Det är en verklighetsförändring vi nu är mitt inne i som behöver förstärkas. Vi arbetar med en framtida proposition och tittar över egentligen allt från bryggan in i högskolan och antagningen till klimatet på högskolan och diskrimineringsfrågorna, som är oerhört viktiga. Vi tittar över utvecklingen av utbildningarnas innehåll och hur vi ytterligare kan stimulera detta så att också den pedagogiska förnyelsen finns där för att kunna ta emot allt bredare grupper i samhället. Här pågår ett arbete som vi gärna återkommer till.

Men det sker också något stort i samhällsutvecklingen tack vare de stora satsningar på högskolan som vi nu gör.

När det gäller de tre E:na finns utbildning med som en betydelsefull komponent i alla tre.

Utbildning finns alldeles tydligt med i sysselsättningsfrågan, *Employment*. Det blir allt viktigare i den europeiska diskussionen. Det är utbildning som är själva nyckelfrågan när det gäller att öka sysselsättningen. Sverige har en fin grund att stå på när det gäller att föra denna argumentation.

Utbildning finns i utvidgningen, med utbytesprogrammen. I människors rörlighet över gränserna spelar utbildning en väldigt stor roll, inte minst för unga människor och deras möjligheter att studera i varandras länder.

I miljöfrågan är ju utbildningssystemet och forskningen centrala. Vi arbetar nu också i det bredare sammanhanget runt Östersjön, utbildningsministrar emellan, för att stimulera varandra att utöka kopplingen till miljöfrågorna i våra utbildningssystem.

På den punkten kan jag verkligen möta Ulla-Britt Hagström med att utbildning är mycket viktigt i de europeiska diskussionerna och ingår i de svenska prioriteringarna.

Anf. 167 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Man kan då säga att *Education* finns mitt inne i en triangel där de andra tre hörnen består av de andra tre E:na. I så fall kan jag vara med, men det måste ut i reklamen också, utbildningsministern.

Det har ju visat sig att korrelationen mellan resultat på högskoleprovet och betyg från gymnasiet enligt det tidigare relativa systemet är 0,5. Till ungefär 25 % mäter de samma sak, men de mäter också till stor del olika saker. Därför är det viktigt att diskutera betygens och högskoleprovets roll. Man prövar ju också nya sätt, såsom intervjuer.

Jag läser innantill ur Antagning till högskola, erfarenhet och visioner. Där står att i valet mellan dessa två är det rimligt att beakta att betygen troligen även avspeglar studiemotivation och uthållighet, medan goda resultat på högskoleprovet mer visar på förmågan till koncentration och kraftsamling och i viss mån en förmåga att arbeta fort.

Genom att peka litet mer på högskoleprovets möjligheter för studenter med utländsk bakgrund kanske de på något sätt kan ges möjlighet att visa sin förmåga och få en mer rättvis bedömning. De har ju inte kunnat vara med i det svenska systemet och bygga upp betygen som den som har gått i den svenska utbildningen hela tiden.

Prot. 2000/01:59

1 februari

Svar på
interpellationer

Jag tackar för den positiva inställningen, och ser med glädje fram emot att få se hur marknadsföringssymbolen kommer att se ut.

Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2000/01:186 om narkotikageneral

Anf. 168 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Maud Ekendahl har frågat statsministern om han ämnar ta initiativ till en sammanhållen narkotikaorganisation inom Regeringskansliet som kan leda narkotikaarbetet. Interpellationen har överlämnats till mig.

Narkotikakommissionen överlämnade den 19 januari sitt slutbetänkande. Kommissionen föreslår samma sak som Maud Ekendahl, nämligen att en särskild narkotikageneral ska utses, även om kommissionen använder ordet narkotikaminister.

Nu kommer hela Narkotikakommissionens material att sändas ut på remiss och arbetet har påbörjats med att på basis av kommissionens förslag utarbeta en nationell narkotikapolitisk handlingsplan.

Samordningen av narkotikafrågorna inom Regeringskansliet sköts i dag via det särskilda samordningsorganet SAMNARK där Justitie-, Finans- och Utrikesdepartementet ingår och som leds av Socialdepartementet. Jag bedömer denna ordning som fullt tillräcklig när det gäller samordningen mellan de berörda departementen.

Jag förstår att både Maud Ekendahl och Narkotikakommissionen har hämtat inspiration till förslaget om en särskild narkotikageneral från några länder som har infört denna modell. Jag är dock tveksam till om en sådan samordnande person skulle kunna fylla samma funktion i Sverige, där Regeringskansliet är förhållandevis litet och där regeringen beslutar kollektivt i alla frågor.

Anf. 169 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret jag har fått i dag. Inledningsvis vill jag faktiskt tacka socialministern för den interpellationsdebatt vi hade för 14 dagar sedan, och en så snabb hantering att Rohypnol i samma vecka blev tungt narkotikaklassat.

Att frågan ställdes till statsminister Göran Persson beror på att jag såg det som en organisatorisk fråga inom Regeringskansliet, och inte valde att interpellera socialministern.

Nu har jag fått det här svaret.

Inte mer än fem dagar efter det att jag lämnade in interpellationen informerades jag om att Narkotikakommissionen lagt samma förslag om att inrätta en narkotikaminister.

Vi moderater har lagt det här förslaget redan under den allmänna motionstiden i en narkotikamotion där vi lyfte fram frågan.

I Sverige finns det ministrar för en mängd områden. Många gånger har det varit en poäng att visa allmänheten att en fråga är viktig och bör prioriteras. Det är det som saknas när det gäller narkotikafrågor.

En minister, eller om vi kallar det narkotikageneral, skulle om man väljer rätt person kunna bli en frontfigur för bekämpningen av det ökade narkotikamissbruket i samhället. Jag tror att det är oerhört viktigt att man genom en sådan tillsättning tydligt markerar att regeringen menar allvar med att från högsta nivå vilja ta ett kraftfullt tag i de här problemen.

Jag tror inte att man kan ställa krav på förbättringar enbart på kommunal nivå om man inte har ett tydligt ledarskap även på statlig nivå.

Att införa en narkotikageneral, eller om vi kallar det minister, vore att ge ett stort stöd just till alla dem som arbetar med frågan ute i landet. Generalen skulle kunna vara en representant som kunde möta sina jämbördiga kolleger i andra länder, vilket också socialministern nämner i sitt svar.

I dag har ju Sverige ett med europeiskt mått mätt bra ramverk för narkotikabekämpning. Frågan är oerhört omfattande.

Även Narkotikakommissionen har landat på ett tydligt ledarskap. Det skulle ge ett förstärkt narkotikapolitiskt ledarskap där regeringen skulle kunna spela en mer aktiv roll än man kan göra i dag, både nationellt och internationellt.

Vi vet ju att narkotikaproblemet påverkar hela samhället och också kräver insatser på olika nivåer.

Av svaret som jag har fått av socialministern känner jag redan i dag att socialministern är tveksam till den här funktionen. Det tycker jag är väldigt synd. Det finns en stor majoritet av befolkningen som skulle vilja se det här ledarskapet i narkotikafrågan.

Jag undrar om ministern är beredd att utveckla sin tveksamhet något.

Anf. 170 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! När jag en gång var ungdomspolitiker lärde jag mig att om man ska få uppmärksamhet kring en fråga ska man kräva att det ska utses en särskild minister i frågan. Oavsett vilken fråga det var fick man alltid litet uppmärksamhet om man sade: Sedan kräver vi att någon särskild i regeringen ska syssla med detta.

Nu efteråt ska jag gärna erkänna att det ofta fick ersätta den riktigt djupa diskussionen, nämligen: Vad ska denna minister syssla med?

Den viktiga frågan, om vi ser till Narkotikakommissionen, är att regeringen, liksom riksdagen och hela det politiska systemet, kunde konstatera att man efter ett antal år av mycket stora och mätbara framgångar på narkotikaområdet stod inför nya utmaningar. Missbruket började öka. Alltför ungdomar prövade narkotika. Vi konstaterade att den lagstiftning och de instrument vi hade och den strategi vi arbetade med uppenbarligen inte var tillräckliga.

Då tillsattes Narkotikakommissionen för att göra en utvärdering av det som hänt hittills och för att anvisa vägar att anta de nya utmaningar vi ställs inför.

Narkotikakommissionen redovisar ganska mycket som är spännande. Men jag tycker att det är en sneddebatt att börja med en diskussion om hur Regeringskansliet organiseras. Det viktigaste nu är att vi får en tilltro till den restriktiva narkotikapolitik som har varit grundläggande för den svenska politiken.

Runtom i Europa sker nu en svängning över till en mer liberal hållning till narkotikafrågan. Vi konstaterade häromdagen att den belgiska

regeringen har lagt ett förslag som innebär att man inte längre ska kriminalisera bruket av vissa narkotiska preparat.

Det viktigaste är att vi skapar tilltro till det mål vi har om ett narkotikafritt samhälle, och att vi på punkt efter punkt ser över vilka eventuellt nya instrument som behövs. Behövs det en skärpt lagstiftning på något område? Hur ska vi se till att resurserna används effektivt? Behövs ökade resurser?

Jag för min del är övertygad om att det behövs förstärkta resurser när det gäller exempelvis missbruksvården.

Hur ska vi se till att samarbetet mellan polisen, tullen, de vårdande instanserna och socialtjänsten fungerar effektivare?

Vad vi behöver nu, före en särskild minister, är en effektiv handlingsplan för att möta de nya utmaningarna. Den ska ta sikte på att behålla målet för narkotikapolitiken och skärpa instrumenten för att leva upp till det som vi förhoppningsvis är överens om i riksdagen, nämligen att Sverige ska sträva mot ett narkotikafritt samhälle.

Hur regeringen sedan organiserar arbetet blir en andrahandsfråga. Vilka ministrar man arbetar med i olika departement är mer en fråga om hur man tror att regeringsarbetet fungerar effektivast. Jag tror att den form av samordning som har präglat narkotikapolitiken hittills har varit framgångsrik. Det är inte brist på ministrar, utan det är snarare brist på de effektiva instrumenten för att möta de nya utmaningarna.

Hur vi ska hantera handlingsplanen får vi en chans att diskutera när regeringen efter remissomgången redovisar förslaget till en ny narkotikapolitisk handlingsplan.

Anf. 171 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Det är kanske där vi har lite olika meningar. Jag tror att det här kan byggas upp parallellt. Om man inledningsvis inrättar en ministerpost, eller narkotikageneral, kommer den att vara med från början och ta ansvaret för hur frågorna ska hanteras internationellt och nationellt.

Jag håller med socialministern om att kommissionen har otroligt många intressanta förslag. Remissen går nu ut, och sedan ska förslagen sammanställas så att man kommer till rätta med ett handlingsprogram.

Narkotikakommissionen har pekat på just dessa frågor, nämligen att Regeringskansliet är litet med ett fåtal olika handläggare inom de olika departementen som handhar frågorna. Det blir inte den riktiga styrkan. Det är den styrkan som jag vill visa utåt mot andra länder, nämligen att vi sätter ned foten, vi har en egen minister i frågorna och att vi ska åtgärda det ena efter det andra.

Regeringskansliet har ju inte hunnit med några utåtriktade aktiviteter. Det har varit mera av att ta emot olika frågor. Eller har jag missuppfattat arbetet hos tjänstemännen i Regeringskansliet? Det är det som kommissionen har pekat på. Det är därför jag anser att det skulle vara så viktigt att inrätta denna ministerpost.

Anf. 172 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag har deltagit i en rad internationella diskussioner om narkotikapolitiken, vilket för övrigt också justitieministern har gjort – både den nuvarande justitieministern och hans företrädare.

Vi vet att våra kolleger begär handfasta resultat. Kan vi visa att den politik vi har valt, nämligen den restriktiva linje som skiljer sig avsevärt från vad t.ex. Holland och, tydligen också, Belgien valt, leder till framgångar får vi respekt. De bryr sig inte så mycket om titulaturen. Om det är socialministern eller justitieministern som talar i frågan bekymrar dem mindre, utan det är fråga om framgångarna.

Vi har hittills kunnat visa på framgångar. Vi har kunnat peka på att den restriktiva linjen har inneburit ett lägre missbruk, färre som börjar missbruka narkotika och faktiskt framgångar när det gäller dödlighet.

Nu har man börjat ifrågasätta detta eftersom missbruket ökar igen, inte minst bland ungdomar. Den internationella statistiken pekar på att också de som har valt en liberalare hållning har varit framgångsrika när det gäller att minska antalet dödsfall av narkotika.

Jag tror emellertid att vårt bekymmer är att vi nu behöver en större samordning, vilket är det väsentliga budskapet från Narkotikakommissionen. Vi behöver förstärka resurserna. Jag säger inte att det inte skulle behövas någon minister, men jag tycker att det är att börja diskussionen i fel ända. När vi presenterar handlingsplanen menar jag att det är dags för regeringsbildaren, statsministern, att bestämma vilken organisation man ska ha för att effektivast genomföra den. Jag tror att vi kommer att vara eniga i riksdagen angående handlingsplanen och att det behövs ökade resurser och finslipade instrument för att leva upp till våra ambitioner.

Anf. 173 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag sade inledningsvis att jag hade väckt interpellationen innan kommissionen hade lagt fram förslaget. Det är det som gör att jag ville driva frågan. Jag har all förståelse för att vi kan avvakta. Vi ska avvakta remissvaren. Det är där man får se hur remissinstanserna ser på frågan om en minister eller generaldirektör.

Jag vill härmed tacka ministern för det svar jag har fått i dag och informera om en annan sak, nämligen att det i går i riksdagen bildades ett tvärpolitiskt nätverk med samtliga sju partier representerade som kallas för Riksdagsmän mot narkotika.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2000/01:214 om assistentersättningen

Anf. 174 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Maud Ekendahl har också frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att LSS och LASS åter ska kunna ge funktionshindrade en värdig och trygg tillvaro.

Frågan rör det förtydligande i LASS som skedde 1996 och som innebär att assistansersättning i huvudsak inte skulle lämnas för tid då den funktionshindrade personen vistas eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt LSS.

Innebörden av insatsen personlig assistans är att det ska vara fråga om ett personligt stöd som ger den funktionshindrade personen möjligheter till ett självständigt liv. Personlig assistans har dock aldrig varit

avsedd att ersätta personal som behövs för att driva en kommunal verksamhet. Om den enskildes behov av särskilt stöd inte kan tillgodoses med ordinarie resurser i den kommunala verksamheten bör det i första hand vara ett ansvar för verksamhetens huvudman att tillföra de extra resurser som behövs.

Avsikten med den förändring i LASS som gjordes 1996 var inte att försämra det praktiska stödet till funktionshindrade personer och inte heller att helt ta bort den personliga assistansen. Av 4 § andra stycket i LASS framgår också att personlig assistans med assistansersättning kan lämnas i speciella situationer. Sådana situationer kan t.ex. vara där den enskildes funktionshinder innebär särskilda svårigheter att kommunicera med andra än assistenten eller där det med hänsyn till den enskildes hälsotillstånd behövs en personlig assistent. Det kan också röra situationer där funktionshindret gör det särskilt angeläget att den assistansberättigade har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig.

Den förändring som gjordes 1996 i fråga om avgränsningen till kommunal verksamhet gäller dessutom endast LASS. Även i de fall assistansersättning inte utgår enligt LASS har kommunerna skyldighet enligt annan lagstiftning – socialtjänstlagen, skollagen och LSS – att ge det stöd som behövs för att den funktionshindrade personen i fråga ska kunna delta i verksamheten. Det innebär att kommunen fortfarande kan tillhandahålla en eller flera personliga assistenter för personligt stöd och service inom den dagliga verksamheten.

Jag anser att kontinuiteten och tryggheten i det personliga stödet inte får urholkas. Det är därför särskilt angeläget att försäkringskassor och kommuner nära samverkar för att uppnå goda lösningar. Samma person bör t.ex. kunna vara personlig assistent åt en person som har assistansersättning och samtidigt vara assistent inom den dagliga verksamheten men då med ersättning från kommunen.

Införandet av personlig assistans och assistansersättning är en reform som har betytt mycket för många personer med funktionshinder, och det är angeläget att den fungerar så som avses både när det gäller barn och vuxna. Jag bedömer att det för närvarande inte finns någon anledning att göra några förändringar i LSS eller LASS eftersom det finns möjlighet till personlig assistans och assistansersättning inom daglig verksamhet i vissa situationer. Jag kommer dock att noga följa utvecklingen och om det behövs återkomma i frågan.

Anf. 175 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill återigen börja med att tacka socialministern för svaret även på den här interpellationen.

När riksdagen öppnades i kammaren i september 1999 uttalade statsminister Göran Persson att det är dags att riva hindren för de funktionshindrades rätt att fullt ut delta i samhället.

Det har gått ett och ett halvt år sedan dess, och fortfarande tvingas många handikappade slåss mot kommuner och försäkringskassor. Allt fungerar på papperet men, socialministern, inte i praktiken.

Människor med funktionshinder är individer med varierade och särpräglade behov och önskemål. Det var den bärande tanken som låg bakom den handikappreform som under den första delen av 1990-talet infördes av en moderatledd regering.

Jag blev så ledsen och upprörd för tre veckor sedan när jag läste i min lokaltidning. Där var en stor bild på en nordvästskånsk flicka som hade tre olika handikapp. Hon kunde inte längre vistas på sin dagcenterverksamhet bara för att försäkringskassan plötsligt, efter sex år, omprövat hennes rätt till assistenthjälp.

I och med att assistenthjälpen drogs in på dagtid och andra skulle ta hand om henne på dagcentret blev hon orolig, skrek och grät och kunde inte fortsätta i verksamheten.

Det är precis detta som socialministern pekar på. Ni säger klart och tydligt att när en handikappad ung person, flicka eller pojke, kommer till skolan eller till dagverksamheten är det stopp för den som känner vederbörande. Det är er allmänna inställning. Ni har bestämt att det ska vara så. Då ska kommunen ta över med sina anställda. Helt plötsligt raderas världen för de här människorna. De kan kanske inte kommunicera på någon annan väg. Det tar många år innan man kan förstå en människa som har ett handikapp.

Ändå pekar socialministern på att det är den enskildes behov av stöd som ska tillgodoses. Vi måste komma till rätta med det här. Vem ska bestämma över det här? Jag vill gärna få ett ärligt svar från socialministern. När vi införde den här regeln fanns inte de här avgränsningarna. Jag tycker att det är ledsamt att de funktionshindrade barnen och ungdomarna hamnar mellan två stolar. Försäkringskassan tycker en sak och kommunen något annat, och den drabbade individen kan inte göra något alls.

Vackra ord hjälper inte. Man blir rent bedrövad när man ser vad som händer ute i samhället. Jag vill fråga: Varför är inte socialministern beredd att hjälpa den västskånska flickan och hennes medsystrar och medbröder, som faktiskt är offer för byråkrati? Varför har ni socialdemokrater inskränkt möjligheterna för handikappade att behålla sin vårdhjälp så snart de vistas några timmar i kommunens dagligverksamheter eller i skolan?

Anf. 176 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Först något grundläggande om assistansersättningen. År 1994 fattade regeringen beslut om LSS. I december 1994 hade 3 899 personer beviljats assistans enligt LSS. Sedan den borgerliga regeringen fick lämna ifrån sig makten 1994 har det nästan regelbundet upprepats här i riksdagen att socialdemokraterna och regeringen på något sätt har försvårat detta. Sanningen är den att från december 1994 till december har antalet personer som får assistansersättning ökat från 3 899 till 8 936, alltså i stort sett från 4 000 till 9 000. Detta har skett under den socialdemokratiska regeringsperioden.

Det har alltså skett mer än en fördubbling av antalet personer som får assistansersättning. Det är ett rätt viktigt påpekande, för det innebär att 9 000 personer äntligen har fått en möjlighet till ett eget liv. Finansieringen av detta och garantin för att det ska fungera har den socialdemokratiska regeringen stått för.

Så till frågan om assistans i skolan eller i verksamhet som kommunen ansvarar för. Jag tycker att det är en ganska förnuftig princip att skolan ska se till att den fungerar också för personer med funktionshinder. Kommunerna har ett ansvar för att se till att skolan kan ge det stöd som

var och en som deltar i skolverksamheten behöver. Grundprincipen att kommunen ska svara för detta tycker jag alltså är alldeles rimlig, och den stämmer väl överens med mitt sätt att se på handikappfrågorna och på handikappolitiken.

Om det är så att den funktionshindrade behöver särskilt stöd för att kunna delta i undervisningen och det finns särskilda skäl för detta, föreligger också en möjlighet att försäkringskassan fattar beslut om särskild personlig assistans. Det finns enligt de uppgifter som jag har fått från Riksförsäkringsverket ingenting som tyder på att försäkringskassorna under de senaste åren skulle ha varit mindre generösa i detta avseende.

Jag har privat kontrollerat de uppgifter som Maud Ekendahl har tagit del av i någon tidning i västra Skåne, och de är faktiskt förbryllande. Skälet är det att om det handlar om dagligverksamhet kan det inte handla om barn. Dagligverksamhet enligt LSS är en insats som bara gäller vuxna. Handlar det om barn måste det vara fråga om någonting annat. Handlar det i så fall om en ändring som försäkringskassan har gjort, kan den inte ha gått tillbaka till den lag som genomfördes 1996. Sannolikt har det skett en annan bedömning, och förhoppningsvis är det så att situationen för flickan radikalt har förbättrats.

Det är dock någonting i tidningsuppgifterna som helt enkelt inte är korrekt. Dagligverksamhet gäller vuxna. Antingen är det inte en flicka utan en vuxen person, och är hon vuxen är det sannolikt så att man har bedömt att situationen har förändrats. Det handlar inte om den förändring som genomfördes 1996, eftersom en sådan skulle ha varit genomförd och prövad fram till 1998. Man kan från försäkringskassan inte säga att det var 1996 års beslut som ledde till förändringar år 2000, utan då har det gjorts en annan bedömning.

Anf. 177 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Det är farligt att gå in på enskilda fall, men man måste ta upp enskilda fall för att se hur regler fungerar. Det handlar om en nordvästskånsk flicka som är vuxen. Hon blev för sex år sedan beviljad ett visst antal timmar. Det har inte någon gång under dessa sex år gjorts någon bedömning av den här flickan, utan i höstas kom efter sex år beskedet om en omprövning, och då tog man bort assistansersättningen. Det handlar om att hon skiljs från de individer som hon känner trygghet hos. Hon klarar sig inte med att få hjälp från kommunen.

Socialministern hänvisar till 4 § andra stycket i LSS, enligt vilket man av särskilda skäl skulle kunna få den hjälp som det gäller. Men vem ska göra den tolkningen? Vem har rätt att bedöma den handikappades behov? Försäkringskassan kan säga att den bedömer på ett sätt, medan kommunen säger något annat. Vem har rätt, och vad ska man göra i ett sådant fall? Man måste i dag i ett sådant ärende få sitt fall prövat i länsrätten, kammarrätten och regeringsrätten.

Vad händer då med dem som sitter där hemma? Det förfärliga är att man som handikappad måste använda rättssystemet om man inte får vara med i den dagliga verksamheten utan faller mellan två stolar. Jag vill få hjälp från socialministern att få till stånd en ändring så att vi inte ytterligare förstör för de här individerna. Det som de har att se fram emot i sin lilla värld är kanske att få komma till den här dagverksamheten.

Jag hoppas att jag med detta har redogjort lite bättre för det här. Jag undrar vilka åtgärder socialministern tänker vidta för att komma till rätta med de här problemen.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 178 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det är, som Maud Ekendahl säger, inte vår sak att här i riksdagen diskutera enskilda fall. Anledningen till att jag kommenterade detta var att interpellationen grundade sig på tidningsuppgifter som var lite otydliga. Det är viktigt att klargöra vilka principer som gäller.

Daglig verksamhet enligt LSS är en skyldighet för kommunen och så att säga en rättighet för den enskilde, och verksamheten är förbehållen vuxna. Jag tyckte därför att uppgifterna var en smula förbryllande.

Vad gäller försäkringskassornas bedömningar av assistansersättningar under de senaste åren har jag fått entydiga besked om att försäkringskassorna inte har blivit mer restriktiva. Den förändring som skedde 1996 skulle följas upp. Alla de som hade fått besked före förändringen 1996 skulle få besked inom två år, och en omprövning skulle kunna göras under den tiden.

Nu har det såvitt jag förstår gått fyra år sedan beslutet. Det gör att det är en smula förbryllande. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det handlar om att försäkringskassan i dag gör en annan bedömning, och den gör bedömningen att situationen har förbättrats. Det är inte alldeles säkert att den därmed har rätt. Men det är väl vad beslutet grundar sig på.

Det är inte en följd av det tidigare beslutet från 1996, utan förmodligen en följd av en annan bedömning. Då blir det väldigt svårt för oss att diskutera om försäkringskassan gjorde en rätt bedömning. Men grunden är sannolikt att försäkringskassan i dag gör en annan bedömning än vad den har gjort tidigare, eller att den bedömning som den nu gör pekar på att man inte behöver stödet.

Sedan kan försäkringskassan ha fel i sina avvägningar. Det får i så fall prövas. Det är rätt viktigt. Maud Ekendahl börjar med diskussionen om förändringar år 1996. Men de kan inte ha betydelse för de beslut som fattas år 2000.

Anf. 179 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag har förståelse för att man ska ha rättigheten och att kommunen har skyldigheten att bistå med dagverksamheten. Men det handlar om att den nordvästskånska flickan är i behov av samma assistent. Hon är inte i behov av någon annan i kommunen. Det är det som gör att hon inte kan få bistånd.

Det finns enligt uppgifter från släktingar som jag har varit i kontakt med, hennes syster, ingen som helst förändring i hennes tillstånd. Hon har exakt samma tillstånd i dag som hon hade för sex år sedan.

Jag tycker att det är märkligt att man ska behöva hamna mellan två stolar som man här gör. Det var också precis det socialministern sade. Har det begåtts ett fel får myndigheterna göra en bedömning och pröva det.

Det var vad jag sade från början. Då sitter den som är drabbad hemma och kan inte vara med i det dagliga livet för att två myndigheter inte kan komma överens. Då sitter den människan fast i byråkratins klor. Den är väldigt socialdemokratiskt uppbyggd och inte humanitär.

Det är rent inhumant, tycker vi moderater. Hade vi använt vår modell med en statlig peng hade den enskilda själv fått göra bedömningen med sina släktingar.

Anf. 180 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag menar att principerna för det system som vi nu har är korrekta. Det handlar naturligtvis om att det görs förnuftiga bedömningar, att försäkringskassan följer sitt uppdrag och att kommunerna tar på sig sina skyldigheter.

Grunden för den ansvarsfördelning som finns mellan vad som är statens skyldighet och vad som är kommunernas skyldigheter är ganska rimlig. Om det är så att en enskild av särskilda skäl behöver kontinuitet och just samma personer för att det ska fungera finns det möjlighet att ge assistansersättning av särskilt skäl. Den möjligheten finns.

Jag kan inte avgöra hur man har bedömt det i just detta fall. Men det finns en möjlighet för försäkringskassan att göra detta. De uppgifter jag har fått från försäkringskassan är att de beslut som har fattats de senaste åren inte tyder på någon större restriktivitet än tidigare, utan man är förhållandevis generös när det gäller att bedöma stödet.

Maud Ekendahl säger att om moderaterna hade fått fortsätta hade det blivit en annan bedömning. Problemet var att det inte fanns ekonomi att fortsätta den reform som genomfördes. Den var inte budgeterad på det sätt som behövdes, och det fanns inte resurser för det.

Det var nog tur att socialdemokraterna fick fixa ekonomin så att dessa 9 000 personer som i dag har assistansersättning faktiskt kom att få det. Ännu fler blir det när vi nu också avskaffar 65-årsgränsen.

Assistansreformen är en väl genomtänkt och god reform. Den är nu garanterad vad gäller ekonomin. Det gäller att se till att den också fungerar i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2000/01:185 om skönhetsoperationer för minderåriga

Anf. 181 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa privata klinikers möjligheter att på kommersiella grunder genomföra skönhetsoperationer på minderåriga. Han har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka kommersiella intressens utnyttjande av unga flickors stress inför ett konstgjort och onaturligt skönhetsideal.

Jag är emot skönhetsoperationer, med undantag för de som kan anses vara medicinskt motiverade. När det gäller ett så pass omfattande operativt ingrepp som en bröstoperation vill jag klart deklarera att sådana över huvud taget inte bör utföras på underåriga.

Enligt reglerna i föräldrabalken har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Denna bestämmelse fastslår vårdnadshavarens ansvar för barnet, och

bestämmanderätten för barnet varar till dess barnet fyllt 18 år eller dess förinnan gifter sig. Vårdnadshavaren ska dock i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Att barnet får vara med och bestämma i den omfattning han eller hon kan anses moget för medför dock inte att vårdnadshavaren kan avbörda sig sitt ansvar för barnet.

När det gäller vård och behandling finns i hälso- och sjukvårdslagen och lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område bestämmelser om att vård och behandling så långt det är möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten. I vissa frågor får äldre barn själva fatta beslut, om de är tillräckligt mogna och förstår konsekvenserna av beslutet. Huruvida en skönhetsoperation hör hit eller inte är inte helt klart. Den typ av ingrepp som det gäller och de följer en skönhetsoperation kan få för flickan talar emellertid emot att bestämmanderätt för barnet inträder innan barnet fyllt 18 år.

Socialstyrelsen har ansvaret för tillsynen över hälso- och sjukvården och dess personal. I detta ligger att tillse att hälso- och sjukvårdspersonalen utför sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet och i enlighet med gällande bestämmelser. Om personalen uppsåtligt eller av oaksamhet inte fullgör sina skyldigheter kan de åläggas disciplinpåföljd. Jag förutsätter att styrelsen tillser att den vård som ges uppfyller ovan nämnda krav.

Barn och ungdomar påverkas av det samhälle som omger dem. Vi vuxna sätter normer och utgör förebilder för barnen. I arbetet med att stärka både flickors och pojkars självkänsla och motverka konstgjorda skönhetsideal och kroppsfixering har förskolan, skolan, föräldrarna och samhället en viktig funktion. Fler måste bli aktiva i arbetet med att bekämpa värderingar som tar sin utgångspunkt i synen på människor som objekt.

Jag kommer att ge Statens medicinsk-etiska råd i uppdrag att ta fram etiska riktlinjer för information och inhämtande av samtycke från föräldrar när det gäller skönhetsoperationer på underåriga.

Anf. 182 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för det distinkta svaret. Jag skrev interpellationen efter det att jag varit med i ett TV-program i TV 4, Svart eller vitt, som visade på att läkarna som utför den här formen av skönhetsoperationer inte hade några betänkligheter att utföra dem på barn under 18 år.

Det är speciellt anmärkningsvärt att se vad som händer när man släpper privata vinstintressen fria i vården. Då är det inte de etiska värdena som får avgöra, utan då är det plånboken för de olika institutionerna som man i första hand ser till. Det är också skrämmande att se hur det konstlade skönhetsidealet driver unga kvinnor till ingrepp som de kan få ångra under resten av livet.

Jag vill därför passa på att tacka socialministern för svaret, som ger klara besked. Man tänker vidta åtgärder. Det tycker jag är bra. Jag hoppas att vi i fortsättningen ska slippa få se unga flickor som gör skönhetsoperationer och som t.o.m. får göra skönhetsoperationer utan underskrift av några föräldrar.

Prot. 2000/01:59

1 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag vill också passa på att fråga socialministern hur han kan vara med att starta en debatt om de skönhetsideal som råder i samhället och hur vi kan få unga flickor att vara nöjda med sina egna kroppar och sitt eget utseende.

Anf. 183 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Låt mig börja med att utveckla det sista beskedet i mitt svar till Anders Ygeman, nämligen det om uppdraget till Statens medicinsk-etiska råd. Problemställningen kan beskrivas så här: Det finns vissa, medicinska eller andra, ingrepp inom sjukvården där det kan finnas motiv för läkaren att inte informera. Det gäller frågan om preventivmedelsutskrivning, och det kan gälla andra liknande ingrepp där vi vet om att det är en mycket svår avvägning som läkaren ska göra. Flickan kan begära att få fatta beslutet själv och även noggrant redovisa hur komplicerat det skulle vara om informationen lämnades vidare. Detta ska vi ha respekt för.

Samtidigt menar jag att det måste finnas ingrepp där man som förälder ska kräva att få information. Jag tycker att det är alldeles orimligt att unga flickor får en bröstoperation för att förstora bröstet eller någon annan skönhetsoperation utan att föräldrarna är informerade.

Här har vi dessbättre ett medicinsk-etiskt råd som kan reflektera över vilka skyldigheter läkarna ska ha och hur man ska anvisa etiska regler för detta.

Jag tycker att det grundläggande bör vara att man vid alla typer av skönhetsoperationer som inte är medicinskt motiverade ska ge information till föräldrarna. I de fall som är medicinskt motiverade är förmodligen föräldrarna informerade, eftersom de grundar sig på en medicinsk diagnos. Detta är komplicerat, och därför vill jag att medicinsk-etiska rådet ska ge oss förslag till etiska regler som kan klara ut problemställningen.

Anders Ygemans andra fråga gällde hur vi kan skapa en debatt kring det vi skulle kunna kalla för ytlig kroppsfixering eller konstgjorda skönhetsideal. Jag tror att det handlar om ett allmänt politiskt engagemang, en sorts opinionsbildning och en sorts samhällskritik som det är svårt att se att regeringen eller en statlig myndighet ska kunna svara för. Snarare handlar det om att ge stöd till den icke-kommersiella verksamhet som folkrörelsearbete och föreningsarbete representerar.

Jag tycker att det blir ett allt större folkhälsoproblem att föreställningarna om skönhet och de skönhetsideal som unga människor försöker anpassa sig till leder till uppenbara medicinska problem.

Själv tycker jag att det bara finns ett ideal, nämligen att man trivs med sig själv och sitt eget utseende. Man bör förstå att det liv man väljer också innebär att man ser ut på ett visst sätt. Men att komma dit, och att få människor att respektera varandra på de villkoren, är ett politiskt arbete. Jag ska reflektera över i vilken mån regeringen kan ta initiativ och bidra till att debatten kommer i gång. Jag tror att den är väldigt viktig.

Anf. 184 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag kan inte göra mycket mer än att tacka socialministern dels för att han tar diskussionen på allvar, dels för att han ger de här

direktiven till det medicinsk-etiska rådet. Nu kan föräldrar och tonårsflickor sova lite tryggare på nätterna. Varmt tack!

Prot. 2000/01:59
1 februari

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2000/01:200 om arbetsmarknadsstatistiken

Anf. 185 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Kent Olsson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta dels för att uppnå en mer korrekt redovisning av situationen på den svenska arbetsmarknaden för att svensk arbetsmarknadsstatistik därmed ska bli jämförbar med internationell statistik på området, dels för att även latent arbetslösa ska redovisas som arbetslösa i officiell svensk arbetslöshetsstatistik.

I interpellationen påstår Kent Olsson att regeringen bryr sig mer om den officiella arbetslöshetsstatistiken än om de arbetslösa. Som bevis för sitt påstående redovisar Kent Olsson en rad statistiska uppgifter som han kallar för fakta, och antyder att antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har ökat onormalt kraftigt under hösten 2000 för att målet om 4 % arbetslöshet ska uppnås.

Den svenska arbetslöshetsdefinitionen skiljer sig från den som används inom ILO och EU i ett avseende. I ILO:s och EU:s definition ingår utöver de öppet arbetslösa, även heltidsstuderande som uppgett att de sökt arbete. I svensk statistik redovisas dessa personer som en undergrupp till latent arbetssökande, dvs. personer som velat och kunnat arbeta under mätveckan men som inte sökt något arbete. Detta är inget nytt, utan så har det varit sedan 1980. Orsaken till detta är att Sverige anser att det är en stor skillnad mellan att vara öppet arbetslös och att t.ex. delta i en arbetsmarknadsutbildning.

Kent Olsson påstår i interpellationen att ”i internationell arbetsmarknadsstatistik ingår latent arbetssökande i den officiella arbetslöshetsstatistiken”. Detta är inte korrekt. Som jag just sagt är det enbart heltidsstuderande som uppgett att de har sökt arbete som ingår i den internationella arbetslöshetsdefinitionen. Denna grupp utgjorde år 2000 ca 43 % av de latent arbetssökande. Det intressanta är att redovisa antalet öppet arbetslösa samt summan av antalet öppet arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska program. Det är nämligen dessa personer som utgör dem som inte har något arbete men som vill ha ett och dessutom söker efter, och kan ta, ett arbete. Dessa grupper redovisas varje månad.

Antalet latent arbetssökande är dock intressant i den bemärkelsen att de kan ses som ett mått på det potentiella arbetskraftsutbudet, dvs. hur mycket lediga resurser som finns tillgängliga i ekonomin.

Mot bakgrund av vad jag sagt ovan finner jag ingen anledning att ta något initiativ till att även latent arbetslösa ska redovisas som arbetslösa i officiell svensk arbetslöshetsstatistik.

Anf. 186 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag börjar med att tacka näringsministern för svaret. Jag förstår att näringsministern har mycket att göra i dessa dagar. Vi hade ju tidigare en debatt här om näringsklimatet. Man kan konstatera att det från regeringens och näringsministerns sida visas en glättad bild av hur verkligheten i Sverige är. På något sätt verkar man inte ta situationen riktigt på allvar.

Jag ställde två frågor till ministern. Det gällde vilket initiativ som statsrådet är beredd att ta för att på ett mer korrekt och internationellt anpassat sätt redovisa läget på arbetsmarknaden. Jag konstaterar att näringsministern inte anser att man behöver göra någonting. Man behöver heller inte – i den andra frågan – ta initiativ som leder till att latent arbetssökande redovisas som arbetslösa trots att de finns med i statistiken när det gäller EU.

Låt oss då titta lite grann på fakta. Jag blir lite ledsen när jag läser ministerns svar. Han säger: Som bevis för sitt påstående redovisar Kent Olsson en rad statistiska uppgifter som han kallar för fakta och antyder att antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har ökat onormalt kraftigt under hösten 2000.

Det är möjligt att man borta hos ministern inte läser SCB:s statistik. Det är möjligt att man inte heller läser andra typer av statistik. Men det som ministern säger att jag ”påstår är” och ”kallar för” fakta – det är fakta! Det är faktiskt så att det är fakta att över en miljon människor i arbetsför ålder befinner sig utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det är fakta att ungefär 300 000 jobb saknas för att lika många ska ha arbete i dag som för tio år sedan. Det är fakta att 400 000 fler människor i arbetsför ålder befinner sig utanför arbetsmarknaden. Det är också fakta att över 30 % fler befann sig i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i december år 2000 än i december 1999.

Det är också fakta att över 14 % av befolkningen i Norrbottens län är arbetslösa eller i åtgärder. Jag medger att det är smärtsamt för ministern och regeringen. Men kom inte och säg att jag påstår att detta är fakta. Det är fakta. På något sätt verkar det som om regeringen bryr sig mer om statistik än om de arbetslösa.

Låt oss sedan titta på EU. Enligt EU:s egen statistik räknas delar av de s.k. latent arbetssökande som arbetslösa, nämligen de som är heltidsstuderande och aktivt söker ett arbete. Det är alltså den situation vi har.

Hur är då situationen i Europa? Under det internationella ministerrådet i Norrköping utropade några av Rosengrens statsrådskolleger att Sverige var bäst i Europa när det gäller låg arbetslöshet. Men det är inte fakta. Sverige ligger på 7:e plats bland 15 undersökta länder när det gäller antalet arbetslösa.

Innan ministern får ordet igen ska jag tala om vilka länder som har lägre arbetslöshet än vi. Luxemburg har 2,1 %, Nederländerna har 2,8 %, Österrike har 3,3 %, Irland har 4,1 %, Portugal har 4,3 %, Danmark har 4,9 % och sedan kommer Sverige med 5,1 %. Detta är EU:s officiella statistik. Det är också fakta. Jag skulle vara mycket tacksam om vi kunde få en liten kommentar till det av ministern.

Anf. 187 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag hade ett glädjande besked i slutet av förra året. Då kunde vi konstatera att arbetslösheten i Sverige hade halverats till 4 %. Men alla verkar inte dela glädjen över detta positiva steg på vägen mot full sysselsättning. Moderaterna tricksar nu med arbetslöshetsstatistiken för att ge sken av att regeringen misslyckats.

Låt oss då börja med fakta. I oktober 1994 befann sig sammanlagt 565 000 personer i Sverige i arbetslöshet eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Sverige stod mitt uppe i efterkrigstidens värsta ekonomiska kris. Facit efter de moderatledda regeringsåren var en tredubblad arbetslöshet och ovanpå det en fördubblad statsskuld och ett fyrdubblat budgetunderskott. Det är någonting att glädjas över eller imponeras av.

Den socialdemokratiska regeringen har utifrån detta usla utgångsläge halverat den öppna arbetslösheten till under 4 %. Summan av antalet personer i öppen arbetslöshet på 160 000 och antal personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder på 124 000 var i december 284 000 personer. Det som kallas den relativa arbetslösheten var 3,7 % i december 2000. Det är en minskning med 68 000 personer jämfört med december 1999.

Mer än en miljon svenskar i arbetsför ålder saknar i dag ett arbete. Över 700 000 människor är antingen öppet arbetslösa, latent arbetssökande, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller undersysselsatta. Detta påstående är hämtat ur Moderaternas skrift *Regeringen bryr sig mer om statistik än om de arbetslösa*.

Beräkningarna i rapporten är emellertid felaktiga. Här har statistik från SCB, dvs. AKU, blandats med statistik från AMS, vilket medför att personer i arbetsmarknadspolitiska program räknas två gånger. Det är väl matematiskt snillrikt.

Moderaterna säger: Det har skett en kraftig ökning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under hösten. Men fakta är att antalet konjunkturberoende program under år 2000 är 25–56 % lägre än under åren 1992–1999. Ett bra sätt att visa de konjunkturberoende programmens omfattning är att sätta dem i relation till arbetskraftens storlek. Andelen under år 2000 var då den lägsta under hela denna period.

Sanningen är att sysselsättningen fortsätter att öka på årsbasis, 133 000, och ökningen är relativt jämt fördelad mellan könen. Faktum är också att under de senaste tre åren har de s.k. volymåtgärderna, t.ex. olika former av praktik, minskat sin andel av den totala programvolymen till förmån för olika utbildningsinsatser. Från 1997 och fram till år 2000 minskade andelen praktikplatser med 22 % medan andelen utbildningsplatser ökade med 8 %. Antalet personer som fick starta-eget-bidrag ökade under samma period med 2 %.

Detta är fakta.

Anf. 188 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Problemet med statistik är ju att man kan plocka de siffror man vill. Jag medger att om jag hade varit i näringsministerns kläder hade jag plockat de siffror som hade passat mig. Men de siffror som jag redovisar är helt riktiga.

Jag fick ingen kommentar kring att ministerns kolleger vid mötet i Norrköping sade att vi är bäst i Europa. Vi är inte bäst i Europa enligt

EU:s statistik. Det basunerar man ut gång på gång. Nu börjar jag taktiskt med EU:s officiella statistik där Sverige ligger på 7:e plats av 15 länder. Det må väl vara en intressant upplysning när ministern står här och säger hur bra vi är.

Det är faktiskt inte så att vi tricksar med någon arbetslöshetsstatistik. Vi har tagit fram de fakta som finns om hur många som är i arbetsmarknadsåtgärder, hur många som är öppet arbetslösa och hur många latent arbetslösa vi har.

Sedan kommer ministern tillbaka till det gamla vanliga med den borgerliga regeringen. Då befann vi oss i en lågkonjunktur. Nu befinner vi oss i den kanske största högkonjunktur vi har haft på väldigt många år. Trots detta har vi alltså så oerhört många arbetslösa.

Det är inte bara jag som kritiserar ministern och regeringen. Låt mig ta ett litet exempel från en till socialdemokratin närstående rörelse, nämligen LO. LO-ekonomen Martin Hedenmo säger följande: Volymen har blivit viktigare än kvalitet och långsiktighet, allt för att regeringens mål ska uppnås.

Detta är sagt i LO-tidningen i november år 2000.

LO-ekonomen menar att regeringen inte behöver använda billiga åtgärder utan kan invänta effekterna av den starka ekonomiska konjunkturen. Det är, enligt Martin Hedenmo, skadligt att människor med låg utbildning sätts i arbetspraktik i stället för i utbildning som kan ge dem reguljära jobb på lite längre sikt. Det allmänna anställningsstödet tränger undan hälften av de jobb som annars skulle ha skapats.

Kritiken kommer alltså från flera olika håll, ministern. Den kommer inte enbart från oss moderater. Jag är uppriktigt sagt oerhört oroad över att ministern verkar ta så lätt på den här frågan. Det är möjligt att ministern har andra och mer påträngande ärenden som kräver beslut just nu, men det är faktiskt oroväckande att man inte tar detta på mer allvar utan bara säger att man har lyckats uppnå 4-procentsmålet och att man är nöjd. Det finns massor av människor som står utanför arbetsmarknaden.

Kan jag kanske få ett svar på frågan: Hur kan man stå och slå sig för bröstet i Norrköping och säga att vi är bäst i Europa när vi med nöd och näppe ligger i mitten? Det vore mycket intressant att få svar på den frågan.

Anf. 189 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Om tricksa är att plocka hur man vill i statistiken, har ni lyckats mycket väl med det i er moderata skrift. Det är ett konststycke i förmågan att tricksa. Ni har alltså räknat två gånger. Hur kan man räkna arbetslösa två gånger? Då blir det som det blir.

Detta handlar också om trovärdighet. Här står Kent Olsson och frågar om trovärdighet. Då går jag tillbaka till när ni var i regeringsställning och konstaterar att arbetslösheten har mer än halverats sedan dess. Jag tycker att jag är trovärdig.

Hur man än räknar – jag ska försöka göra det på alla sätt – har arbetslösheten sjunkit kraftigt. Det gäller oavsett vilken definition man använder sig av, om man använder EU:s definition eller om man använder vår definition.

För det första: Öppen arbetslöshet har minskat från 8 % år 1994 till 4,7 % år 2000. Det är fakta.

För det andra: Öppen arbetslöshet plus personer i arbetsmarknadspolitiska program har minskat från 13,2 % år 1994 till 7,1 % år 2000. Det är fakta.

För det tredje: Öppen arbetslöshet plus latent arbetsökande har minskat från 11,8 % år 1994 till 7,4 % år 2000.

För det fjärde: Arbetslösheten enligt EU:s definition har minskat från 8,9 % i november 1994 till strax över 5 % i november 2000.

Hur vi än räknar har vi halverat arbetslösheten. Detta kräver faktiskt lite beröm och lite respekt, inte att man rätt ut i luften kastar ur sig något om hur vi räknar. Jag kräver faktiskt att ni inte räknar dubbelt och går ut med det resultatet.

Jag undrar vem som är mest belastad, jag eller ni i Moderaterna, med tanke på att ni inte kan räkna. Det kan faktiskt jag. Så vaken är jag.

Anf. 190 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag kan förstå att ministern vill ha lite beröm. Det är inte så lätt i dessa tider. Okej, jag ska vara generös. Jag ska berömma er. Ni har lyckats ta ned arbetslösheten. Det har ni gjort. Det är bra. Det är mycket bra att man har lyckats ta ned den, även om det gjorts under en högkonjunktur.

Men jag tycker att ni borde ha kunnat ta ned arbetslösheten betydligt mer. Jag skulle inte om jag var näringsminister vara så nöjd och belåten, för det är många människor som står utanför arbetsmarknaden. Jag skulle vara orolig när ministerkolleger påstår att Sverige är bäst i Europa när det inte är så. Där hade jag förväntat mig att ministern skulle ha sagt: Tyvärr, ibland säger man fel saker. Det är inte med sanningen överensstämmande. Men inte kom den repliken från ministern.

Vi har faktiskt inte räknat två gånger. Det är möjligt att ministrarnas medhjälpare vill påstå detta för att få statistiken att se lite bättre ut. Men har man lite fakta bakom sina påståenden höjer man rösten lite mer och säger: Det här är noggrant kontrollerat och det är inte räknat två gånger. Det är bara att gå tillbaka och titta på de siffror som vi har tagit fram.

Men nu får ministern en sista chans: Varför följer vi inte EU:s statistik? Varför har vi en egen statistik? Vi har ju möjligheter nu när vi är ordförandeland. Och varför påstår regeringen att man är bäst i Europa när man knappt klarar mittennivån i Europa? Skulle vi kunna få ett svar och inte ett allmänt svävande angrepp på oss moderater för att vi kritiserar regeringen för den höga arbetslösheten vore jag mycket glad.

Anf. 191 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det som gör mig lite upprörd är faktiskt att här kritiseras en hel yrkeskår. Det sitter folk på AMS och det sitter människor på departementet som jag lovar är avsevärt bättre än interpellanten och jag på att räkna på detta. De följer denna statistik dagligen. Vi kan bara konstatera att beräkningarna i rapporten är felaktiga. Här har statistik från SCB och AKU blandats med statistik från AMS, vilket medför att personliga arbetsmarknadspolitiska program räknas två gånger. Det är så. Det tror jag faktiskt att alla de som gör detta dagligen, som har det som profession, kan räkna ut. De har också gått igenom detta och kunnat konstatera att det är rätt.

Det är det som gör mig upprörd. I övrigt blir jag inte ett dugg upprörd.

Jag kan bara konstatera att vi ändå har lyckats väl. Men självklart, jag delar den uppfattningen, är det alldeles för många som är arbetslösa.

Vi kan ändå konstatera att de här åren – jag har stått här tidigare i kammaren och debatterat – har jag fått höra att arbetslösheten aldrig skulle gå ned, den skulle gå upp. Men den har ändå gått ned väldigt kraftigt. De bedömare som finns i vår omvärld, både internationellt och här i Sverige, senast SNS, gör konstaterandet att de aldrig trodde att arbetslösheten skulle sjunka så snabbt som den har gjort. Den ska sjunka än mer. Det tar jag väldigt allvarligt. Det ska vi också se till att den gör.

Men den skrift ni har åstadkommit, för att uttrycka mig lite mer värdigt, är på alla sätt felaktig i sina beräkningar. Det kan jag leda i bevis.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2000/01:204 om designinsatser i företag

Anf. 192 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Inger Lundberg har frågat mig hur regeringen säkrar att designfrågorna blir en betydelsefull del av svensk näringspolitik och på vilket sätt medel för åtgärder med inriktning på att stimulera användningen av industridesigners i småföretag kan säkras under år 2001.

Jag vill till att börja med säga att jag delar Inger Lundbergs intresse för designfrågorna. I den nya kunskapsekonomin, där såväl kostnader som kvalitet utjämnas alltmer mellan olika nationer, är jag övertygad om att andra värdeskapande faktorer såsom design blir en allt viktigare faktor för näringslivets konkurrenskraft. Regeringen har därför valt att satsa på bl.a. industridesign, där Näringsdepartementet kanalisera sina åtgärder inom designområdet genom Stiftelsen Svensk Industridesign, SVID. SVID inriktar sin verksamhet på åtgärder som främjar kunskap och kompetens inom industriell design i syfte att öka konkurrenskraften inom svenskt näringsliv. För detta ändamål tilldelas SVID för närvarande 10 miljoner årligen.

Näringsdepartementet har vidare stöttat det s.k. Ekodesignprojektet, som drivs av Stiftelsen Svensk Industridesign, SVID. Ekodesign ingår i ett större NUTEK-projekt om miljöanpassad produktutveckling som syftar till att främja en hållbar utveckling. Regeringen har sammanlagt satsat drygt 1 miljon kronor i Ekodesignprojektet.

Näringsdepartementet medverkar vid sidan om de egna aktiviteterna även i Regeringskansliets särskilda arbetsgrupp, som ska verka för ett samspelt statligt agerande inom områdena arkitektur, formgivning och design. I gruppen sitter företrädare för åtta departement, däribland Näringsdepartementet. Även Näringsdepartementet står alltså bakom de designinsatser som Inger Lundberg tillskriver Kulturdepartementet.

Fram till för ungefär ett år sedan förfogade SVID över ytterligare ett instrument för att främja just industridesign, nämligen de s.k. designcheckarna. Designcheckarna finansierades via ALMI med drygt 3 miljoner årligen. Syftet med designcheckarna var att ge företag kunskap om att design skapar tillväxt och genom dessa också påvisa att staten vill

lyfta fram design som ett viktigt konkurrensmedel. När så ALMI inför år 2000 fick ett sparbeting, fattade emellertid ALMI:s styrelse beslut om att dra in anslaget.

ALMI:s beslut sammanföll tidsmässigt med det analysarbete som låg till grund för den nya inriktningen på näringspolitiken och den nya kraftfulla myndighetsstruktur som Inger Lundberg nämner i sin interpellation. Som en del i detta analysarbete genomfördes under sommaren och hösten en utvärdering av SVID. Utvärderarna hade, förutom att utvärdera SVID:s verksamhet i allmänhet, även i uppdrag att särskilt studera hur systemet med designcheckar har fungerat. Utvärderarna avlämnade sin rapport i början av november. Den gav stöd för att designcheckarna har varit ett värdefullt instrument för att öppna dörren för företag som tidigare inte haft erfarenhet av att arbeta med industridesigner. Konsulten drar i rapporten slutsatsen att man bör förfoga över olika verktyg för att underlätta för företagare att integrera designaspekter i utvecklingen av sin verksamhet.

Under hösten presenterade även Kulturdepartementets Form- och designutredning sitt förslag till omfattning och inriktning på statens åtagande inom formgivnings- och designområdet. Näringsdepartementet bereder för närvarande SVID-utvärderingens slutsatser och undersöker i samråd med SVID hur man tillsammans med Kulturdepartementets utredning *Statens insatser för form och design* (SOU 2000:75) kan gå vidare med förslag som ytterligare främjar användandet av industridesign som konkurrensmedel.

Anf. 193 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret på interpellationen. Det är viktigt och bra att näringsministern är så tydlig när det gäller designfrågornas viktiga roll i en modern näringspolitik.

Satsningen på svensk industridesign är bra. Det var också väldigt roligt att Näringsdepartementet fångade upp idén om att arbeta med Eko-design. Jag hoppas också att den tyngd näringsministern lägger vid designfrågorna leder till att regeringen går vidare och gör nya satsningar på industridesign. Det är viktigt att designfrågorna och marknadsfrågorna får en tydligare roll i svensk näringspolitik.

De framgångsrika svenska företagen har förstått designens betydelse. Det gäller stora världsledande företag som IKEA eller H&M, men också mindre och internationellt framgångsrika företag.

Det är värdefullt att departementet har gjort en ordentlig genomlysning av SVID, som är en liten organisation som gör ett mycket bra och viktigt jobb väldigt nära näringslivet och också nära Svensk Form.

Analysen omfattar också designcheckarna, och där är rapporten mycket entydig. Designcheckarna, som inte kostat statskassan mer än drygt 3 miljoner, var ett effektivt näringspolitiskt instrument, säger utredarna.

Det handlar inte om några stora pengar i varje företag – bara om 50 % av kostnaderna och högst 25 000 per insats – men checkarna gav småföretagen incitament att pröva en industridesign, och de var en ingång i företagen för mycket kunniga konsulenter som arbetar med industridesign.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Svar på
interpellationer

I flera fall har man gått vidare från den första insatsen till att utveckla en färdig produkt.

Checkarna fick också väldigt stort medialt genomslag, och det har inspirerat andra företagare att pröva samarbete med industridesigner.

Historien om IMH i Kopparberg är en solskenshistoria om designchecken. Samarbete med Bergslagens industridesignforum fick en bra men svårsåld teknisk produkt att slå igenom internationellt efter en designinsats. Det är inte det enda. Här finns bilglas och svetshjälm, här finns yxorna från Hörnells och här finns många andra exempel på att checkarna har haft betydelse för tillväxten.

Jag ska inte sticka under stol med att jag hade hoppats att regeringen redan i regleringsbrevet till nya NUTEK skulle ha gett myndigheten en vink om att det var dags att reparera ALMI:s misstag. Det är inte ett politiskt misstag som är gjort, utan det var ALMI som sparade på annans bekostnad.

Det är olyckligt att checkarna försvann och såvitt jag förstår inte alls i linje med den inriktning både regeringen och riksdagen vill ha på den moderna näringspolitiken.

Fru talman! Jag har naturligtvis respekt för att departementet vill bereda frågan ordentligt. Utvärderingen kom inte förrän i november, och beredning tar tid. Jag ser med förtröstan fram emot det förslag som departementet kommer att lägga fram efter samarbetet med SVID. Därför vill jag fråga näringsministern när regeringen kan ta ställning till de förslag som fanns i utvärderingen.

Anf. 194 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Industridesign har alltid haft en väldigt stor betydelse för svensk industri. Går vi tillbaka till 20-, 30- och 40-talet kan vi säga att det som bar upp svensk industri, det som gav en sådan styrka och det som gjorde att svensk industri klarade sig så väldigt bra – från Gustavsbergs porslin till bensinmackar till Konsumbutikernas utformning till personbilarna Saab och PV och många andra produkter där emellan – var just design. Jag är övertygad om att design har en oerhört stor betydelse – ännu mer nu när man säljer tjänster och när det finns en eller flera produkter i tjänsten. Det gäller också med tanke på internationaliseringen av ekonomin. Det gäller att ha allt från en lyckad design till ett varumärke som bär. Där har vi också haft väldigt stora framgångar i Sverige.

Med denna deklaration vill jag säga att design är en del i produkten. Det handlar inte bara om hur produkten ser ut. Det handlar om hur den produceras. Det handlar också om ett demokratiskt värde i den meningen att alla människor ska beröras av detta. Det har en djupare mening än det man bara ser.

Vi bereder nu denna fråga. Jag har gett SVID i uppdrag att återkomma och tala om hur man vill ha det. Jag har också väckt tanken – vi säger ”tänk” i Norrbotten – innebärande att vi skulle ta kontakt med näringslivet och se vilket intresse det har och på vilket sätt vi kan koppla ihop detta.

Avslutningsvis och sist vill jag när det gäller designcheckar säga så här. Tanken med helhetssynen har varit att man inte ska bryta ut något och rikta in sig på det, utan allt ska ligga som delar i produktutveckling och utformning. Jag vill ändå säga att vi ännu inte har sagt nej till de-

signcheckar. Vi vill bereda frågan och se helheten, och så får vi se var vi landar. Någon gång i vår ska vi kunna återkomma.

Prot. 2000/01:59
1 februari

Anf. 195 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för den bild av designens betydelse han gav. Jag hade tänkt säga något om det, men jag tror att näringsministern gjorde det bättre. Det finns redan i protokollet. Jag vill möjligen ta upp en punkt.

Vi hade väldigt mycket framgång med svensk design under flera decennier, men vi tappade en hel del. Svensk industri är väldigt framstående tekniskt, men man tappade lite av det "tänk" som ministern talade om. Det har börjat komma tillbaka. Det finns i många företag.

Jag älskar min Ericssontelefon och är stolt över att ha en i alla fall delvis svensk telefon. Men kanske borde pojkarna i ledningen ha funderat lite mer på design- och marknadsfrågorna. Då hade kanske fler än jag älskat deras telefoner.

Vad gäller frågan om designcheckarna vill jag säga att jag då och då hör att man är tveksam till denna typ av checkar för att det inte är inne, som man säger i dag, med företagsstöd. Jag tycker att det finns anledning att också ha ett "tänk" där.

Det finns risker med företagsstöd. Det kan vara konserverande. Det finns även konkurrensrisker med företagsstöd, men det finns också många fördelar. Det kan vara stimulerande, och designcheckarna är inte konserverande. De är stimulerande. De stimulerar små företag att pröva sådant som man inte riktigt vågar.

Låt oss ta exemplet med IMH i Kopparberg – en jätteduktig tekniker som kunde allt om teknik. Man utvecklade en pallspikningsmaskin som var ett tekniskt underverk, men den fungerade inte marknadsmässigt. Han hade inte tänkt på hur denna lilla maskin skulle kunna säljas internationellt.

När man gick in med en industridesigncheck fick den också en utformning som gjorde att de tände ute i Europa, och nu nyanställs folk med hjälp av det.

Jag skulle vilja att näringsministern tog till sig lite grann av det "tänket" och hur man faktiskt har kunnat använda designcheckarna och få dem förmerade genom att företagarna lär sig att detta är effektivt, genom att man kan komplettera med EU-medel och genom att det blir ett medialt genomslag. Det skapas ett intresse ute i regionerna. Det är inte så dumt att ha dörröppnare. Denna typ av företagsstöd kan vara väldigt effektiva dörröppnare.

Det är väldigt lite pengar, herr minister – 3 miljoner. Man ska inte vara nonchalant med pengar, men i förhållande till effekten är det oerhört lite pengar.

Än en gång vill jag säga så här: Gör "tänket", herr minister.

Anf. 196 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag kan hålla med om att Ericsson skulle ha behövt en designcheck med tanke på telefonutseendet, men telefonen är ändå bra. Det är bäst att säga det.

Jag delar uppfattningen att designcheckar kan spela en väldigt viktig roll just när det gäller småföretag och även i regionalpolitiken. Jag tar till

Svar på
interpellationer

mig det. Vi ska bereda detta, och så ser vi var vi landar. Vi gör det ihop med designernas organisation.

Anf. 197 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Efter det inlägget av näringsministern ska jag inte göra någon längre plädering. Jag ska bara överlämna en present. Jag vet att denna present finns på Näringsdepartementet som tjänsteexemplar, men ministern ska få ett privat exemplar av LO:s *Sverige i god form*.

Den är så himla trevlig så den kan man läsa innan man somnar i stället för en deckare eller något sådant. Den innehåller en hel del om designcheckarna – och faktiskt också lite spännande historia kring industri-design.

Jag vet att det här är en fråga som engagerar facket. Jag vet också att det engagerar industrin. Också ute bland vanligt folk finns väldigt mycket av gediget intresse för designfrågor. Så är det.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2000/01:209 om färre strömavbrott

Anf. 198 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att elkonsumenterna ska få färre strömavbrott och bättre elkvalitet.

Låt mig först nämna att det är elnätsföretagen som ansvarar för att elöverföringen i ett område fungerar. Nätföretagen, som har nätkoncession för ett visst område eller viss linje, är enligt ellagen skyldiga att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Om överföringen av el avbryts har konsumenten i vissa fall rätt till ersättning för uppkomna skador.

Tillsynen över de lokala nätföretagens verksamhet utövas av Statens energimyndighet och Elsäkerhetsverket. Energimyndigheten utövar tillsyn över ellagens efterlevnad utom i fråga om driftsäkerhet och elsäkerhet. Det är också Energimyndigheten som prövar koncessionsärenden enligt ellagen och ger elnätsföretagen tillstånd att bedriva nätverksamhet. Elsäkerhetsverket är tillsynsmyndighet för elsäkerhetsfrågor och ger bl.a. ut starkströmsföreskrifter som innehåller regler för elsäkerhet. Elsäkerhetsverket är även den myndighet som kontrollerar att nätföretagen upprätthåller nödvändig säkerhet på sina nät, och det kan ge förelägganden till nätföretagen att rätta till eventuella brister. Därutöver har Affärsverket svenska kraftnät det övergripande ansvaret för driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

Regeringen har tagit initiativ till en skärpt tillsyn över elnätsföretagen. Hösten 1999 fick en utredare i uppdrag att se över behovet av en skärpning av bestämmelserna för tillsynen av nätverksamhet. Elnätsutredningen lämnade i november förra året ett delbetänkande med förslag som bl.a. innebär att större tyngd läggs på kvaliteten i överföringen av el. Bedömningen av nättariffernas skälighet ska i större utsträckning än tidigare inriktas på nätföretagets prestation, t.ex. leveranssäkerhet. Dess-

sutom föreslår utredningen att en särskild bestämmelse som ålägger nätföretagen att överföra el av tillräckligt god kvalitet ska införas i ellagen. Delbetänkandet remissbehandlas för närvarande.

Den andra delen av Elnätsutredningens uppdrag gäller att ta fram förslag till regler för tvångsförvaltning av nätkoncession. Tanken är att om ett nätföretag väsentligt missköter sina åtaganden enligt ellagen så ska nätkoncessionen kunna återkallas. Vid en sådan återkallelse ska det vara möjligt att tillgripa tvångsförvaltning av näten ungefär på det sätt som gäller för hyresfastigheter. Det saknas dock närmare regler för hur detta ska gå till, och det är denna fråga som Elnätsutredningen har i uppdrag att utreda.

Regeringen bedriver alltså ett kontinuerligt förbättringsarbete när det gäller försörjningstryggheten för el. Det görs bl.a. genom utvärderingar och förändringar av reglerna för tillsyn och drift av nätverksamhet, men också genom att följa utvecklingen i effektbalansen.

Regeringen har dessutom för avsikt att ge Elsäkerhetsverket och Energimyndigheten i uppdrag att undersöka vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas för att i möjligaste mån undvika problem med omfattande och långvariga elavbrott. I syfte att få information om dessa frågor har jag träffat myndigheter och företag i branschen. Utifrån bl.a. den information som jag fick vid detta möte kommer ett utredningsuppdrag nu att tas fram. Min förhoppning är att myndigheterna ska kunna redovisa konkreta förslag redan till sommaren.

Anf. 199 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Låt mig först tacka för svaret. Jag vill också konstatera att det då och då heter att det som sägs i riksdagens talarstol inte betyder så mycket. Men jag kan konstatera att inledningen på svaret till Kent Olssons interpellation i alla fall fick mig att slå nytt personligt rekord på sträckan ledamotshuset–kammaren.

Snöfallen runt nyår gav en illustration av hur beroende vi är av god tillgång till el och av tillgång till el av god kvalitet. I vårt alltmer datoriserade samhälle är jämn och hög kvalitet på eltillgången av avgörande betydelse, inte minst för många småföretag ute på landsbygden. Det är många småföretag som också har upplevt hur beroende man är med tanke på den monopolsituation som de lokala nätföretagen har. Oavsett kvaliteten på elnätet går det inte att få en annan leverantör av tjänsten. Därför är det väldigt viktigt att det nu sker en översyn av det här och att det tillsätts en utredning. Jag läste det pressmeddelande som kom häromdagen om skärpt tillsyn på elnätsföretagen, och jag tycker att det är mycket bra.

Låt mig också konstatera att det är både svårt och dyrt att konstruera nät där man helt kan undvika strömavbrott. Det skulle bli orimligt dyrt att konstruera sådana nät. Men det gäller ju att hitta en balanspunkt där det blir ointressant och olönsamt för nätbolagen att missköta sitt underhåll. Där menar jag att det finns skäl att pröva ett system med viten eller skadestånd, och kanske en snabbt stegrande trappa, som gör att ett dåligt underhåll, och därmed följande långa, upprepade strömavbrott, blir olönsamt. Jag tror att det är svårt med normal tillsyn. Det är svårt för en myndighet att gå ut och peka på att just de här stolparna måste bytas. Vi

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

måste kort sagt hitta ett system som gör det lönsamt för nätbolagen att sköta sig och att fullfölja sina åtaganden.

Sedan kan man inte undgå att misstänka att några av kraftbolagen har haft som medveten strategi att dra ned i investeringar på och underhåll av nätverksamheten för att i stället kunna lägga investeringar och medel på andra områden. Det finns ju ett helstatligt företag som då och då avstämmer sin strategi med Näringsdepartementet. Jag tror att det vore bra om Näringsdepartementet och näringsministern i sådana sammanhang gav signalen att nätverksamheten måste skötas.

Vi har kunnat läsa pressartiklar där det står att enligt Vattenfalls egen utredning, Reinvesteringar i lokalnätverksamheten, är andelen icke föreskriftsenliga anläggningar betydande. Att åtgärda dem skulle enligt utredarna kosta 690 miljoner kronor. Med dagens investeringstakt skulle det enligt samma utredning ta 84 år att förnya nätet. Det är inte acceptabelt.

Jag har med positiva öron lyssnat på ministrarnas svar och ser fram emot att branschen och departementet fortsatt diskuterar och utreder det här för att komma tillbaka med ett bra förslag.

Anf. 200 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får börja med att säga att när jag träffade nätbolagen och myndigheterna förde vi en ganska långtgående diskussion om vad man kan göra. På kort sikt skulle man kunna tänka sig att det finns ett behov av att förbättra beredskapsorganisationen. Genom att man rationaliserar, genom att man vill ha mer vinster, har det blivit så – det erkänner man också från bolagens sida – att man i första hand har bantat beredskapsorganisationen. Så när det händer någonting har man inte den beredskap man borde ha. Nu sker det också en samverkan mellan bolagen så att man om det händer någonting någonstans ska kunna föra över den beredskapsorganisation som kan lediggöras. Jag tror att det är viktigt.

Man bör förbättra rutinerna när det gäller information till kunderna. Det har visat sig att under de tre senaste vintrarna, som ju har varit av det slaget att eldistributionen har drabbats kraftigt, har det också handlat väldigt mycket om att folk inte har fått information. Man har haft en dålig organisation för detta.

Man får möjligtvis införa någon form av elavbrottsavgift. Rent spontant tror jag att det är riktigt. Det får utredas. Är det så att strömmen försvinner en hel dag ska det vara en kännbar avgift för detta, dvs. en ersättning. Är den borta två eller tre dagar ska den öka. Detta får också utredas.

På längre sikt gäller det att få en skarpare reglering av vad som är en skäligen leveranskvalitet. Det gäller att se över behovet av regler för reservaggregat. Det kan sägas att många bönder använder väldigt mycket el och är väldigt beroende av el, och det får stora konsekvenser om elen bryts med tanke på djurvård och sådant. Där skulle det nästan vara tvingande att ha ett reservaggregat. Det har inte alla, utan där står de. Sverige är ett land som ändå har ganska få elavbrott, men när vi får det får det självklart konsekvenser för den som drabbas. Är det en rörelse där det finns djur som är beroende av el får det allvarliga konsekvenser.

Det handlar om investeringar i jordkablar i stället för friledningar m.m. Självklart vill jag inte gå händelserna i förväg när det här nu ska

utredas väldigt snabbt. Men jag har tagit upp något som kan vara bra medel.

Avslutningsvis till Vattenfall. Jag vill inte försvara dem i det här avseendet. Det var 60 000 hushåll som inte fick el. Det är ett bolag som hade stora problem med nätstörningar till följd av ett snöoväder i julas. Jag har tagit upp detta med bolagets styrelseordförande, och min slutsats är att Vattenfall tar dessa problem på allvar. Vattenfall har redan före de nu aktuella problemen i Västsverige beslutat om extra resurser för förbättringar av nätet. Vad jag har erfarit sammanställer och analyserar Vattenfall dessa nätstörningar för att inom kort besluta om vilka åtgärder som kan behöva vidtas. Jag kommer som företrädare för ägaren verkligen att kontrollera att detta sker.

Sammanfattningsvis är min ambition att tillse att vi inte får en sådan situation som vi haft de tre senaste vintrarna genom att tillföra en hel del åtgärder. Det ska nu snabbutredas och förhoppningsvis vara klart någon gång fram till sommaren.

Anf. 201 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Låt mig än en gång tacka för svaret.

Elsäkerhet och elkvalitet blir allt viktigare för alltfler, inte minst för alla dem som bor på landsbygden. Innan avregleringen fanns det betydligt större resurser i dessa bolag. Det är delvis avregleringens effekter som har gjort att man har försökt spara in på den monopolverksamhet som nätverksamheten är. Det känns lite konstigt att den här typen av snöfall ska komma som en överraskning för många av dessa bolag varje vinter. Det borde inte vara någon nyhet att det faller snö, och ibland blötsnö, också i Götaland och Svealand.

Jag tycker att jag har fått ett bra svar på interpellationen och tackar än en gång.

Anf. 202 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det ska väl tilläggas att de tre senaste vintrarna har varit exceptionella. Tjälarna har inte gått i marken. Därav har följt att träd har fallit över på ett sätt som de annars inte gör. Samtidigt kan sägas att man har haft en väldigt dålig planering för detta och att nätbolagen mera har varit intresserade av att få ned kostnaderna än av att framför allt tillse att man har en bra beredskapsorganisation och även när det gäller investeringarna. Här gäller det helt enkelt att använda både morot och piska, alltså lagstiftning. Min tanke är att försöka få branschen att ta egna initiativ gemensamt och därmed göra en del själv. Hjälper inte det, då måste vi ta till lagstiftningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Prot. 2000/01:59
1 februari

*Svar på
interpellationer*

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:68 Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EEG) nr 3493/90 om allmänna regler för beviljande av bidrag till får- och getköttproducenter *KOM (2000) 740* till miljö- och jordbruksutskottet

2000/01:69 Kommissionens meddelande om fiske och fattigdomsbekämpning *KOM (2000) 724* till miljö- och jordbruksutskottet

2000/01:70 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet *KOM (2000) 716* till miljö- och jordbruksutskottet

2000/01:71 Förslag till rådets förordning om fastställande av vissa koncessioner i form av gemenskapstullkvoter för vissa bearbetade jordbruksprodukter och om förberedelse för en ändring, som en autonom övergångsåtgärd, för vissa jordbrukskoncessioner enligt Europaavtalet med Polen och upphävandet av förordningen (EG) nr 3066/95 *KOM (2000) 695* till miljö- och jordbruksutskottet

20 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2000/01:63 till utbildningsutskottet

21 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2000/01:66 Uppehållstillstånd för adopterade

Skrivelser

2000/01:62 Brott kan förebyggas! Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet

2000/01:64 Meddelande om kommande förslag om ändringar i de särskilda skattereglerna för vissa andelsägare i fåmansföretag samt i reglerna om underprisöverlåtelser

Förslag

2000/01:RR10 Riksdagens revisorers förslag angående högskoleutbildningens utveckling

Motioner

med anledning av prop. 2000/01:33 Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution

2000/01:Sk24 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m)

med anledning av prop. 2000/01:56 Ändringar i handläggningen av ungdomsmål m.m.

2000/01:Ju3 av Gun Hellsvik m.fl. (m)

med anledning av prop. 2000/01:57 Sammanhållen rovdjurspolitik

2000/01:MJ10 av Lennart Hedquist och Carl Erik Hedlund (m)

2000/01:MJ11 av Per Erik Granström och Laila Bäck (s)

2000/01:MJ12 av Carl-Erik Skårman (m)

2000/01:MJ13 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:MJ14 av Jan-Evert Rådhström och Per-Samuel Nisser (m)

2000/01:MJ15 av Göte Jonsson m.fl. (m)

2000/01:MJ16 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)

2000/01:MJ17 av Ulf Björklund m.fl. (kd)

2000/01:MJ18 av Ola Karlsson och Ola Sundell (m)

2000/01:MJ19 av Anne-Katrine Dunker och Anna Åkerhielm (m)

2000/01:MJ20 av Rune Berglund (s)

2000/01:MJ21 av Karl Gustav Abramsson och Lisbeth Staaf-Igelström (s)

2000/01:MJ22 av Jonas Ringqvist m.fl. (v)

2000/01:MJ23 av Camilla Sköld Jansson (v)

2000/01:MJ24 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)

2000/01:MJ25 av Harald Nordlund och Karin Pilsäter (fp)

2000/01:MJ26 av Matz Hammarström m.fl. (mp)

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 31 januari

2000/01:227 av *Sten Andersson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Obegripliga regler

2000/01:228 av *Bengt Silfverstrand* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Närpolisens arbetsuppgifter

2000/01:229 av *Lars Elinderson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Legalisering av prostitution

2000/01:230 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Bokstavs barnens behov

2000/01:231 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Behovet av arbetskraftsinvandring

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 februari.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 januari

2000/01:605 av *Lennart Axelsson* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Mänskliga rättigheter i Kina

2000/01:606 av *Johan Pehrson* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Postavregleringen

2000/01:607 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Utbyggnaden av E 6 genom Bohuslän

2000/01:608 av *Marianne Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren

ICA och konkurrensen

2000/01:609 av *Kent Härstedt* (s) till statsrådet Ingela Thalén

Åldersgräns för adoptionsbidrag

2000/01:610 av *Inger Lundberg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Möjligheterna att använda Internet

2000/01:611 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Rekryteringen av hemvärnsmän

2000/01:612 av *Göte Jonsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Smittade rävar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 februari.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 1 februari

2000/01:552 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Fängslade tjecker i Kuba

2000/01:557 av *Eskil Erlandsson* (c) till miljöminister Kjell Larsson

Fartyg vid känsliga naturområden

2000/01:565 av *Johan Pehrson* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Privatresekort hos SJ

2000/01:574 av *Roy Hansson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Höghastighetsfärjan i Gotlandstrafiken

2000/01:575 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Regelverket för företagen

2000/01:578 av *Marianne Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren

E 20 – sträckan mellan Vårgårda och Alingsås

2000/01:580 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Behandlingen av utlänningsärenden
2000/01:583 av *Willy Söderdahl* (v) till näringsminister Björn Rosengren
Infrastruktursatsningar och utsläpp av växthusgaser
2000/01:585 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Homosexuellas situation i EU:s kandidatländer

Prot. 2000/01:59
1 februari

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 6 februari.

25 § Kammaren åtskildes kl. 17.45.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.55,
av talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 164 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 2000/01:116 om sanktioner och bombningar i Irak	3
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	3
Anf. 2 MURAD ARTIN (v).....	5
Anf. 3 MARIANNE ANDERSSON (c).....	6
Anf. 4 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	6
Anf. 5 MURAD ARTIN (v).....	7
Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c).....	7
Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	7
Anf. 8 MURAD ARTIN (v).....	8
4 § Svar på interpellation 2000/01:117 om den islamistiska reaktionen i Iran	8
Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	8
Anf. 10 MURAD ARTIN (v).....	9
Anf. 11 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	10
Anf. 12 MURAD ARTIN (v).....	10
Anf. 13 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	11
Anf. 14 MURAD ARTIN (v).....	11
Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	11
5 § Svar på interpellation 2000/01:167 om Vitryssland.....	12
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	12
Anf. 17 ANDERS YGEMAN (s).....	13
Anf. 18 URBAN AHLIN (s).....	13
Anf. 19 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	14
Anf. 20 ANDERS YGEMAN (s).....	14
Anf. 21 URBAN AHLIN (s).....	15
Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	16
Anf. 23 ANDERS YGEMAN (s).....	16
Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	17
6 § Svar på interpellation 2000/01:207 om förföljelse av religiösa grupper i Vietnam	17
Anf. 25 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	17
Anf. 26 INGVAR SVENSSON (kd).....	18
Anf. 27 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	18
Anf. 28 INGVAR SVENSSON (kd).....	19
7 § Svar på interpellation 2000/01:215 om mänskliga rättigheter i Turkiet.....	19
Anf. 29 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	19
Anf. 30 LARS OHLY (v).....	20
Anf. 31 PER LAGER (mp)	21
Anf. 32 MARIANNE ANDERSSON (c).....	22
Anf. 33 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	23
Anf. 34 LARS OHLY (v).....	24

Anf. 35 PER LAGER (mp).....	24
Anf. 36 MARIANNE ANDERSSON (c)	25
Anf. 37 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	26
Anf. 38 LARS OHLY (v).....	26
Anf. 39 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	27
8 § Svar på interpellation 2000/01:208 om skydd mot diskriminering.....	27
Anf. 40 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	27
Anf. 41 MARGARETA VIKLUND (kd).....	28
Anf. 42 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	29
9 § Svar på interpellation 2000/01:190 om räddningsverksamheten vid översvämningar	30
Anf. 43 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	30
Anf. 44 ELVER JONSSON (fp).....	31
Anf. 45 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	32
Anf. 46 ELVER JONSSON (fp).....	32
Ajournering.....	33
Återupptagna förhandlingar	33
10 § Frågestund.....	33
Anf. 47 TALMANNEN.....	33
<i>Konsulter i Telia–Telenor-affären</i>	<i>33</i>
Anf. 48 PER WESTERBERG (m)	33
Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	34
Anf. 50 PER WESTERBERG (m)	34
Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	34
Anf. 52 PER WESTERBERG (m)	35
Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	35
<i>Hormonpreparat i djurfoder.....</i>	<i>35</i>
Anf. 54 ESKIL ERLANDSSON (c).....	35
Anf. 55 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	35
Anf. 56 ESKIL ERLANDSSON (c).....	35
Anf. 57 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
<i>Tanzania</i>	<i>36</i>
Anf. 58 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	36
Anf. 59 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	36
Anf. 60 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	37
Anf. 61 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	37
Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	37
Anf. 63 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	37
<i>Förändrade a-kasseregler</i>	<i>37</i>
Anf. 64 HANS ANDERSSON (v)	37
Anf. 65 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	38
Anf. 66 HANS ANDERSSON (v)	38
Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	38
<i>Mänskliga rättigheter i Iran</i>	<i>38</i>
Anf. 68 HILLEVI LARSSON (s).....	38

Anf. 69 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	39
Anf. 70 HILLEVI LARSSON (s).....	39
Anf. 71 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	39
<i>Vattenfall</i>	40
Anf. 72 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	40
Anf. 73 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Anf. 74 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	40
Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
<i>Det svenska näringsklimatet</i>	41
Anf. 76 KENT OLSSON (m).....	41
Anf. 77 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	41
Anf. 78 KENT OLSSON (m).....	41
Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	42
<i>Upphandlingskrav</i>	42
Anf. 80 INGEGERD SAARINEN (mp)	42
Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	42
Anf. 82 INGEGERD SAARINEN (mp)	42
Anf. 83 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	43
<i>Arbetslösheten bland invandrare</i>	43
Anf. 84 ANA MARIA NARTI (fp).....	43
Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	43
Anf. 86 ANA MARIA NARTI (fp).....	43
Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	44
<i>Begränsningsregel för fastighetsskatt</i>	44
Anf. 88 HELENA HÖIJ (kd)	44
Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
Anf. 90 HELENA HÖIJ (kd)	45
Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	45
<i>Mänskliga rättigheter i Turkiet</i>	45
Anf. 92 MARIANNE ANDERSSON (c).....	45
Anf. 93 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	45
Anf. 94 MARIANNE ANDERSSON (c).....	46
Anf. 95 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	46
<i>Nedsättning av sociala avgifter</i>	46
Anf. 96 ÅKE SANDSTRÖM (c)	46
Anf. 97 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	47
Anf. 98 ÅKE SANDSTRÖM (c)	47
Anf. 99 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	47
<i>Sveriges energifrågor i EU</i>	48
Anf. 100 OLA KARLSSON (m).....	48
Anf. 101 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	48
Anf. 102 OLA KARLSSON (m).....	48
Anf. 103 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	48
<i>Sveriges export av kalvar</i>	48
Anf. 104 ANNE LUDVIGSSON (s).....	48
Anf. 105 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	49
Anf. 106 ANNE LUDVIGSSON (s).....	49

Anf. 107 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	49
<i>Förhållandena i Turkiets fångelser</i>	49
Anf. 108 PER LAGER (mp).....	49
Anf. 109 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	50
Anf. 110 PER LAGER (mp).....	50
Anf. 111 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	50
<i>Min bok 2001</i>	50
Anf. 112 LENNART GUSTAVSSON (v)	50
Anf. 113 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	51
Anf. 114 LENNART GUSTAVSSON (v)	51
Anf. 115 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	51
<i>Tågtrafiken i Mälardalen</i>	51
Anf. 116 RIGMOR STENMARK (c).....	51
Anf. 117 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	52
Anf. 118 RIGMOR STENMARK (c).....	52
Anf. 119 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	52
Anf. 120 TALMANNEN.....	52
11 § Information från regeringen om utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet	52
Anf. 121 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	52
Anf. 122 GUN HELLSVIK (m).....	55
Anf. 123 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	55
Anf. 124 GUN HELLSVIK (m).....	55
Anf. 125 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	56
Anf. 126 GUNNEL WALLIN (c)	56
Anf. 127 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	56
Anf. 128 GUNNEL WALLIN (c)	56
Anf. 129 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	57
Anf. 130 MAUD EKENDAHL (m)	57
Anf. 131 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	57
Anf. 132 MAUD EKENDAHL (m)	57
Anf. 133 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	58
Anf. 134 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	58
Anf. 135 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	58
Anf. 136 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	58
Anf. 137 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	59
Anf. 138 ELVER JONSSON (fp).....	59
Anf. 139 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	59
Anf. 140 ELVER JONSSON (fp).....	60
Anf. 141 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	60
Anf. 142 JOHNNY GYLLING (kd).....	60
Anf. 143 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	60
Anf. 144 JOHNNY GYLLING (kd).....	61
Anf. 145 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	61
Anf. 146 PETER PEDERSEN (v).....	61
Anf. 147 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	61

Anf. 148	PETER PEDERSEN (v).....	62
Anf. 149	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	62
Anf. 150	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	62
Anf. 151	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	63
Anf. 152	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	63
Anf. 153	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	63
Anf. 154	INGVAR SVENSSON (kd).....	64
Anf. 155	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64
Anf. 156	INGVAR SVENSSON (kd).....	64
Anf. 157	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64
Anf. 158	ALICE ÅSTRÖM (v).....	65
Anf. 159	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	65
Anf. 160	ALICE ÅSTRÖM (v).....	65
Anf. 161	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	65
12 §	Svar på interpellation 2000/01:164 om högskoleprovet	
	och etnisk bakgrund	66
Anf. 162	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	66
Anf. 163	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	67
Anf. 164	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	68
Anf. 165	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	69
Anf. 166	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	70
Anf. 167	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	71
13 §	Svar på interpellation 2000/01:186 om narkotikageneral	72
Anf. 168	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	72
Anf. 169	MAUD EKENDAHL (m).....	72
Anf. 170	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	73
Anf. 171	MAUD EKENDAHL (m).....	74
Anf. 172	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	74
Anf. 173	MAUD EKENDAHL (m).....	75
14 §	Svar på interpellation 2000/01:214 om	
	assistentersättningen.....	75
Anf. 174	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	75
Anf. 175	MAUD EKENDAHL (m).....	76
Anf. 176	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	77
Anf. 177	MAUD EKENDAHL (m).....	78
Anf. 178	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	78
Anf. 179	MAUD EKENDAHL (m).....	79
Anf. 180	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	79
15 §	Svar på interpellation 2000/01:185 om	
	skönhetsoperationer för minderåriga	80
Anf. 181	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	80
Anf. 182	ANDERS YGEMAN (s).....	81
Anf. 183	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	81
Anf. 184	ANDERS YGEMAN (s).....	82
16 §	Svar på interpellation 2000/01:200 om	
	arbetsmarknadsstatistiken	83
Anf. 185	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	83
Anf. 186	KENT OLSSON (m).....	83
Anf. 187	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	84

Anf. 188 KENT OLSSON (m)	85
Anf. 189 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	86
Anf. 190 KENT OLSSON (m)	87
Anf. 191 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	87
17 § Svar på interpellation 2000/01:204 om designinsatser i företag	88
Anf. 192 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	88
Anf. 193 INGER LUNDBERG (s).....	89
Anf. 194 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	90
Anf. 195 INGER LUNDBERG (s).....	90
Anf. 196 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	91
Anf. 197 INGER LUNDBERG (s).....	91
18 § Svar på interpellation 2000/01:209 om färre strömvabrott.....	92
Anf. 198 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	92
Anf. 199 OLA KARLSSON (m)	93
Anf. 200 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	94
Anf. 201 OLA KARLSSON (m)	95
Anf. 202 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	95
19 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	95
20 § Hänvisning av ärende till utskott.....	96
21 § Bordläggning	96
22 § Anmälan om interpellationer.....	97
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	97
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	98
25 § Kammaren åtskildes kl. 17.45.....	99

Prot. 2000/01:59
1 februari

Prot. 2000/01:59
1 februari

Elanders Gotab, Stockholm 2001